

The Project Gutenberg eBook of Helmivyö: Suomalaista runoutta, by Julius Krohn

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Helmivyö: Suomalaista runoutta

Editor: Julius Krohn

Release date: May 29, 2015 [EBook #49076]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK HELMIVYÖ: SUOMALAISTA RUNOUTTA ***

Produced by Jari Koivisto

HELMIVYÖ

Suomalaista runoutta.

Toim.

JULIUS KROHN

Helsingissä,
Theodor Cederholmin kustannuksella.
Theodor Cederholmin kirjapainossa, 1866.

Viribus unitis.

AINEHISTO:

Esipuhe.
Hemminki.
Mattias Salamnius.
Anterus Aschelinus.
Gabriel Tuderus.

Henrikki Lilius.
Abraham Achrenius.
Gabriel Calamnius.
Simo Achrenius.
Henrikki Achrenius.
Kristfrid Ganander.
Juhana Frosterus.
Paavo Korhonen.
Jaakko Juteini.
Kaarle Aksel Gottlund.
Kaarle Saksa.
Eerikki Ticklén.
Jaakop Heickell.
Pietari Ticklén.
Klaus Juhana Kemell.
Kustavi Toppelius.
Kallio.
Eerikki Aleksanteri Ingman.
Elias Lönnrot.
Konstantin Schröder.
Jaakop Fredrikki Lagervall.
Juhana Fredrikki Granlund.
Olli Kymäläinen.
Pentti Lyytinen.
Juhana Bäckvall.
Frans Pietari Kemell.
Pietari Hannikainen.
Antti Rätty.
Oksanen.
Kaarle Martti Kiljander.
Eerikki Juhana Blom.
Antero Warelius.
Antti Puhakka.
Fredrikki Polén.
Antti Juhana Wäänänen.
Opatti Lyytinen.
Kustaa Adolf Saxbäck.
Eero Salmelainen.
Yrjö Koskinen.
Pietari Mansikka.
Suonio.
Santala.
Tuokko.
Alexis Kivi.
Aleksanteri Rahkonen.
Tietymättömän sepittämiä runoelmia.

Esipuhe.

Oli kerran isä, joka kuolinvuoteellaan kutsui poikansa luokseen, ja käski heidän koettaa taittaa yhtä risukimppua minkä hän heille antoi. Kun he olivat sitä turhaan koettaneet, käski hän heidän purkaa kimppu ja taittaa risut kunkin erikseen, joka menikin hyvin helposti. "Ottakaa tämä esimerkiksi!" sanoi isä, "seisokaa kaikki yhtenä miehenä, niin ei teitä voi kukaan sortaa; mutta jos pysytte jokainen erikseen, niin olette kaikki voimattomat ja heikot."

Samalla laillapa ovat meidän runoilijamme kaikki heikkoja vesoja vaan, joista harva on kyennyt kasvattamaan itsestänsä monta haarukkaa ja oksaa. Yksinänsä ei juuri moni heistä voisi täyttää pientäkään vihkosta runoillaan. Mutta jos kaikki panemme yhteen mitä kullakin on parasta, niin on arveltu, niin ehkäpä syntynee toki jotain kookkaampaa, mehevampaa.

Tämä ajatus puhkesi kerran sanaksi pienessä ystäväkunnassa täällä Helsingissä, joka välistä viettää iltansa yhdessä, sanoista pian ruvettiin tekoihin, ja tekoin hedelmät annetaan nyt täten yleisön käsihin.

Pääjuonena tätä vihkoa kokoonpannessa on ollut, että saataisiin kaikki mitä vaan kauniita suomenkielistä runoelmia löytyä hajallaan, siellä täällä sanomalehdissä ja kirjoissa, kootuksi yhteen, niin että ne olisi suuren yleisön nautittavana eikä ainoastaan niiden harvain tutkijain, jotka joskus katselevat vanhoja sanomalehtiä läpi.

Ensimmäisinä kahtena vuosisatana on kuitenkin joskus pantu joku huonompikin runo sekaan näytteeksi semmoisten runoilijain luonteesta, jotka olivat enemmän kirjoittaneet. Myöhempiin aikoihin päästyä sitä vastaan on kelvollistenkin kerääminen täytynyt vähän rajoittaa, niin että niiden miesten runoelmista, jotka ovat enemmän kirjoittaneet, varsinkin jos heidän teoksensa jo löytyvät vihkoiksi kerättynä yleisön käsissä, vaan on valittu muutamat maistiaisiksi. Ja vuodesta 1860 alkain on runoilijoistakin vaan valittu pari kaikkein parasta, ja jätetty muut kaikki vastaiseksi.

Oikokirjoituksen suhteen oltiin ensi-alussa kahden vaiheilla, pantaisiinko jokainen runoelma niin kuin se alkuperäisesti oli kirjoitettu. Mutta vaikka siitä kyllä olisi ollut etua sille, joka tahtoisi tutkia Suomen kielen oikokirjoituksen muodostumista aikain kuluessa, niin olisi siitä kuitenkin ollut se suurempi haitta, että tottumattomat tuskin olisivat voineet ymmärtää vanhimpia runoelmia. Tätä punnittua on siis oikokirjoitus läpi koko kirjan muutettu yhtäläiseksi. Muita muutoksia ei ole tohdittu näihin kappaleihin tehdä, paitsi että välistä on liian pitkävetoisista jätetty värssyjä tai rivejä pois, ynnä välistä joku vallan väärä lause tai sana niin varovalla kädellä kuin mahdollista on tullut oikaistuksi.

Nuot lyhyet elämäkerrat, jotka ovat jokaisen runoilijan nimeen liitetyt, on koeteltu kaikella tarkkuudella ja huolella tehdä. Mutta, kun aineita niihin on täytynyt niin monelta eri haaralta haalia, on ehkä joku virhe siihen tai tähän sattunut, jota asiantietävät hyväntahtoisesti oikaiskoot sanomalehdissä tai kirjeissä allekirjoittaneelle. Samalla lailla olisi hyvin suotua, jos saataisiin joitakuita tietoja niistä runo-niekoista, joista minulle ei ole onnistunut saada selkoa, ja joiden runot ovat kirjan loppuun liitetyt.

Helsingissä Kesäk. 29 p. 1866.

J. Krohn.

Hemminki.

Oli Kurikan poika. Näkyy tulleen Maskun kirkkoherraksi v. 1587, kuoli v. 1618 t. 1619.

Hän oli toimittanut painosta virsikirjan (ennen vuotta 1614) joka sisältää 142 hänen tekemäänsä virttä, mitkä melkein kaikki sitten otettiin nykyiseen suomalaiseen virsikirjaamme. Paitsi sitä suomensi hän v. 1616 latinalaisen virsi- ja veisukokouksen: *Piæ Cantiones*.

Teinein säädystä.

O te teinit oppikaa,
Korvihinne ottakaa,
Silmillänne nähkää:
Autuast' eloo pidätt',
Jota rakastaa pyytkäät,
Kotia ehtoon' oljette,
Pidätt' opin muistoss'.
Mikä elo suotuisemp'?
Mikä myös levollisemp'?
Empä tiedä toista.

Suuret herrat päämiehet,
Huovit nuot sotamiehet,
Levottomat ovat
Rauhattomast' elävät,
Aseit' aina kantavat,
Walmiit sotaan ovat.
Herroiks' kyllä kutsutaan,
Palvellaan ja kumartaan,
Pois se heiltä ehtyy.
Heidän hyvyys hukkuva,
Kunnians on katoova,
Kuin se kyll' on nähty.

Kauppamies kalun perään
Ahnehtii, samoo erään,
Ei voi lepoa saada;
Ostaa, myy, ottaa lainan,
Yöt, päivät pelkää aina
Meren aallon vaaraa.
Koron tähden kulkevat,
Äkilt' aivan hukkuvat
Itset niin kuin kalu.
Epätiedoss' elämä
On niinkuin muikin saama,
Loppu toisnans valju.

Talonpojat on orjat,
Kuiden yli maan herrat
Wallitsevat tuimast',
Mitä heill' on, ottavat,
Jos ei ole, karkottavat
Ulos asuinpaikast'.
Wähäst' varast' vaivaiset
Suurten saamaa lisäävät,
Elävät kyll' köyhäst',
Jota suurta surkiutta,
Ankarata orjuutta
Walittavat vaikiast'.

Teinein sääty suotuis' on,
Kaikkein paras myös muutoin
Elämän levolla.
Waikk'ei yhtään senkaltaist',
Ole karhiaa ja työläst'
Opin ankaruulla.
Ehk' isoovat, janoovat,
Jumalaa palvelevat
Puuttumisen vaivass',
Kuiden suurta köyhyyttä,
Empä voi niin valittaa,
Kristus kostaa taivaass'.

Sanoin säätyy jokaista;
Mitä tahdott' rakastaa,
Walitkaa nyt näistä.
Nyt olett' ehdollanna,
Teille kyll' on tarjona
Yhtä eli toista.
Jos oikiat' ajatusta,
Niin te kirjain menoista
Kiin' riippukaa vielä;
Koska vanhaks joudutta,
Papeiks taiten tuletta
Jumalaa palvelleen.

(Suomen maan piispain latinan kieliset laulut v. 1616).

Keväällä.

Kylmän talven taukoomaan
Päivän penseys soimaa,
Wilun valjun vaipumaan
Auttap' auringon voima.
Kevät käkee kesän tuomaan,
Hengetön hangitsee virkoomaan,
Kovan kallon alta
Meri, maa ja mantere,
Orot, kedot ja kankareet

Toivovat suven valtaa.

Pilvet pakohon pyrkivät
Seestys taivaan täyttää,
Ilmat ankarat asettuvat
Aurinko lämpimens näyttää.
Toukoo toivottaa kyyhkyinen,
Lintu pieni pääskyinen
Suven sanoman saattaa;
Käet kukkuvat kuusistoss',
Linnut laulavat haavistoss',
Wisertäin suven virttä.

Lehdet puihin puhkeevat,
Wesovat suuret ja pienet,
Metsät, vainiot vihoittavat,
Kasvavat niitut ja niemet;
Kukkaiset ihanast' ihastuvat,
Maast' maan yrtit ylös käyvät,
Hajahtain makialt' päänäns.
Kuolleet elämään ihastuvat,
Linnut, luodut kaikk' iloitsevat,
Ilma on iloa täynnäns.

Herran ihmeit' ajatelkaa,
Uskokaa hänt' hänen töistäns,
Hänen murhettans muistakaa,
Jonka hän pitäpi meistä.
Luodut siunaa kaikk' sikiämään,
Linnut, kalatkin kasvamaan,
Eläimet, laihot meill' lainaa.
Luotuin kanssa kaikk' iloitkaa,
Herran hyvyttä kiittäkää,
Jonka meill' osoittap' aina.

(Samasta kirjasta kuin edellinen).

Kesällä

Aika on nyt iloinen,
Iloita me mahdam',
Kesä on kaunis, ihanainen,
Riemuita siis saadaan.
Kun vilu valju on voittanut
Aurinko ylös auttaa,
Taikka talvi on tappanut,
Suvi eläväks saattaa.

Wainiot vihriäst' vihoittavat,
Metsät, niitut ja niemet,
Kukkaset kanssa kasvavat,
Puissa lehdet lienee.
Nämät talvi tappanut on,
Kaikki kaatanut kaltoon,
Wirkoomaan suvi saattanut on,
Ilon ihanan antain.

Linnut ilosta laulavat,
Suven suotuista virttä,
Ett' hengettömät heräävät,
Eloon itsens siirtäin,
Meri, maa, kaikk' kantavat
Kasvon, kauniit lahjat,
Hedelmän armaan antavat
Eläimet, linnut, laihot.

Näistä näemme Herran työt,
Meistä hän murhehtii muistaa,
Tarpeemme aina edes tuo
Maasta, merestä, puista.
Ihmiset, siis, te iloitkaa:
Ohoh aikaa iloist'!
Weikkosemme, nyt veisatkaa
Herralta kilvan kiitost'.

(Samasta kirjasta kuin edellinen).

Juhana Cajanus.

Syntyi 1655 Paltamossa, jossa isänsä Juhana Cajanus oli kirkkoherrana. Tuli v. 1670 Upsalan Yliopistoon ja sai siellä maisterin arvon v. 1679. Seuraavana vuonna pääsi hän ylimääräiseksi filosofian professoriksi Turun Yliopistoon. Kuoli jo 1681. Muuta ei hänen tiedetä kirjoittaneen Suomeksi paitsi seuraavaa virttä, joka ensi kerran on painettu arkkiveisuna v. 1683, vaan sitten vähän muutettuna otettiin virsikirjaamme.

Katoovaisuudesta.

Etkös ole, ihmis parka, aivan arka,
Koskas itket yli öitä,
Koska suret suuttumatta, puuttumatta
Koukon mustan murhatöitä?

Tapa on vanha tappavalla vierahalla
Luojan laitoksen perähän:
Hyvät, huonot lankoinensa, lapsinensa,
Syöksee, sulloo maan povehen.

Syöksee, haastaa, särkee, sortaa mullaks murtaa
Hirmukourilla kovilla;
Ei ole toivoo toivotuksiss', voitotuksiss',
Parkusuilla pelkurilla.

Parku poijes paneminen, katsominen
Kaiken maailman menoja.
Katso kaikki katseltavat, kuunneltavat, —
Eikö löydy loppuvia?

Eikö kuulu kuolevia, katoovia,
Paitsi ihmisparkaisia?
Tuiless', tähdiss', taivahalla, meress', maalla
Kuolevill' on kumppania.

Mitä maassa mateleepi, kävelepi,
Maaksi muuttua pitäpi;
Mitä puussa piiskuttaapi, kuiskuttaapi,
Puusta pudota pitäpi.

Lennä lintu minkä lennät, et sä lennä,
Kovan kuoleman käsistä.
Se se linnun lentävänkin, rientävänkin
Tempaa tuulettelemast.

Kell' on ruumis raittihimpi, rautaisempi
Kuin on kalalla meressä?
Surma toki surmelepi, turmelepi
Wetten karjan vedessä.

Hauta on valmis vähäisillä kalasilla
Hauvin hirmuisen kuvussa;
Hauvin hauta kuohuvassa kattilassa,

Toinen puhuvan povessa.

Ruohot raukat raukenevat, vaikka ovat
Koreana kukassansa
Puut ei pääse paksujuuret, pienet, suuret,
Kaatahan kasotessansa.

Kivet kovat kallioilla, kankahilla
Rikki mullaks muretahan;
Rauta kaikki repäisevä, raateleva,
Ruostehelta raadellahan.

Ei niin vähää, voimatointa väetöintä,
Jota surma säästäneepi;
Ei niin vahvaa, voimallista, väellistä,
Joka käsiss' kestäneepi,

Jos sa kannell' kaiken ilman heität silmän,
Hänen tiedustat tapansa:
Kääntyy, kulkee, vääntyy, vyöryy, poikkeee, pyöryy
Taivas kirkas tähtinensä.

Kerran kääntyy kääntymästä, vääntymästä,
Kääntyy kääntymättömäksi,
Kääntyy käskyllä kovalla Kaikkivallan
Tyhjäksi, tavattomaksi.

Täm' on Tuoni tulisella taivahalla,
Tämä tähtien pesällä;
Täm' on ikä iihanalla auringolla,
Tämä vahvuus vahvuudella!

Siis ei ole olevata, pysyvätä,
Tämän maailman menoista:
Kaikki kaatuu, kaikki muuttuu, kaikki puuttuu
Luojan luotujen seassa.

Hengelliset, hengettömät, huolettomat
Menojansa muuttelevat,
Hetki hetkelt', päivä päivält', vuosi vuodelt',
Loppuansa lähenevät.

Tätä aina ajatella, muistutella,
Sinun syntisen pitäisi,
Tästä ottaa ojennusta, huojennusta,
Surman sua säikyttäissä.

Luodut kaikki katoavat, lopun saavat
Laatuinensa, luontoinensa.
Onko ihme siis jos kaadut, jos sa maadut,
Syntisäkki syntinensä?

Mik' on ilo rikastua, rakastua
Kaupungissa katoovassa?
Mik' on ilo oleskella, asuskella
Tässä turhassa tilassa?

Etsi muuta elantoa, olentoa,
Pyydä taivahan talohon!
Etsi meno muuttumaton, puuttumaton,
Pyri taivahan ilohon!

Siell' on riemu rikkahampi, runsahampi,
Siell' on ilo loppumatta!
Siellä laulat lapsinesi, lankoinesi,
Woiton virttä väsymättä!

Kosk'ei koskaan kuolematta, katoomatta

Sinne täältä tulla taita,
Sydän sull' on, syntis parka, aivan arka,
Että suret surman töitä!

Mattias Salamnius.

Nimessä on nähtävästi painovirhe, sillä Salamnius'en nimeä ei näy olleenkaan. Sitä vastaan tuli v. 1691 *Mattias Salonius* Upsalasta Turun yliopistoon, sitten 1699 pitäjän apulaiseksi ja 1702 kappalaiseksi Pulkkilaa, kuoli 1716 Turussa, johon Wenäläiset olivat hänet vieneet. Hänen runoelmiansa on säilynyt pitkäpiimäinen sururuno vanhemman Gezelius piispan kuolemasta v. 1690 ja tämä *Ilolaulu Jesuksesta* v. 1690.

Ilolaulu Jesuksesta.

I.

Kansa outoa anopi,
Ikävöitsee ilma kaikki
Menot kurjat kuullaksensa,
Saadansa sodan sanomat;
Waan ei tottele tosia,
Tutki tarpehellisia:
Kuinka kulki suuri Herra,
Luoja itsensä alensi,
Joutunut Jumalan Poika
Alemmaksi enkeleitä;
Ylimmäisnä ollessansa,
Alas astui taivahasta
Tänne syntisten sekahan.
Näin samos' sana lihaksi,
Otti Herra orjan muodon;
Kuin oli ennen ennustettu
Herran Hengeltä pyhältä,
Miesten kautta kaunihitten,
Patriarkkojen pyhien.

Kosk' oli aika joutununna,
Määräpäivät päättynynnä,
Saattoipa sanan edelle,
Kantoi kaunis Gabrielli,
Herran enkeli ihana
Natzarethin neitsyiselle,
Maarialle mielehisen,
Tulla Luojan tuottajaksi,
Äitiksi ison Jumalan.

Ajan aivan joutuessa,
Suuren syntyä Jumalan,
Käypi käsky keisarilta,
Esivallalta varoitus,
Aivan uusi Augustuksen,
Wetävä veron tekohon,
Romista rahan anova.
Kukin kulki kaupunkiinsa,
Lipoi linnahan omahan
Alle riensi arvionsa.

Joseppi jalo saneli,
Maarialle muistutteli:
"Pitää mennä Bethlemihin,
Alle arvion asua".
Walmistit vaeltamahan,
Läksit kahden kulkemahan;

Joutupi Jumalan äiti
Bethlehemin pellon luokse,
Kulki kohta kaupunkihin,
Waan ei tuttane tuvissa,
Kammioihin käskettäne,
Ei suoda sijaa salissa.

Itse ukselta isäntä,
Alta harjan halliparta
Katsoi pitkin peukalonsa,
Kohden korsua kokotti,
Tallin usta tarkoitteli:
"Siellä saanette sijanne,
Majan, köyhät matkamiehet;
Isot istuvat tuvissa,
Pöyhkeämmät pöydän päässä
Korsuhun kovalykyiset,
Pihattohon pienemmäiset!"

Nuot teit tallihin tilansa,
Luokse luontokappaleitten,
Aasien asuinsijalle.
Syntyi soimessa Jumala,
Herra pahnoilla parahin, —
Toiset silkissä sinisnä,
Punaisena purpurassa,
Kulta kiiltävä käsissä,
Sormissa kivet koreat!
Isä istuu taivahissa,
Äiti valjussa vajassa;
Neitsyt ruokki pi nisällä
Kaitsijata kaiken luonnon!
Jesus itkepi vaussa,
Itse pilviä pitävä,
Hallitseva taivahia!
Aasi tuntepi apunsa,
Härkä Herransa havaitsi,
Waan ei pojat Bethlehemin.

Ehkä Juuttahat iloitsit,
Paha parvi pauhajapi
Surmasta suloisen Herran,
Luojan piinasta parahan,
Kärsi kuitenkin' koko luonto,
Alla tuskan taivahatkin.
Itse armas aurinkoinen
Katsoi päältä korkealta,
Muutti muotonsa parahan,
Aivan hämmästy äkisti,
Sanoi suulla surkealla:
"Kussas on ilo enämpi,
Kosk' on Luoja kuolemassa?
Pitäisikö paisteheni
Laskemani lempehemmän
Päälle kansan kelvottoman?"
Pani poijes seppelensä,
Riisui puhtahan pukunsa,
Surumanttelin sivalsi,
Peitti silmänsä punaiset.
Paksu pistääpi pimeä
Kohta kaiken ilman alla
Kokonansa hetkee kolme.

Itse kaiken ilman Herra
Alla Hetken yhdeksännen

Huusi suurella humulla,
Kuten kosket korkeimmat,
Wieryvät vedet väkevät,
Aallot paljon pauhajavat:
"Jumala, joka minulla
Ain' ennen olit apuna,
Miksi viskasit vihasi,
Ylönannoit armastasi,
Aivan aikahan kovahan?"

Armas aurinko havaitsi,
Kuuli huudon huikeimman
Kohta kääntyypi takaisin,
Tempas puhtahan pukunsa,
Antaapi alas näkyä
Paistehensa puhtahimman;
Tahtoi tehdä kunniata,
Tuoda Luojan lohdutusta.

Kansa kaikissa sokea
Wäärin kääntääpi vihassa
Selkeät sanat Jumalan,
Kohta lausuupi luvatoin:
"Eliasta etsineepi,
Anoopi hältä apua,
Poijes puusta päästäksensä!"

Luoja lausuupi sanaksi,
Wielä sitten viidenneksi:
"Janosta minä jakoan,
Pakahdun palavuudesta!"

Astia oli lähellä
Pantu täytehen peräti
Etikkata katkerata.
Kohta parvesta pahimpi,
Aivan kaikista kavalin
Otti sienen saatavilta,
Täytti täytehen peräti
Etikalla karvahalla,
Isopilla ympärinsä,
Puuhun pitkähän paneepi,
Eli ruokohon asetti,
Ylösnosti Jesukselle,
Käski juoda janohonsa.
Toiset pilkalla puhuvat:
"Annas katsoa, apuhun
Koska ehtiipi Elias,
Poijes puusta päästämähän!"

Kosk' on ottanut etikan,
Jesus juotavan väkevän,
Sanoopi sanaksi vielä,
Lausui kohta kuudenneksi:
"Tämä on määrä täytettynä
Witsa kärsitty vihainen!"
Huusi vielä huikeasti,
Kajahutti korkeasti,
Sanoi vihdoin viimeiseksi:

"Aika, armahin Isäni,
Tehdä loppu tuskastani!
Heitän henkeni käteesi,
Annan sieluni Sinulle!"
Kohta päänsä kallistavi,
Laski sielunsa lepohon.

Kohta Luojan kuolemasta
Ilmestyi isot imehet,
Tunnustähdet temppelissä:
Seinä silkkinen surusta,
Esirippu itsestänsä
Kahtia keskeltä repesi;
Pyhä paikka paljahana,
Ovi autuuden avoinna.
Wielä maatkin, manteretkin
Itse kaiken ilman pohja
Luojan surmoa sureepi,
Wapiseepi vaikeasti.
Sangen hämmästyti surusta,
Tahtoi painua peräti
Pojjes päältä patsastensa,
Kaataa muurit korkeimmat,
Hyvät huonehet hukata.
Wielä kalliot kovimmat,
Joit' ei kisko kirvespohja,
Ei särje sepän vasara,
Pistäne terävät piilit,
Murheen tähden murtunevat,
Pelvosta pakahtelevat,
Tuskan tähden halkeavat,
Kosk' on Luoja kuolemassa,
Kulmakivi kumottuna,
Hengen kallio hakattu.

Wielä kuopat kuollehitten,
Haudat Herran kutsuttujen,
Ei pysy enemmän kiinni;
Itsestänsä aukenevat,
Kiiruhtavat katsomahan.

Päämieskin pahalla mielen
Katsoi päälle katkerasti,
Tästä tunteepe totuuden,
"Työ on tehty tänäpäänä
Miestä vastoin vaarallinen,
Weri laskettu viatoin,
Pantu syytöin surman alle!
Hukattu on hurskas Herra,
Piinattu Jumalan Poika;
Ei ole nämät imehet
Miehen merkit laitettavan!"

Sotamies samalla suulla,
Joll' oli pilkkoa puhunut,
Tyhjän työnsä tunnustaapi,
Pahan pilkkansa katuupi.
Wielä joukko joutilasten,
Kansan päältä katsovaisen,
Häpiästä hämmästynyt,
Ei saata ulos sanoa;
Ottaapi oman kätensä,
Rankaiseepi rintapäänsä,
Soimaapi omaa sydäntä.
Kohta kääntyyppi kotia
Mielell' sangen surkealla.

Anterus Aschelinus.

Toinen opettaja Turun tuomiokoulussa ja sitten kappalainen Ahlaisissa, kuoli 1703. On paitsi

Suomen Ilo-ääni Narvan voitosta.

Tsaar' Pietari Muskoss' vaikk' sankari suur'
Ol' mielestäns väkevä sangen,
Niin että hän humuns kans tuiman koht' juur'
On Ingrinmaan sisälle langenn':
Suur' tavar' ol' myöt'
Ja kultaiset vyöt —
Me kuitenkin Jumalass' sodim'!

Waikk' Wenäjän pojill' niin paksult' sen maan
Kuin tomu ja santa hän täytti,
Ett' joukko seuraamast' joukkoo ei laann',
Ja vihans julmuuden myös näytti
Niinkuin peto suur'
Tai kuin traakki juur' —
Me kuitenkin Jumalass' sodim'!

He elävän miehen päält' nahan pois veit.
Ja vaimon he osiksi jaoit,
He lapsille kehdot myös haudoiksi teit,
Heit' kiviin ja kantoihin tapoit.
Ei parku aut' täss',
Ei apuu ol' läss',
Me kuitenkin Jumalass' sodim'!

Kun Narvaan hän siirtyi poikainsa kans,
Niin kaupungiss' pelko suur' paisui;
Hän käski sen asujain kohdastans
Juur' avata portit, ja lausui:
"Tott' kaupungin me
Kyll' kukistamme!"
Me kuitenkin Jumalass' sodim'!

Tsaar' Pietari aikoi kyll' paitsi syyt'
Koht' Narvalta anoo yht' tanssii.
Se vastas hänt' tott': "et mahda mult' pyyt'
Mun kultaista hohtavaa kranssii!"
Siis ilkeä Ryss'
Ratk' tukevast' pyys
Hänt' väijyä, kuin Herrass' soti.

Hän kaupungin ympäri leirinsä löi
Kyll' julmalla, ankarall' kädell',
Ett' Narva se leipäänsä murheella söi,
Eikä kuhunkaan itseäns vedell';
Sill' hätä siell', tääll'
Juuri pakkasi pääll' —
Me kuitenkin Jumalass' sodim'!

Mutt' kaupunki rohkia ol' itsestäns
Ja Wenäläist' kohtas näill' sanoill':
"Niin kauan kuin veri on lämpimenäns,
Edesvastaan Inkerin majoi!"
Täst' Wenäjän mies
On todella hiess' —
Näin Jumalass' tahdomme sotii!

Karl kuningas joutui jo miehuullisest',
Kun morsian ol' suuress' havuss';
Hän henkens pan' alttiiksi uskollisest',
Ol' suurimmass' hädäss' häll' avuss'.
Tahtoi ennen kuoll',
Kuin Narva ols huoll'

Ryssäll'. Näin Jumalass' sodim'!

Karl kuningas ratsas- ja jalkaväell'
Koht' valmisti itsens ja sanoi:
"Nyt, poikani rakkaat, juur' paastoll' ja hiell'
Tykö Herran me astumme anoin,
Ett voisimme viel'
Ratk' tällä tiell'
Pois puolestam' Ryssää ottaa!"

He vastasit kaikki kuin yhdestä suust':
"Jaa, kuningas, kuolla tai voittaa!
Sill' emme nyt tiet' tahdo mistäkään muust',
Waan hänen pois uliaast' soittaa,
Jos Jumala suo
Ja apunsa tuo —
Näin Jumalan väellä sodim'!"

He tulit kuin karhut, joilt' pojat on poiss',
Ratk' avoimill' kidoilla, suilla,
Ja leijonaa seuras niin paljo kuin voit
Maall', merell', niin kaduill' kuin kuilla.
Hän vaaroiss' ol' läss',
Eik' itseäns sääst'. —
Näin Jumalan avulla sodim'!

Siis Wenäjän majat yksmielisest'
He stormasit väkeväst' päänäns;
Hän voiton siis sai niin urhoollisest'
Eikä enempää muistanut hätääns;
Sill' iloa täynn'
Läpi vallein hän käy —
Näin Jumalan avull' hän soti!

Ja taivas myös itsens hält' leppyiseks näytt'
Ja edestoi synkeän pilven,
Jost' Ryssän pääll' lunta ja rakeita käytt',
Niill' maahan löi keihään ja kilven.
Näin Tsaarin suur' valt'
Pois hukkui silt' maalt'. —
Mutt' Jumalan avull' me sodim'!

Kuin kärpäset, hyttyset Ryssät sill' koht'
Nyt Ruotsin kyll' vihaisell' miekall'
Maan päälle sitt' lankes juur' pikaisest' tott',
Jok' enää ei ensinkään siekaill'
Heilt' nielemään vert'. —
Näin viel' joka kert'
Me Jumalan avulla sodim'!

Mont' tuhatta nukkui koht' paikassa siin',
Mont' tuhatta upposi vesiin,
Mont' tuhatta otti Karl kuningas kiin'
Ja antoi ne vartiain käsiin;
Mont' tuhatta viel'
Hält' rauhaa rukoil' —
Näin Jumalan avull' me sodim'!

Tsaar' Pietar' kyll' lupas taas keväällä tull'.
Mutt' emme hänt' enempää pelkää.
Karl kuningast' ravits' Herr' pitkäll' ijäll',
Hän hosukoon Wenäläist' selkään!
Näin toivomme viel',
Äl' apuas kiell',
Ett Sinun me avullas sodim'!

(Painettu erikseen v. 1703).

Gabriel Tuderus.

Syntynyt Kemissä 1638, tuli yliopistoon 1656, kappalaiseksi Inariin 1669, kirkkoherraksi Kuusamoon 1675, Ala-Tornioon 1684, kuoli 1705. On Ruotsiksi kirjoittanut kertomuksen Lappalaisten käännyttämisestä.

Weisu talonpojille kunniaksi.

Talonpoika keväällä totta
Wisun vaarin ojasta ottaa,
Siivoo pellon, vainion, maan mainion;
Siemenen hyvän ja jyvän
Maan poveen heittää,
Mullalla peittää;
Juhdall' vaon kääntää ja vääntää
Taitava tää perheen isäntä.

Koska varhain aamulla laulaa
Kotolintu se keno-kaula,
Jonk' on nimi kukko, niin ukko
Unisijaltans akkans kans
Nousee kohdastans, pyrki pukeisans,
Katsoo päin otavaa sill' haavaa,
Ennen kun hän juur' oven avaa.

Jälkeen ruoan Jumalan luoman
Isän meidän haltuun ja huomaan
Hiljaan menee kehtoon, jok' ehtoo;
Warhain aamull' myös on hän työss',
Pyrkii korpeen pois, puita kusta tois,
Niitull' joka henki, kans kenki,
Poika, tytär, piika ja renki.

Aina sit' järjetöint' orjaa
Hän armahtaa, siivoo ja korjaa,
Sarvipäätä säästää, ja päästää
Ajall' aina suvell' laitumell'.
Joka voimatoim oli sinä vuonn',
Sieltä kanssa karvan sen parhaan
Hiljain tulee illalla tarhaan.

Ettei tää isäntä ja taatta
Koskaan mahtais laiskana maata,
Niin hän vetää nuottaa; ei suotta
Anna häll' kalaa Jumala.
Hänt' auttaa myös muu konsti ja vipu,
Johon jänes parka, ain' arka,
Tapaturmast' joutuu ja karkaa.

Tällä tavall' saapi hän viljaa
Warhain aamull', illalla hiljaan,
Joka työns näin täyttää ja käyttää,
Waarin ottaa kans vieraastans.
Herra haltia maan ja Luoja taivaan
Ei hänt' alaspaina, vaan aina
Ravintons häll' antaa ja lainaa.

Akka koton' istuu ja neuloo,
Kutoo kangast', leipoo ja seuloo;
Hän hamppui ja villaa ei pilaa,
Waarin ottaa työst' jo puol' yöst',
Eikä kauan makaa se vaimo vakaa,
Parsii viisi sukkaa, se nuori rukka,
Eikä talon kappaleit' hukkaa.

Koska lehmä lypsävä kulta

Illall' tulee tarhaan niitulta,
Niin hän vastaan häntä jo lentää
Monen astian kans kohdastans,
Wetää kykkysill' neljäll' hyppysell'
Makian maidon nuoren, sen tuoreen,
Woiks tekee kirnussa tuoreen.

Ettei paljon paastois isäntä,
Rientää ruoan äkist' emäntä,
Suolan sisäll' heittää, ja keittää
Puuroo mitä maks murkinaks,
Kalaa puolpäiväks tuopi särpimeks,
Lisää lampaan lapaa ja kapaa,
Jok' on ylistettävä tapa.

Kosk ei enää kyntäjä kestä
Työtä tehdä voimans perästä,
Maata itsens paistoon mies laskee
Kesäll' lämpimäll' pyörtäneell'
Eli muuhun varjoon, jok' on tarjon',
Wirttä viisi totta helottaa,
Samass' paikass' unta myös ottaa.

Siinä sitten kuorsuu ja nukkuu
Eikä kuule jos käki kukkuu;
Unest' silmän terä kun herää,
Toisen mielen saa ukko taa;
Juuri kohdastans rientää majallens;
Juopi viinaa kruusii viis kuusi,
Sillä rupee joutumaan uusi.

Koska kypsyy herne ja nauris.
Ja on syötetty härkä ja kauris,
Häitä ylpeitä hän pitää;
Puolison jalon tuo taloon
Pojallensa avuks ja ajan havuks;
Tyttären hän naittaa, ei haittaa,
Sillä viljaa täynnä on aitta.

Silloin káskee sulhasen laulaa,
kun on armaan rinta ja kaula
Kirkastettu hopialla, kullalla,
Ja kruunattu pää selkiä;
Koska lahjoi tuo, ympäri pöydän juo
Morsian se vakaa, ja jakaa
Mitä hänell' on omasta takaa.

Silloin vasta riemu se kuuluu
Koska soivat pillit ja huilu,
Moni himost' palaa ja halaa;
Silloin nuori mies hyppää hiess',
Morsian kruunupääss' ompi pahass' sääss';
Silloin olut tuodaan ja suodaan,
Koska malja ystäväin joudaan.

Koska mies on yltä Latinass',
Humalass', olvess', paloviinass',
Niin hän pyytää ma'ata pääns kaataa
Kultans kauniin sylihin,
Jonk' käsivarrell' on hän kyll' tallell'
Eikä valita mitään, vaan sitä
Pyytää kauniist' holhoo ja pitää.

Ennenkuin sitt' vuosikaan kuluu,
Jopa leikki todeksi kuuluu:
Äiti tarpeens tietten, juur' rieten
Antaa olutta juokсутta

Kunniaks poikasell' taikka tyttärell';
Walmistaa myös muuta, jos suuttaa,
Ystävitä joll' ilahuttaa.

Monta hyvää herkkuu hän antaa,
Lihavita paisteja kantaa,
Holhoo kunnian kautta ja auttaa
Erinomattain pappei ain';
Heille hyvää suo, heille näin sanoo:
"Älkäät pahaa suoko, vaan ruokaa
Ottakaat Te vieraat, ja juokaa!"

Koska toivoo vierait' emäntä,
Kiiruhust' kuin tuulessa lentää,
Lakaisee permannota ja kotaa,
Puhdistaa tuvan, ja ruuan
Kaunistaa kryydill' hyvin hajavill',
Kirkkaaks panee pannun ja kannun,
Ettei häntä nuhtelis Hannu.

Usein tää mainittn taatta
Ruotsin valtakuntaa ja maata
Holhoo kunnian kautta, ja auttaa
Ruotsin ruhtinast' usiast',
Erinomattain sodan aikan' ain';
Wiisi palkkamiestä evästä,
Monta muuta päästää hädästä.

Herra, rouva, piika ja trenki,
Pian lausuttu jokainen henki
Syöpi ilman määrää ja täärää,
Mitä pannut kokohon
Tämä köyhä mies (Ken ne kaikki ties);
Rätin papill' kantaa, parainta
Juustokakkuu emännäll' antaa.

Tosin hyvä on olla ruualla
Talonpojan kylässä maalla,
Kuss' on linnut käsill' maan vesill'
Kussa moni puu kukoistuu,
Lintu oksan pääll' laulaa siellä tääll';
Silloin ilo suuri on juuri
Maalla vahva kuin joku muuri.

(Arkkiveisuna painettu v. 1703).

Henrikki Lilius.

Kirkkoherran poika Messukylästä, syntynyt 1683, tuli maisteriksi Turussa 1707, pääsi viimein kirkkoherraksi Messukylään, kuoli 1745. Hän oli kuuluisa opista, puheentaidosta ynnä runolahjasta. Paitsi latinaisia runoelmia löytyy häneltä myöskin kaksi häärunoa, onnentoivotus Juslenius'en sanakirjaan ja tämä seuraava.

Kehtoruno.

Tuutilainen, tuutulainen,
Lepäele lapsukainen!
Levon lainaaja lepyinen,
Jesus sua siunatkohon!
Nuku, uuku, nukkeroisein,
Makaele maidonjuoja!
Kuin on maitokin makoinen,
Unes olkohon suloinen!

Kuin on kätes kiinnitetty,
Kupeheses vyöllä vyötty,
Niin sun Jesus itseensä
Uskon nuoralla niveli.
Jumala sun itse otti
Liittohonsa lapseksensa,
Jesus vioista virutti,
Pyhä Henki pyhitteli.

Älä itke enkelisein,
Waikeroitse vaiveroisein!
Jesus kaunis kumppaninas,
Pyhät vartiat va'ussas.
Nuku, nuku, nukkeroisein,
Makaele maidonjuoja!
Liekkutellen lintustani,
Ainoata armaistani,
Kehtos käärin kukkasilla,
Kasvos peitän kaunihisti.
Koska olet kyllin saanut,
Hopiaisein, hienoisesta,
Heräele herttukaisein
Ilman itkutta isotta!
Palkkas on pantuna povessa,
Maito mesimieluhinen.

(Painettu häärunoin kanssa 1728).

Abraham Achrenius.

Someron kappalaisen poika, syntynyt 1706. Tuli 1736 Ähtävän kappalaiseksi, josta virasta kuitenkin v. 1740, uskonnollisten tunnonvaivain tähden, juhlallisesti luopui. Tästä oikeuteen vedettynä, vapautettiin hän kuitenkin edesvastauksesta, ja pantiin v. 1748 linnansaarnaajaksi Turussa ynnä v. 1753 Nousiaisten kirkkoherraksi, kuoli 1769. Ylioppilaana jo oli hän tietty runolahjastaan ja sepitteli sekä maallisia lauluja että hengellisiä virsiä. Myöhemmin poltti hän edelliset uskonnollisessa kiihkossään; jälkimäisiä on noin 200 paikoin painettu. Hän kirjoitti myöskin ruotsalaisia virsiä.

Onnentoivotus väitökseen.

Tuonaan tempasi täst' minun muodoiss' muuttuva *Morpheus*,
Tempas, valppaana vei, eipä suonut sippurasilmill';
Wei minun pois viitaan, kusa virsiä veisasi *Virtus*,
Weisas näin: "tule tänn', *Muusain* vesa vikkellä, virkku,
Kuin vetelet vinhast' *Aganippen* vainjosa vettä!
Juoks', tule tänn tänäpä'n', täsä tie, täsä tanhua toimen!
Tie, joka selkeä lie, joka vie, joka taitanee taivast'
Päin vetää paits' pelvott', yli onttoin ja onkalein alhon,
Pindin paisumen pääll', kusa *Kunnia* kantaa *kathedrass'*
Kruunun kaikille niill', jotk' sinne on saattaneet itsens."

"Siis tule tänn' tänäpä'n', vedä, veikkoni, virsnsi väljäll',
Seuraa meit' yli öit, pyri pääll', lue, lauluja laske!
Ei täsä turmele työ, vaikk' pistäpi tappurapensas;
Ei täsä tuoksua tul', vaikk' kanta se krapisee kannoiss'.
Siis pidä pääll' joka sääll'! Kyll' *Kunnian* kukkula kaikuu,
Kun heliäll' helinääll' *Helikonin* huipullen hyppää".
Näin veisas *Virtus*; tämän äkkäsi taitava toimen
Ja taidon toveri, joka nurisi nurkassa nurmen,
Äkkäs sen, meni sinn', ja jos ennen seurasi siivoss'
Kyll' salaa ja kauniist', jo nyt jälkiä jättelee julki,
Jälkiä jättelee julk'. — Minä vihdoin viidasa viroin.

(Painettu väitöksen kanssa yhteen 1729).

Uuden vuoden toivotus Suomenmaan asujaimille.

'Uns' vuos' alkua käy, — ajastaikanen entinen illall
Joutui, ääneti nyt sivu aikain taampana kulkee!
Oi! jos ääneti myös olis entiset estehet armon,
Niskuritahto ja työ, veriruskiain saastumus syntein,
Kalvava kuoleman koi, mato pistävä tunnosa tuimain,
Jot' moni siittelee kyll', jost' kuolema kauhea kerkii
Ain' yli uusien öin, yli uutten vuotten ja päivain,
Surkiasa tilasa kiinn' se saavuttaa syntisen orjan.
Ei täsä välillä käy, ei vuodet, hetket, ei retket,
Ei yön synkeys suur', satavuotiset syntiset nukkuu,
Jos ei he armon luo sydämestäns kääntäneet itseens.
Oi! siis, Jesu, tul' auks, tule armon viimeisill' hetkill',
Noudata sieluja viel' käsivarrell', Sankari, vahvall',
Nöyrrytä, suo Suomess' Sinun armos saisivat oikein,
Jotk' rajarikkona käy, katumukseen kääntyis ja vääntyis,
Ett' uskoss' eläväss' ja toivon totisess' hengess'
Isoisit armoo ja viel' verihaavas sisälle vaipuis
Juur' uudeks elämäks sydämensä nöyräsä hengess'.
Jesu, Jesu, tul' auks'! tee valppaaks vartiat armon!
Wahvista valppahat myös! Sanas armo Suomesa soikoon!
Wiel' voimall' väkeväll' herätettyin kasvata kansaa!
Joudu, Jesuni, auks, Sinä voiton ruhtinas hurskas,
Sankari suur', soittain joka pilvisä kirkkaana kuljet,
Wiimein tuomari täys, vielä kuitenkin armosa runsas
Sun veresäs välimies, parannukseen kutsuva kansaa!
Sieluin piispa paras, ylipaimen, karitsateuras,
Jok' syntein sovinnoks olet ulos antanut itses,
Joudu saalihis auks, revi sutten suusta ja vallast'
Sun lampais lauma, tule turvaks veresä voittain!
Kaksteräisell' miekall' sielut ylösherätä hartaast'
Tuimat, nukkunehet! Sinun nooles teroita tarkaks,
Ett' nöyrill' sydämill' Sinun armoas etsisit hartaast!
Oi rakkain Jesu, sydämitten virvoitus uskoss',
Kallio ja väkevyys, valo, voima ja tuntuva turva,
Sieluin suo maistaa Sinun armos etsivä voima,
Runsas rakkautes, verihaavais uskosa rauha,
Ett' perus heill' olis kallions pääll', Sinun askeles hartaast'
Seuraisit ain uskoss', Sinun henkes uudes mieless',
Uudes kans voimass', verihaavais rauhasa runsaass'!
Kuulte Jesu ja aut'! Sinull' olkoon kunnia, kiitos,
Wiisau ja väkevyys, Sua kansat kiittävät kaikki!

(Painettu v. 1748).

Gabriel Calamnius.

Kalajoen kappalaisen, Gabriel Calamnius'en poika, syntynyt 1728, tuli Upsalan yliopistoon 1744, maisteriksi Turussa 1754, oli apulaisena ensin Kalajoella, sitten Limingassa, ja kuoli v. 1774. — Toimitti v. 1755 painosta runovihkon, nimeltä: *Kokous suomalaisista runoista*, joka valitettavasti on kadonnut. Paitsi tätä runovihkoa on Calamnius vielä kirjoittanut onnentoivotuksen väitökseen ja riemurunon Kustavi III:n syntymästä.

Keväällä tehty hääruno.

Kevät keikkuen tuleepi,
Ilon kanssa ilmestyypi!
Silloin monta metsämiestä,
Somaisinta soidinmiestä,
Suksen päällä souteleepi,
Ennakolla ennättääpi

Metsän eläinten edulle,
Soittavaisten soitimille;
Silloin kaikki kalamiehet
Paatin päälle pyytelevät,
Werkot vetehen vetävät,
Heinikkohon heittelevät;
Silloin kukat kukoistavat,

Wesat puusta putkahtavat,
Koko maailma matala
Wihoittaapi viljan alla;
Mitä kuollunna mataapi,
Tainnoksissa talvikauden,
Wiimeisetkin virkoavat
Madotkin matelevaiset;
Silloin linnut livertävät,
Äänellänsä ääntelevät,
Aivan isolla ilolla
Laulelevat laitumilla,
Yksin mielin yhdistyvät
Kukin kanssa kumppaninsa,
Luojan laitoksen perähän
Sikiöitä siittelevät.

Kevät keikkuen tuleepi,
Ilon kanssa ilmestyypi
Meidän ylkämiehellenkin
Tänä päivänä pyhänä,
Jon' on löynnyt löytykäisen,
Metsävuohen mieluhisen,
Somaisimman soidinlinnun,
Meren kuutin kultaisimman.
Silkki sill' on silmälaudat,
Korvat aivan konstilliset;
Sill' on huulet hunajasta,
Leuka lemmestä leveä;
Sill' on vihko viherjäinen
Kainalossa kannettava;
Se on sormista sokea,
Warsin nopsa varpahista.

Yht siis pidä pivossasi
Tämä saatu saalihisi,
Pesä pehkuhun rakenna,
Kaunis linna linnullesi,
Kuutillesi kultaiselle.
Siihen julkinen Jumala
Meidän ilmoinen Isämme
Siunauksen siirtäköhön,
Aina teidän antakohon
Onnen ohjissa kävellä,
Onnen riemurenkahissa
Asti aikahan, ikähän
Annostansa aiottuhun.

(Turun Wiikkosan. 1821, otettu yllämainitusta nyt kadonneesta runovihkosesta)

Simo Achrenius.

Syntynyt 1729, Sievin kappalaisen poika, oli kirkkoherran apulaisna Paltamossa, sitten Pietarsaareissa, kuoli vakinaiseen virkaan pääsemättä. On paitsi seuraavaa hautarunoa kirjoittanut onnentoivotuksen väitökseen ja '*Uudet Hengelliset Runot läsnäolevaisista ja tulevaisista tiloista*' v. 1766.

Nouse kätköstä, kynäni,
Kesken kädessä kata,
Kirjoittele kiiruhusti,
Joudu varsinkin välehin,
Koska lähden laulamahan,
Murehella muistamahan
Mit' on mielessä minulla,
Mik'on vaivana valitus.

— — —

Ohoh Tuoni tuimuuttasi,
Kuink' on haahmosi kuvattu,
Se on muotos muinoinenkin:
Sinull' on siivet siniset,
Lentokeinot kauhistavat.
Wirhiviikatet olalla,
Julma raudasta rakettu,
Kumma kynttilä kädessä
Pimeästi palavainen,
Tiimaklasi tiukkuvainen,
Jossa vähä juoksematta
Lienee pohjassa poroa.

Sinä varmasti vaellat
Walkeissa vaattehissa
Lumen karvan kaltaisissa
Pimeässä piiloittelet,
Astut äkisti etehen,
Kanssa varjosi vetäyt,
Aina kuljet, kurkistelet,
Kaikki tuimasti karistat
Pojjes maailman menosta,
Ulos näistä nähtävistä.
Sydämiä sylkyttelet
Tahi halkaiset tahallas,
Koska kouristat kovasti,
Wiileskelet viime kerran.
Kasvosi on kalpeaksi,
Kauheaksi kaljahtanut,
Silmät päähän painunehet,
Kallon kaamean sisähän;
Kalman haisu haikeasti
Nousee nokkamme sisähän,
Koska kuljet kuuluisasti,
Majoissamme matkustelet.

— — —

Tämän, vainaja vakainen,
Tunsit, herra hengellinen,
Jok' olet laskettu levolle,
Kirkon alle kellistetty;
Tiesit kyllä taitavasti,
Mik' on muoto mukomalla,
Kuinka Tuoni teurastaapi,
Kuink' on tuima tullessansa;
Waan et pelännyt pahoja,
Mustan miehen murhetöitä,
Tulit Tuonelle tutuksi
Sanassa suuren Jumalan,
Ristin kautta karvahimman.
Siitä kelvoksen käsität,
Lujan löysit lohdutuksen

Wastoin kuoleman kuria,
Wastoin valtaa valjun miehen.
Annoit itses alttihaksi
Tuolle Tuonen Tuomahalle,
Astuit paki paattihinsa,
Lähdit täältä tahtoisesti,
Menit mielellä hyvällä
Ulos alhaisest' ahosta;
Tuonne tahdoit taivahasen
Siellä suloisen sataman
Löysit kyllä lempeimmän
Uudess' uskon elämässä,
Rauhan mansikkamajassa,
Kauniin Jesuksen kodissa.

(Painettu 1758).

Henrikki Achrenius

Edellisen veli, syntynyt 1730, oli nimismiehenä Kalajoella ja kuoli 1798. — On kirjoittanut koko joukon runoja ja lauluja, joita löytyy useampia painettuna Lärda Tidningar'issa 1766, Topelius'en Runo- ja laulukokouksessa ja Oulun viikkosanomissa v. 1833. Muutamia löytyy paitsi sitä käsikirjoituksena Kirjallisuuden Seuran tallessa.

Papin Rouville 1:nä päivänä Toukokuuta.

Papin rouvat, papin rouvat nyt taas iloitkoon,
koska saavat luottaa,
Että kaksi' vuotta
Wielä vissiin, vielä vissiin heillä turva on.

Äijät elää, äijät elää, turvan tuottajat!
Ei ne rouvat huokaa,
Heill' on kyllä ruokaa,
Asuinsijan, asuinsijan hyvät laittajat.

Heille riistaa, heille riistaa kasvattavat kans',
Aittaan aivan hyvää
Tarpeheksi jyvää,
Arkun sisään, arkun sisään muuta aikanans.

Karja kaunis, karja kaunis aina lisäyy,
Eikä maidon mahti,
Kellarista sahti
Juoksemasta, juoksemasta koskaan pysäy.

Wiinan vilja, viinan vilja monta virvoittaa,
Oluttakin nähdä
Yllyttävät tehdä,
Joka monen, joka monen janost' kirvoittaa.

Siis jo, rouvat, siis jo, rouvat, pian vanukaat
Äijienne kaulaan
Niinkuin rautanaulaan,
Suuta pistäin, suuta pistäin heille sanokaat:

"Elä kauan, elä kauan minun tukenan!
Paljo multa puuttuis,
Sull' jos Tuoni suuttuis,
Ennen aikaa, ennen aikaa panis hautahan."

(Topelius, Suomen kansan vanhoja runoja ja nykyis. lauluja, I. v. 1822).

Morsiantanssi.

Piikaparvi paras,
Pidä varsin varas,
Nyt on pitkä tanssi edessä.
Ota sulles pari!
Kyllä tulee vari
Ennen kuin on temput kädessä.
Riisu itses supi,
Heitä poijes tupi,
Keveäksi lyöte,
Kun on paljo työtä,
Ettet kovin hikois,
Liian paljon likois,
Wäsymyskin viimein käsittäis.

Morsian jo astuu, —
Kyllä raukka kastuu, —
Ringin suuren sisään hopulla:
Ensin kaappaa Kaija,
Sitten sieppaa Maija,
Briita, Liisa, Stiina lopulla;
Wielä ottaa Anna,
Leena ja Susanns,
Kerttu, Elsa, Saara,
Wappu, Kreetta, Klaara,
Kaikki järjestänsä,
Jotk' on ringissänsä,
Päätökseksi pieni Maalina.

Kun on kaikki nähty,
Tämä temppu tehty,
Toinen kohta ehtii etehen.
Morsian ei säästä,
Kruunu poijes päästä
Kaunis kääreyypi kätehen:
Sitä näytteleepi,
Kauan käytteleepi,
Silmäns ovat ummess',
Korvat kovin lummess',
Kruunun tuolle tuopi,
Jolle onni suopi
Saada sarvi kaunis rekehen.

Sitten alkaa akat,
Niinkuin tähdet vakat,
Lattialla itsens väännellä, —
Siinä ilman taksaa,
Kuinka kukin jaksaa,
Morsianta kyllä käännellä.
Saavat kanssa huutaa,
Jos on heillä suuta:
"Taas on meille nuori
Tullut uusi muori!
Terve olkoon tulos
Sisälleen ja ulos!"
Kaikki ämmät yhdell' äänellä.

Nyt se tanssi loppuu,
Mutta toinen hoppu
Morsianta vielä noudattaa:
Kunhan vuosi meni,
Tulee vastaan meri,
Joka häntä kyllä soudattaa.
Wasta käypi keli,
Eikä puutu peli,
Uuden tansin tuisku,

Hyssytys ja huisku.
Silloin tussalulla
Kyllä saadaan kuulla,
Waikka tänä vuonna vallera.

(Topelius, Suomen kansan vanhoja runoja ja nykyis. lauluja, I. v. 1822).

Kristfrid Ganander.

Syntynyt v. 1741 Haapajärvellä, vihittiin 1763 papiksi ja 1766 maisteriksi, tuli 1775 kappalaiseksi Frantsilaan, jossa kuoli v. 1790. Keräeli suomalaisia runoja, sananlaskuja ja arvoituksia, jotka viimeinmainitut tulivat painosta v. 1783. Toimitti v. 1789 kirjan Suomalaisten muinais-jumaloista. Walmisti suomalaisen sanakirjan, joka ei kuitenkaan tullut painetuksi. Kirjoitti jo yliopistossa ollessaan onnentoivotus- ja hautarunoja. W. 1784 ilmestyi 151 hänen suomentamaansa satua, joista 15 runomitalla, ja 1786 mukailuksia runomitalla Korkeasta Weisusta, muutamista David'in psalmeista ynnä parista Hjob'in kirjan luvusta. On myöskin toimittanut pari suomalaista lääkärikirjaa.

Tuhma mies ja Rauta.

Tuli tuhma ja typerä
Luoksi raution rotevan,
Parahimpahan pajahan,
Jossa kuuma hevoskenkä
Oli ahjosta otettu,
Lattialle laskettuna.
Poltti sormensa pahasti,
Kengän kiidätti kivasti,
Heitti piankin pivosta.

Seppä huusi hullupäälle:
"Sinä tyhmä ja typerä,
Mikset ensin miettinynnä,
Hyvin kokenut kysellä,
Josko rauta jäähtynynnä,
Josko kuuma taikka kylmä?"

Tuhma taasen vastaajaapi:
"Mistä tietänen todella
Raudan polttavan rumasti?"

Seppä vastasi vakainen:
"Kuuma rauta kihiseepi,
Jos sen päälle syljeskelet".

Otti tuhma onkehensa,
Pani muistohon parahan,
Neuvon tämän näppärääisen;
Meni konna kotihinsa
Jossa vellille vetäysi.
Siihen sylki seitsemästi,
Eikä se kiehua kihisnyt.
Nieli kohta nälkähinen
Kitahansa kiehuvaisen,
Poltti vatsansa varilla,
Wetelällä vellillänsä,
Nahan suustansa sivalsi.

Siinä oli saapuvilla
Toinen kysyvä toveri:
"Mikset outo odottanut
Jauhovellin jäähtymistä?"

Tuhma vastasi vihassa:
"Minä luulin jo lujasti

Jäähtyneeksi julman vellin!"

Toinen siihen sanoneepi:
"Mikset höyrystä havainnut
Wellii vetelää variksi.
Kuss' on savu sakeana,
Siinä tuli tupruaapi!"

Tuhma taasen muisti tämän,
Juoksi sitten lähtehelle,
Joka höyrysi hyvästi,
Senpä luuli lämpimeksi,
Polttavaiseksi peräti,
Koska savusi kovasti.
Seisoi sentähden sujotti,
Jotta jalkoja jumotti,
Odotuksella odotti,
Jotta nääntyä janohon,
Tahtoi kuolla konna parka,
Siitä pelosta pahasta,
Ettei polttais poskiensa,
Kurkkuansa kalttajaisi.

(Uudempia valittuja Satuja 1784).

Juhana Frosterus.

Paltamon kirkkoherran poika, syntynyt 1720, tuli maisteriksi 1745, kirkkoherraksi ja kouluopettajaksi Kajaniin 1746, sitten Sotkamoon 1763, jossa kontrahtiprovastina ja jumaluusopin tohtorina kuoli 1809. Paitsi seuraavia runoja ja suurta joukkoa virsiä on hän myös kirjoittanut luonnonopillisenkin kirjan, nimeltä: *Hyödyllinen huvitus luomisen töistä*.

Jumalan Pyhästä Laista.

Tuli tuuli tunturilta,
Edomin etelämaalta
Paksu pilvi Paranista,
Josta tuli tuiskuaapi,
Tulen liekit leimahtaapi,
Jyrinät ylen jyreät,
Pelättävät paukaukset.
Oli tuska tuulessakin,
Kova kipu kallioilla,
Wuoret aaltona ajeli,
Paukkui vuorten patsahatkin,
Sinai syttyypi tulesta,
Horeb horjuupi kovasti.

Onpi Luoja liikkehellä,
Luojan voima vallassansa
Ihmisille ilmestyypi.
Hänen vaununsa vakava
Kulki pilvein kukkuloita
Rakehitten rattahilla.
Taivas selkeä sakosi
Mustan pilven peittehestä,
Tiukkui taivahat sadetta,
Wesi vuoti viljavasti.
Liikkui luodut luonnossansa,
Liikkui Luojan liikuttaissa,
Kaikkivaltiaan käsissä.

Nämät oli nähtävissä,

Mutta eipä siedä silmä
Nähdä näkymättömiä.
Kuka saattaapi sanoa,
Jot' ei ole ennen nähnyt,
Eikä kuullut korvillansa?
Kuka saattaapi sanoa,
Aivollansa arvaella
Mitä enkelein esissä,
Mitä taivaassa tapahtui,
Henkein suuressa hovissa,
Kaunihissa kartanossa?

Pyhän Herran palvelijat,
Zebaothin sotajoukot,
Suuret sankarit sodassa,
Kirkkaudessa koreat,
Seisoi tuhannen tuhansin,
Joukoissansa juonteheassa,
Tekemässä taitavasti
Palvelustansa pyhästi.
Helisi heleä torvi
Pauhasi pasuunan ääni,
Kaikui korvissa kovasti.
Pelko pyörrytti parahat,
Rohkeimmat raukesivat,
Ylimäisen ystäväkin,
Jalo tuttava Jumalan,
Moses miehistä valittu
Tunnustaapi tuskissansa:
"Minä vapisen, värisen,
Polvet puuttuvat minulta!"
Kaikki kansa katsellessa,
Katsellessa, kuullessa,
Pyysi pelvossa paeta
Kuolemata kauheata.

Minne poloinen pakenet
Kaikkivaltiaan kädestä?
Eipä turvaa Tuonta vasten,
Sinaissa suojelusta
Wastoin lain vaatimusta,
Lain kanteita kovia.

Istui Herra istuimelle,
Kiivas Kunnian Kuningas
Lakiansa latomahan,
Sulki lavean lakinsa
Kymmeneen käskysanahan.
Puhui selkeät sanansa,
Lujat juuri lupaukset,
Hedelmät hyvälle töille;
Kovan koston uhkaukset
Peloksi pahoille töille.

Nämät vaativat vakaasti
Taidon, tahdon, taipumusten,
Ajatusten, aikomusten,
Kielen, käytösten, tekojen
Wiatonta, virheetöntä
Puhtautta puuttumatta.
Mitäs vielä vilpistelet,
Juonissasi juonittelet?
Onko vilpissä varoa,
Walehessa varjelusta?
Tunnusta tuimat tapasi,

Paljasta paha sisusi.

Sydämes on syvä hauta
Täynnä häijyjä haluja,
Kauheata kankeutta,
Ylevätä ylpeyttä,
Iloittelet ilkeöille,
Tavoille tavattomille,
Wastoin Luojasi lakia.

Onkos Herra herjennynnä,
Waijennut vakaa Jumala,
Laskenut lujan lakinsa
Meidän mielivaltahamme?
Etkös tiedä tähdellensä
Tulevas tilin tekohon?
Tulet totta Tuonen tullen,
Tulet vastoin tahtoasi,
Tulet käskyä kovalla,
Koska torvi taivahalta
Kutsuu kuollehet kokohon,
Herättääpi haudoistansa,
Tuopi tuomion etehen;
Koska meret mullistuvat,
Tuli tuima kaikki syöpi,
Woimat vahvat taivahankin
Wärisevät, vapisevat.
Woivotukset vallan saavat,
Parku suusta pakahtuupi,
Soisit vuoret vääntyisivät
Poloiselle peitteheksi;
Mutt' et pääsekään paolle,
Kovan kostajan käsistä!

Ei ole turvaa Tuonta vasten,
Sinaissa suojelusta
Wastoin lain vaatimusta
Lain kanteita kovia!
Työsi kaikki kaunihimmat
Ovat kaikki kelvottomat,
Niinkuin huonon hämähäkin
Werkko sulle vaatteheksi.

Nyt on vielä armon aika!
Matkaa toiselle mäelle,
Pyri käänny Golgatalle;
Siell' ei ole tulen tuisku,
Eikä jylkeä jyrinä.
Siellä rauha raketahan
Siellä armo annetahan,
Jesus joutuu turvaksesi,
Päästää pauloista pahoista,
Kuolon kauhean kidasta.

(Painettu 1787).

Hääruno.

Lähde luonto liikkehelle
Ehdi ehdolla runohon,
Wedä virret väljällensä,
Että kaikuis kallioissa,
Kumisiksi kuusikoissa,
Kuuluisi Turun tuvissa.
Mettä mieleni mehuupi
Sanomista sattuneista,

Minä laulan metsämaassa,
Wisertelen virran luona.

Laulavatpa luodut kaikki,
Wirkoovat vilun perästä;
Jopa luopui luodetuuli,
Kovat puustit Pohjoisesta,
Wihaiset vilun vihurit,
Koska läikkyy lämmin tuuli,
Kilo kiilsi vetten päällä
Armahasta auringosta,
Sätehistä suloisista.
Silloin joutui juonteheassa
Linnut meille muilta mailta;
Pääskynen pani pesänsä,
Wesilintu vieretteli.

Suoritteli sulkiansa,
Suositteli sulhastansa.
Weden karja kuopastansa,
Weden hirmu, hau'in poika,
Wetäiksen veden syvästä,
Talvimajasta mataapi
Rannoille rakentamahan
Leikkejensä lämpimessä,
Kätkee kaikki koukkuluunsa,
Suunsa tutkaimet terävät.

Metsot mustissa mekoissa,
Ukot, uljahat urohot,
Nousit vuorten notkelmista,
Kalliolla kalkuttelit,
Kutsuit kumppanins kokohon.
Tulit teirit tanterelle,
Kukertivat kuusikoissa,
Soitit soilla soitimensa.
Pyytkin pyörit pensahissa,
Linnut pienet parvissansa
Kielten kilvassa kihisit,
Wisertelit virsiänsä.
Niin he kaikki häitä laittoi
Suven suodun suosiossa.

Eipä ihme ihmisistä,
Että hekin ennättävät
Keskellä kesäsydäntä.
Luonnon kaiken kukoistaissa.

Kenpä oikein osaapi
Taiten vaimoa valita,
Kuulustella kumppania?
Joka katsoi kauneutta,
Tavaroiden tyttäriä,
Pyrki suurehen sukuhun,
Se saa sappea sakoksi,
Mielipahan palkaksensa.
Mutta tuttu Taivahisen,
Ylimäisen ystäväinen,
Sille Luoja laitteleepi
Naimakeinot näppäräiset.
Herra tunteeepi todella
Mitä mielessä makaapi,
Kunkin peitetty povessa.
Hämpä katsoi kaukaisia,
Tulevaiset tutkisteli,
Muutoksetkin mielessämme

Aikanansa arvaeli;
Sitä myöten hän sovitti
Omillensa onnenpaikat.

Tai on toimi tutkimatoin,
Mutt' on helppo Herran työksi,
Joll' on meret määrättyinä,
Meren pisarat pivossa,
Joka veti vaaksallansa
Mitan tarkan taivahalle,
Weti mitan, pani määrän,
Painon niinkuin puntarilla,
Pani solmut ja sitehet
Tarhan tähtien etehen,
Että juoksun jouduttavat,
Toinen toista paineleepi,
Paineleepi, ponnistaapi.
Hänen valtansa vakava
Piteleepi pilvet kaikki,
Hattaroita hallitseepi.
Häll' on tietty tuulen synty,
Pohjat Pohjoisen pisimmät,
Jolla nostaa nousemahan
Meren lainehet lavean,
Että laivat lentelevät
Silkkisillä siivillänsä.
Herra myöskin hallitseepi,
Suuntihin sovittleepi
Meidän mutkaiset menomme.

Siis ma toivotan todella
Sydämeestä syttyneestä:
Armot Jumalan avarat
Teille aina auetkohon
Itse surunkin sumussa
Pimeässä Pohjolassa.
Onnet olkohon omanne
Lukemattomat luvulta,
Niinkuin pilvessä pisarat,
Niinkuin koskessa kiviä,
Alla virran villapäitä.
Koska päivät päättynynnä,
Ero viimeinen edessä,
Herra teidät helmoiinsa
Korjatkohon kaunihisti,
Sinne teidät siirtäköhön,
Kussa iloa ijäti
Riemun runsaissa tuvissa.

(Painettu 1764).

Paavo Korhonen.

Syntynyt 1775 Rautalammilla. Oli talon vanhin poika, vaan heitti talonhoidon nuoremmalle veljelleen, sentähden että oli viinaan menevä. Wietti aikansa enimmäiten metsänkäynnillä ja kalastamisella. Kuoli syksyllä 1840 kalastusretkellä veneesensä.

Ensimmäiseksi hänen runoelmistansa tulivat painetuksi muutamat virret v. 1799. Toisia sekä runoja että virsiä löytyy sekä erikseen painettuna että sanomalehdissä. Walittu kokous tuli painosta 1848.

Talonpojille.

Joll' on oppia otsassa,

Sill' on nappia nutussa,
Housuissa hopeakello.
Kuninkaall' on kultakruunu,
Herrat hattua pitävät;
Kyntömiehell' on kypärä.
Herrat käyvät saappahissa,
Toisen vuoron tohvelissa;
Wiertomies on virsuillansa.
Herran on kädessä keppi,
Puhe pulska mestarilla;
Peltomies on pelon alla.
Herroilla kupera kappa,
Syvä säkki mestarilla;
Talonmies takana silmin
Astuupi aitan ovelle.
Joll' on virka pienempikin,
Sill' on paita palttinaninen;
Palomies on paikkaisissa,
Riihenpuija rikkuneilla.

Kuules kuitenkin minua
Taitava talon isäntä:
Älä suutu säätyhysi,
Älä virkahas vihastu,
Waikka vaivalla kovalla
Maasi mahtihin rakennat,
Pidät pellon pehmeänä,
Ojit korpia kovia,
Wäännät leivän lapsillesi,
Ruumistasi raukeaksi,
Kun ompi kipeä selkä,
Kaikki hartiat hajalla.

Sitä miestä mielellänsä
Herratkin hyvin pitävät,
Jolta saavat saatavansa,
Wähät viemiset välistä,
Sille vielä viipymättä
Kirkkoherrankin kotona
Kahvikuppi kannetahan,
Luona lukkarin samaten
Aamuryyppy annetahan.
Nimismiehet mielellähän
Kelpomieheksi kehuvat,
Sanovat salituvisa:
"Istu nyt, hyvä isäntä,
Ota ryyppy oivallinen,
Panepa paritsat päälle!"
Sille mestarit menevät
Työhön ilman tinkimättä,
Sille rengitkin rupeevat
Ilman paljon pyytämättä,
Piiat vielä pyrkimällä
Laurinpäivänä paneivat.

Eihän maailma mahissa
Pysyisi talonpojitta,
Herrat ei herrana kävisi,
Eikä mestarit eläisi,
Kun ei maata kynnettäisi.
Maasta maalima elääpi,
Sekä suuret että pienet,
Maastapa makeat saapi
Maasta väänntyypi väkevät
Hapain kaikki hankitahan

Kaiken kansan tarpeheksi.

Siis sinä, siveä vaari,
Taitava talon-isäntä,
Jolla on omasta työstä
Tavaroita tarpeheksi,
Et huoli hätäillä siitä,
Jos herra hevosen kanssa
Tuleepi tuvan etehen.
Käske kohta kiirehesti
Rengin riisua hevonen,
Kanna kauroja etehen;
Käytä herra kammarihin,
Pane pöytähän pötyä;
Laita lapsi naapurihin,
Rannin vaarille varoitus,
Kutsu kanssanne ruualle.
Itse istu pöydän päähän,
Ota pottu polvillesi,
Pidä käessäsi pikari.
Sitte haastele hyvästi,
Herran kanssa kaunihisti,
Tiedustele taitavasti
Kaikki yhteiset asiat,
Kanssa kaukaiset sanomat.
Kun on sitte siitä päästy,
Laita saatavat samalla,
Panepa paras hevonen
Kyytihin kylänväliksi.
Maksa palkka mestarille,
Rengille rehellisesti;
Pidä vaivasten varalla
Reisuissa rehellisyyttä,
Niin sä astut arviossa
Pienen porvarin sivuhun,
Kauppamiehen kunniahan,
Etkä väärähän vaella,
Waikka vanhaksi eläisit.

(P. Korhosen 50 runoa ja 6 laulua, 1848).

Turun palosta.

Pääskynen teki pesänsä,
Laululintu laitoksensa,
Tälle maalle tultuansa,
Katon alle kartanolle;
Siinä siitteli sukunsa,
Kasvatteli kaltaisensa;
Waan ei saanut sille vielä
Laulu-ääntä laitetuksi
Tällä maalla täydellistä.
Otti matkan ulkomaalle
Mennäkseen meren ylitse;
Siellä nuoret nuotin oppi,
Lapset laululle osasi,
Kerkeisi keväällä tänne,
Aivan äänellä samalla,
Emän entisen tavalla.

Saman linnun laatusiksi
Papin pojat pantaneenko,
Kun ei koskana kotona,
Ikänään isän tykönä
Saada niistä saarnamiestä,

Menevätä messun töille,
Ennenkun etäällä käyvät,
Aina aikansa asuvat
Akatemian tuvissa.
Siellä ne sanoja saavat,
Miehet miehiksi tulevat,
Astuviksi alttarille,
Meneviksi messun töille,

Waan se oiva oppihuone,
Akademia Turussa,
Joutui valkean varaksi
Tuimassa Turun palossa,
Joka siellä seinät särki,
Kivimuuritkin murensi,
Kaasi kirkon kelloinensa,
Torni-uurit urkuinensa,
Monta kallista kalua,
Jotk' on kaikki kaivattavat.

Kuss' on kulta ja hopea,
Kussa vaski, missä rauta,
Tina tuhkana vajosi,
Posliini kävi poroksi,
Lasi lankesi muruiksi.
Talot ja talon tavarat,
Katupuodit kaikkityyni
Tässä täysineen menivät,
Nousivat nojassa tuulen
Pilven mustan muotoisiksi,
Alle taivahan tasaisen.

(Samasta kirjasta).

Nimismies Kokista.

Ruunun Kokki, Jämsän Kokki, Rautalammin Kokki,
Reikänuttu, paikkapöksy, takkukarva takki.
Kokki, joka kypsän kysyi, kypsän kyllä tiesi,
Kypsän tehdä taitamatta, kypsän kyllä löysi.
Kokki, joka koiran juonet kaikki kyllä tunsu,
Kokki, joka koplotella miehen taskut taisi.
Ruunun roisto, Jämsän jättö, kovan onnen Kokki,
Rahan kurri, velan herra, koko tämä Kokki.
Monen miehen mieltä myöten teki tämä Kokki;
Jolla oli, siltä otti, peijakas kun petti.
Siinä armo sekä hirmu rinnatuksin pantiin,
Että aivan äänetönnä iso aika oltiin;
Kaikki perhe pelästyypi: "Mitähän nyt tehdään!" —
Kokki kovin vihastuupi: "Kyllä se nyt nähdään!" —
"Älä suutu, hyvä herra, kyllä minä annan,
Kun ma katson kassoja, tasan tässä pannaan".
Heti kohta kestinkihin ukko akkoinensa
Kutsuttihin kirkkotieltä, vanhin poika kanssa.
Eipä Kokin kestiingissä haihtunut miehen hattu,
Se ol' harva viinaryyppy, joka siellä sattui;
Piti viedä viinakannu, josta suuhun saatiin;
Kuiva oli kahvipannu, mitäs sille taittiin.
Wiekää, veikot, velkakirjat, kyllä Jaakko jaksaa;
Yhtähaavaa saatte rahaa, Kokki kaikki maksaa.
Ettei Kokki, velan herra, paljoutta pelkää!
Weitset, piiput, viinaryyppy, kaikki hän ne maksaa,
Säkit, kontit, pytyt, saavit, tämä velkasaksa;
Woit ja talit, kenkäparit, vaikka mitä otti;
Palsarin se poikinensa ottamassa voitti.

Tämä Kokki, Kokin poika, Kokin koulun käynyt,
Konstillisen Kokin mahdin koulusta on tuonut.
Jämsän joki, Rautalampi tämän Kokin tietää,
Ettei tämä kokki ole, joka puuron keittää.
Kokin pitää pitäjätä ahkerasti ajaa,
Kerustella keittämistä, särvintä ja suolaa,
Muuta kanssa kaikellaista, josta soppa syntyy;
Kokit ei ne paljon puista, keittohon ne tyytyy.

(Samasta kirjasta).

Laulu ja viina.

Löytyypi kultaa kupiksi,
Jos talonpoika tahtoo,
Hopiata housun napiksi,
Ken kaluksi sen kahtoo;
Löytyy myös sanoja virsiksi,
Kun etempätä etsii,
Ja laitteleepi lauluiksi,
Runoiksi tehdä viitsii.

Waan aina tulee varoa
Ne monet väärät värsyt,
Ettei laki sua sakoita
Ja pane pahat reisut;
Niin saatkin laulaa helistää,
Ett' oikein seinät soipi,
Olutta juoda välistä,
Kun kallo kantaa voipi.

Se mielen tanssiin taivuttaa,
Myös antaa vähän voimaa;
Kyll' uni muuten saavuttaa,
Jos välill' ei saa hoivaa,
Ja tekin, neidot naitavat!
Myös olette yhtä taitavat,
Jos itse vähän juotte.

Miehellen ei tuo mitään tee,
Jos ryypyn, kaksi ottaa,
Waan kolmas mieltä koittelee
Ja neljäs älyn voittaa.
Wiinast' ei tule viisaus,
Kun sitä paljon ryypää,
Waan kevyt mieli, kerkeys,
Sen kanssa olla pyytää.

(Samasta kirjasta).

Jaakko Juteini. (Judén).

Talonpojan poika Hattulan pitäjästä, syntynyt Heinäk. 15 p. 1781, tuli v. 1800 yliopistoon. Aikoi tulla papiksi, mutta luopui sitten uskonnollisten epäilysten tähden siitä aikomuksestaan. Haki v. 1810 Hallitusneuvokunnan suomentajan virkaa, mutta ei saanut, sentähden että hänen oikokirjoituksensa poikkesi tavallisesta. Pääsi 1813 majistraatin sihteeriksi Wiipuriin, josta virasta otti eron 1840, ja kuoli Kesäkuun 20 p. 1855. On toimittanut Suomeksi suuren joukon runovihkoja sekä muutamia suorasanaisiakin kirjoja. Ruotsinkielisistä on mainittavin '*Tankar i varianta ämnen*', joka viimeinmainittu jumalattomana julkisesti poltettiin. Hänen kuoltuansa tulivat kaikki suomenkieliset teokset uudestaan painosta 9:ksi vihkoksi kerättyinä.

Panettelijalle.

Poika, älä panettele
Wirkamiestä vikain tähden!
Jos ei joskus opettaja
Tietä taivahan osanne,
Eikä olis oikeuden
Tuntoakaan tuomarilla,
Harvoin sinä suutarilla
Näet kengät kelvolliset,
Puukon parahan sepällä.

(Pilakirjoituksia 1816).

Peruukista.

Menot, muodit muuttelevat
Itseänsä ihmisillä;
Tapa hyvä, tapa huono
Aina vaatii vaihetusta
Maassa monella tavalla.
Näinpä poistuivat peruukit
Peittämästä paljaspäitä,
Hartioita hautomasta;
Mutta tukat muuttumatta
Säilyvät nyt säästyneinä
Niskaluilla niiden miesten
Halpain, jotka halajavat
Ilman aikoja isoilla.

(Pilakirjoituksia 1816).

Almu.

"Eikös mahda majakunta,
Paitsi palkkaani virassa,
Antaa almua minulle?"
Kysyi lukkari lujasti
Lukijalta läksyänsä,
Huoneen taulua tavailen.

Kohta lukija kokoopi
Ajatukset ahtahatkin,
Wastajaapi vakaisesti:
"Kerran kuulin kirkkoherran
Sanelevan saarnassansa
Tuosta taulusta totuutta,"

"Ettei suuta sidottaman,
Pidä härän hännällisen
Riihen työssä raskahassa.
Herra, vieläpä vähemmän
Saapi sulkea siteellä
Suuta härän hännättömän,
Joka ammuu ahkerasti!"

(Pilakirjoituksia 1816).

Eeva.

Naiset Eevan ensimmäisen
Elämätä
Kyllä moittivat monasti,
Että otti oksan alta
Omenaisen,
Jolla jäähdytti himonsa.
Waan ei tutki tyttäremme

Tapojansa
Itse tarkalla tavalla;
Moni täällä täysin kourin,
Kahmaloonsa
Ompi oksatkin kokoillut.

(Ajanviete 1817).

Aatami.

Asia on Aatamista
Aikanansa,
Jota syyttelee jokainen,
Että heitto hempeänä
Hedelmälle
Otti omenan akalta.
Mutta näin on meno meillä
Maassa vielä:
Harva hillitsee himonsa.
Jos nyt joku vaimon vesan
Waarallisen
Toisi ehdoksi eteemme,
Että olis omenainen
Otettava,
Puussa killuva punainen,
Kyllä näkis kaikki kansa
Kohdastansa
Luonnon heltyvän lujankin.

(Ajanviete 1817).

Juomalaulu.

Janon juoma sammuttaa,
Janottakin juoda saa
Kuivakaulainen.
Poikajoukko, laula, juo!
Makea on malja tuo
Waahtoharjainen.

Olut voiman vahvistaa,
Kannu kestin kaunistaa
Lorutessamme.
Riemu rinnat ylentää,
Waivammekin vähentää
hurratessamme.

Joskus jalo Suomi suo,
Että poikajoukko juo
Ämpäristäkin.
Älä käänny nukkumaan!
Saata kannu kulkemaan
Nääntyneenäkin!

(Pilakirjoituksia 1816).

Laulu elämän nautinnosta

Luonnon suuren lapsukaiset avaruuden alla,
Nauttikaamme elämätä iloll' ihanalla!
Pois, pois karvaus!
Wältä, veikko, huolet!
Pois, pois valitus!
Taita tuskan nuolet!

Rakkaus on tuskan alla rinnassamme täällä
Aina niinkuin päivänpaiste syksyisellä säällä.

Pois, pois vihainen
Wäliltämme vaino!
Pois, pois salainen
Kateuskin kaino!

Ilon aamu autuas on nytkin alkavainen,
Riemun päivä ruskoittaapi kaunis, koittavainen.

Pois, pois turmelus!
Hyvä hyvin käytä!
Pois, pois huokaus.
Toivell' onni täytä!

Kaunis, niinkuin kuutamolla kuljeskellessamme,
Onpi toivo, sielun valo, vaelluksessamme.

Pois, pois epäily
Erhetyksen yöstä!
Pois, pois pimeys
Tunnosta ja työstä!

Kyllä kalma ennustaapi, ettäs olet multa,
Että kaikki katoaapi, kauneus ja kulta.

Pois, pois kuitenkin
Kuolon pelko peitä!
Pois, pois pikemmin
Murhe musta heitä!

Missä lieenee muuttumatta olo maamme päällä?
Tyytyväisyys onpi vasta onnen täyte täällä.

Pois, pois viipyköön
Murhepäivä meiltä!
Pois, pois pysyköön
Itku ilon teiltä!

(Waikutuksia 1816).

Kaarle Aksel Gottlund.

Syntyi Helmik. 24 p. 1796 Ruotsinpyhtään (Strömfors) kappelissa, josta kuitenkin jo hyvin pienenä muutti Juvalle, mihin isä tuli kirkkoherraksi. Tuli Turun yliopistoon 1814, mutta meni 1816 Upsalaan, ja vaelteli 1817 sekä 1821 Ruotsin ja Norjan suomalais-saloissa. Palausi 1834 kotimaalle, jossa 1839 pääsi Suomenkielen lehtoriksi Helsingin yliopistoon. Siinä virassa elää vielä nytkin.

Hänen suomenkielisistä teoksistaan ovat merkellisimmät: *Otava* I, II 1828 ja 1832, *Runola* 1840, runokalenteri *Sampo* 1845, sanomalehdet '*Suomalainen*' 1846 ja '*Suomi*' 1847-49, ynnä *Fredman'in lauluja ja loiluja* I, II 1863, 1864.

Kedolla.

Kosket pauhaavat,
Linnut laulavat
Kauniilla äänellä keväällä;
Kaikk' on soreat,
Kaikk' on koreat,
Kaunis on kedolla kävellä.
Lähteet läikkyvät,
Lehdet leikkivät,
Kukin on iloinen itsestään;
Kukat kullassa,
Madot mullassa
Tuntevat tulen jo sisästään.

Tulkaa veikkoset!

Suomen neitokset
Kauniiksi päätäns jo koristaa,
Kukkas-sangoilla,
Ruusupannoilla
Tahtovat teidätkin kaunistaa.
Kukat väilyvät,
Helmet häilyvät
Heidän kauniilla kauloillaan;
Tytöin parvessa
Soitan sarvea,
Aloitin päiväni lauluilla.

(Otava I 1828).

Toivotus.

Kuules, mun kultani,
Ainoa armaani,
Maikki on marjassa,
Lehmäin on karjassa.
Min nyt uotan
Ja toivon ja luotan,
Ettei mun sormeni soittaisi suotta.
Woi minun kultain
Kun katosit kauas,
Wiivyit niin viikon kuin oisit jo haudass'.
Käännny nyt jälleen
Ja joudupas väleen,
Tule, mun tuttuni, tyköni jälleen!

Halata soisin, ja
Antava oisin
Suloista suuta niin
Paljon kuin voisin;
Antaisin suuta
Ja antaisin muuta,
Jos tulet tänne kun huiluni huutaa.
Mansikkamarjain
Ja koirain ja karjain,
Kaikki ma annan ja sinullen tarjoon!
Juustot ma annan.
Ja kannulla kannan
Makeimman maidon kuin pöydälle pannaan!

(Samasta kirjasta).

Juomalaulu.

Jos oisi viinaa saavikin täys,
Tarttuisin korvahan kohta;
Kuulespa, kultainen, — tottapa käis,
Syntyisi siitä jo ottaa. —
Nelin ryömyisin maattaisiin siin',
Hampailla pitäisin saavistain kiin'.
Jos oisi viinoa saavikin täys',
Tarttuisin korvahan kohta.

Waikka ois raskas kuin rautakin, niin
Huokea oisipa kantaa;
Kaikinpa voimin ma ottaisinkin kiin',
Nostaisin tuota kuin santaa.
Mieltäisin, veikkonen, osuudellans —
Laulellen tanssisin korennan kanss'
Waikka ois raskas kuin rautakin, niin
Huokea oisipa kantaa.

Empähän laskisi lähellekään,
Ei likitienoille ketään,
Sulkisin portin ja jos jonkun nään,
Piiskalla joutuisin hätään.
Jokapa tohtii, niin — tulkohon vaan!
Tottapa korenon käteeni saan. —
Empähän laskisi lähellenkään,
Ei likitienoille ketään!

Niinpä, kuin herra, ma eläisin siin',
(Karhuna monikin konttaa)
Jos satais saavihin, taivaastakin,
Peikkoja vaikk' miten monta —
Niin heitä piiskaisin, ajaisin pois,
Antaisin kyydin, jos saavistain jois.
Niinpä, kuin herra, ma eläisin siin' —
Karhuna monikin konttaa.

(Fredman'in lauluja ja loiluja I).

Abraham Poppius.

Syntynyt 1793, kuoli kesäk. 19 p. 1866 kappalaisena Juvalla.

Koko joukko hänen runoelmiensa löytyy Arvidson'in toimittamassa "Oskyldigt Ingenting", joka annettiin kesken vuotta kielletyn 'Äbo Morgonblad'in sijaan tilaajoille, ynnä muissa sanomalehdissä.

Kukkasen taivas.

Oli se kaipo kukkasella kaunoisella,
Waippakorvalla valitus,
Ettei häntä lentäväksi Luoja luonut,
Eikä suonut soittajaksi;
Ettei kieltä kimalaisen kukka saanut,
Jolla maistaisi mesiä;
Että itse iloitsisi, imeksisi
Hyvän henkensä himoja.
Waanp' on Luoja lausununna, luotuansa,
Kukan korvahan korean:
Kun sun neitonen näkevi nuorukainen,
Sulhaselleen säilyväinen,
Niin sen silkkisiivillänsä, sinisilmän,
Näet lentävän lähelle.
Eipä lintu lentäväinen liukkahampi
Kuin se neito nurmen päällä,
Eipä perhonen pikemmin pakeneva
Kuin se tyttö on tuleva;
Eipä lumi varvikossa valkoisempi
Kuin sen käs' on kaunokainen.
Niinpä tulet tyvestäsi taitetuksi,
Nouset neitosen nisille.
Eipä taivas täydellinen täytelämpi
Nuoren rintoja Rikiinan;
Eipä mesi mehiläisen mehuisampi
Kuin on huulet Hilturilla.

(Arvidson'in 'Oskyldigt Ingenting'issä 1821).

Punnittu Amor.

"Nyt mä kerran koitan,
Kosk' on tässä puntar',

Miten painat kunnar',
Jonka tuskin voitat?"
Lausui neito muinen,
Lieto, naurusuinen.

Waakapuulle laittoi
Afroditen lapsen,
Wastapainoks hapsen
Palmikosta taittoi:
Hapsi maahan sousi,
Amor ylös nousi.

"Raskas on kuin lammas
Joka karva mulla!
Miss' on paino sulla,
Pieni irvihammas?
Eikö voima aina
Wäkevässä paina?"

Tyhjän olla antoi
Toisen vaakalaudan,
Sitäp' ilma kauan,
Joss' ol' Amor, kantoi;
Hän lens' päällä ilman,
Käänsi neiden silmän.

Neito päätä viskoo
Ihmetellen: "Kas! kas!
Povessa niin raskas!
Sua, sisalisko,
Kenpä taisi luulta
Keveemmäksi tuulta?"

Wielä koitti kerran
Sinisiiven kanssa;
Perhokin painollansa
Woitti pienen herjän!
Hän liekkui vaakapuulla
Ja nauroi, sormi suulla.

(Sanansaattajassa 1833).

Laurin saalis.

Kerran kysyi Kyprialta,
Hengeltä hempeyden,
Erospa emoltansa:
"Saisinko ma kerran käydä
Pohjan kansat katsomassa,
Millä lailla miehet siellä
Sekä emännät elävät?"

Äiti ääntääpi hänelle:
"Pakkanen paahtaapi,
Poikani, Pohjan mailla,
Siellä jääksi jähmettyisit.
Jahka kevät kerkiääpi,
Joudat mennä joutsenien
Johtomiesnä juonen kanssa."

Alkoi päivä Afrikassa
Waivata varilla;
Lähestyi Lämpölässä
Matkalinnun majan muutto.
Läksi joukko joutsenia,
Joiden kanssa kaitsijaksi

Lapsen laittoi äiti kaunis.

Evästetty emältänsä
Hemmuilla, heluilla,
Wyötetty suosinvyöllä,
Tuli poika Pohjan maille.
Tahtoi siellä talvellakin,
Wilullakin viekastella,
Mutkaellen muotoansa.

Oli Lauri laitellunna
Lankoja laduille,
Risuihin rihmaksia,
Oli pannut pajatsimet
Waskisihin valjaisihin,
Oli raidat raudoitellut,
Kultaellut kuusamikot.

Charis kyyrymöisillänsä
Puikkiipi puistossa;
Kuristi kurelanka,
Siirsi surma silmukkansa
Pienen herjan hengen päälle,
Että luuli lumiseksi
Jänöksi jähmettyvänsä.

Kurkku kurjalla kähisi:
"Kypria, kylmästä
Avita armotointa!
Neittä kolme neuvo tänne
Poloiselle Pohjan maalle!
Charis kaunoinen pelasta
Karjalaisen kattilasta!"

Kuuli Lauri kuikutuksen
Koipesi kotoa,
Kiljaista kimmautti:
"Laukkaa juoksen langoilleni!
Jop' on totta toisen kerran
Käynyt näätä kätällensä
Tahi suurempisukuinen!"

Wäärin polvin ponnistaapi
Suksilla suoremmin
Pyynnille pyssynensä,
Tullen kammahtui kun katsoi:
"Ihme! Kumma! kuka tässä?
Poika kaunis, kahden vuoden,
Tapioltani tapettu!"

Kaappajaapi kainaloonsa,
Laukaksi lankansa;
Sieppasi silmukasta
Helmalapsen hermottoman.
Suukosteli surmattua
Polvillansa porkan päällä,
Sadatellen sallimusta.

"Niinpä, Luoja, loit minua
Ikuiseks itkuksi,
Syypääksi syyttömästi!
Mikä tulleepi minulle
Muu kuin kauhea kadotus!
Woi jos vielä virkoaisi,
Kun ma koittelen kotona!"

Pisti pienen konttihinsa;

Päinehen, päivineen
Sopikin solkenahan.
Siellä herjäkäs herähtyi
Äitelistä äimyksistä.
Nuolen tuskaa tuottavaisen
Laurin laukaisi lävitsen.

Sitten naiset naimattomat
Taivutti talossa
Rakkauden rahkehia
Ottamahan olkapäille.
Povet poltteli pojilta,
Wäänsi mielet miehiltäkin
Nurin narin narrin töihin.

Senp' on Lauri langoillansa
Sairauden saattanut,
Poloinen poika parka!
Itse istut akkunassa,
Yli öitä yksinäsi;
Kasvot kuuta katselevat,
Ajatus on Aunen luona.

(Sanansaattaja 1833).

Kaarle Saksa.

Suomussalmen kappalaisen poika, syntynyt 1796, tuli Yliopistoon 1815, ja kappalaiseksi Suomussalmelle 1822, kirkkoherraksi Hyrynsalmelle 1848, kuoli 1849.

Hänen suomentamiensa runoelmia löytyy useampia Turun viikkosanomissa 1827, Fortell'in lauluvihkossa "Koottuja suomalaisia lauluja" 1828, Oulun viikkosanomien ensimmäisissä vuosikerroissa ja Lönnrot'in Mehiläisessä.

Rakkauden huokaus.
(Ruotsista.)

Kun silmää, salauvat
Mureeni murtavat;
Kun naurat, kuvauvat
Taivaat toivottavat.

Silmäni sulollansa
Kauneuttas katselee,
Waan varoin nähtävänsä
Petellä pyytelee.

Usein mull' unessa
Kuvailee kasvosi;
Waan uni on ohessa
Ja mennyt muotosi.

(Turun viikkosan. 1827).

Joutsen.

(Runeberg'in mukaan.)

Periltä ruskopilvien
Kun joutsen iloissaan
Wajosi luokse vesien,
Hän lauloi tullessaan.

Hän lauloi: "kevät kaunis on,
Niin kaunis Pohjanmaan;
Sen päivä pitkä, suruton
Ei yötä muistakaan!"

"Siell' suovat koivut, pajukot
Niin majat suojaiset;
Siell' lystit uida aallokot
Ja lahdet kultaiset."

"Siell' on niin hertas, suloinen,
Kun siell' on kultani;
Siell' onkin rakkaus kotoinen,
Siis sinne haluni."

Näin kulki, salmi salmelle,
Se joutsen Pohjolaan;
Ja poven kullan povellet
Hän käänsi, lauloi vaan:

"Ah! jos en ilomesiä
Ijäti maistanut;
Oon uinut Pohjan vesiä,
Hyväillyt, laulanut".

(Oulun viikkosanomissa 1834).

Inkerin valitus.

(Tegner.)

Syys on ja yö,
Aallot ne myrskynä laivoa lyö;
Kuitenkin ois hupa kuolla
Ulkona tuolla.

Kauan ma näin
Purjeen, — nyt poikkesi läntehen päin;
Autuas hän jok' on veillä,
Frithion teillä!

Aaltonen, oh!
Ellös sä nouse, jo viet kovin, jo!
Loistakaa, tähtyät taivaan,
Retkille laivan.

Keväillä, hei!
Jälleen hän saapi, vaan Inkeri ei
Nää sitä, vastaan ei juokse
kultansa luokse.

Multahan maan
Raukka on riutunut rakkaudesta,
Näin yhä kuihtuva kurja,
Weljien orja.

Haukkanen, sun
Heitti hän hyväilläkseni mun.
Woi, mitä antava oisin,
Sulle nyt toisin.

Siipesi sai
Lemmetär muinen — ja lenteli vai
Sulhoaan etsien harras,
Mailmoilta marras.

Ei mua vois
Siipesi pienoiset kantoa pois;

Tuonelta lentimet oivat
Saan ma — ne voivat!

Kuoltuani,
Frithioa tervehdi, lintuseni,
Ja aina, kun itkeepi kulta,
Tervehdi multa!

(Mehiläinen 1836).

Eerikki Ticklén.

Pyhäjärven kappalaisen poika, syntynyt 1794, tuli yliopistoon v. 1815, kappalaiseksi Kärämäelle (Pyhäjoen pitäjä) v. 1824, ja kuoli 1827.

Neidon valitus.

Eipä mene mielestäni,
Eikä muistosta murene,
Armias ihana aika,
Jona lasna lauleskelin,
Pikku piikana visersin,
Ilolla ihanan linnun,
Leipojaisen leikitsevän
Tuolla pilvien povilla,
Wapahana, vaivatoinna.

Wapaa vaivoista sydämen
Tuudin ennen tuulen lailla,
Kiidätin kipunan lailla.
Lensin lehtenä lehossa,
Perhosena pyörtänöillä;
Mehun maistelin makean
Kukan kultaisen kupista,
Hopealta hohtavasta.

Murehille muukalaisna
Ilona istuin aholla,
Mehumiellä mättähällä,
Istuin kukkana kedolla,
Lempeästi leikitellen
Suloisten sisarten kanssa
Tyvenesti tuuditettu
Tuulen hengeltä tulevan
Metisestä manteresta.

Levon kuvana levolla
Nukuin nurmilinnun lailla;
Rauha rakkahin rakensi
Sijan sivuuni suloisen,
Eikä uhkannut uneni
Waivalla valkenevaisen
Päivän, pahoilla suruilla
Sydäntä nyt suitsuvaista.

Mikä nyt juoksi mieleheni?
Mikä aivooni osasi
Aivan ankara ajatus?
Mikä syytyi sydämeeni
Tuli ennen tuntematon?
Äitin mulle äännettyä:
"Jo nyt vuotta viisitoista
Kohta, pikku piikaseni,

Olet jättänyt jälle!"

Nousi nousulla nisäini
Suitsu outo sydämeeni,
Huoli uusi huivin alle
Povehen pullistuvahan.
Niin on tukala tuvassa,
Mieli raskas manteressa,
Ei ole lehdossa lepoa,
Eikä onni oksapuiden
Asu mustan varjon alla.
Waiva vaivuttaa levolle,
Waiva vaivaapi uneni,
Uuden päivän paistehelle.

Tuolla syteevi sydämen
Peitetyissä pohjukoissa
Tuli toivon tuntematon
Tuli syteevi tukala,
Jot' en saata sammutella,
Enkä raski raiskaella.
Tuonne kiiruhtaa kivasti
Kaikki kieleni tarinat,
Yksinäni ollessani,
Tuonne aivoni ajatus,
Tuonne suosio sydämen
Toivon poluille pimeään,
Ahtahille aavistuksen,
Sydämelleni suruisten,
Sydämelleni suloisten.

(Topelius Wanh. run. II 1823).

Jaakop Heickell.

Syntynyt Saloisten kaupungissa 1779, oli kruununvoutina Torniossa, ja kuoli 1840. On kirjoittanut koko joukon runoelmia Oulun viikkosanomain ensimmäisiin vuosikertoihin.

Tyhmäsen Elämäkerta.

(Kellgren'in mukaan)

Nyt, miehet, kuulkaa korvillanna
Tuon Tyhmäs-vainaan elämää.
Jos ei se ikävätä anna,
Niin joku taitaa hymähtää.

Hän syntyi tavan kurjan jälkeen
Juur' alastonna maailmaan;
Waan puutos loppui hältä melkeen,
Kun pääsi käsiks tavaraan.

Kun piennä oli poikanen,
Niin hoiti häntä ämmä Naakka;
Hän taudin sai, — vaan voitti sen,
Ja eli sitten kuoloon saakka.

Hän, luonnostansa lakea,
Ei ollut paha tuskaumahan;
Jos sattui joskus suuttumahan,
Niin taisi olla vihassa.

Se virhe hällä nuorempana,
Ett', ennen mieheks tultua,

Hän oli poika kutjana;
Se katos pojjes vanhempana.

Ei ketään kadehtinut hän; —
Jos karsasteli niinkuin haukka,
Ei sitä sovi syyttämään,
Kun oli karsosilmä raukka.

Hän oli pystö vartalolta,
Siis luultiin häntä ylpeäks;
Waan moite käypi tyhjäks,
Kun oli keno kasvannolta.

Hän tilkan otti mielellänsä,
Waan väsyi turhaan lorinaan,
Ja haasti harvoin niellessänsä,
Waan nieli aina juodessaan.

Ei juomingeissa kerjennynnä
Hän mainioksi ollenkaan,
Kun aina pyöri päihtynynnä,
Jos vaan hän joutui juopumaan.

Hän ristiin, rastiin kirjoitteli
Ja jaaritteli tiheään;
Jos runo loruks pyörähteli,
Ei loru runoks ikänään.

Myös sanoissansa aina varoi
Hän sekaannusta pimeää,
Ja sanoi, kun hän niitä haroi:
"Sen selvempi jos selkeää!"

Jo nuorna äijän oppi karttui,
Niin että saarnas kerran kans;
Waan lyhyt oli saarnassans,
Kun ensi sana suuhun tarttui.

Jo hätä olis ollut suuri,
Jos joku toinen joutui näin;
Waan hänpä kääntyi toisinpäin,
Ja päätti saarnan siihen juuri.

Hän usein näki matkoillaan
Kuin viisahasti Luoja laati
Myös siinä että kylät kaati
Hän virtain vierin juoksemaan.

Myös sanoi hän: "Jos Savoön vienee
Sun tiesi, niin sä siellä vain
Syöt herkutellen parahain,
Kun laukussasi hyvää lienee."

Hän haasti aina hyvin tarkoin
Myös kaikkein luotuin laadusta,
Ja merkillistä kerran, vartoin,
Hän puhui krapuin luonnosta.

Kun kravut pa'assa soristelit,
Hän ratki puhkes itkemään,
Ja sanat suusta purskahtelit:
"Nuo raukat kuolit eläissään!"

Hän raamattua lueskeli
Jo vuotta kolmekymmentä;
Waan vähän vielä ymmärteli,
Mit' eivät muutkaan ymmärrä.

Näin antoi aika neuvon hän
Niin valtataitohon kuin muuhun:
"Jos miel' on lehmää lypsämään,
Niin anna hänelle ruokaa suuhun!"

Sen neuvon siveyden teille
Hän antoi kumman eläissään:
"Se käytös, jost' on häpy meille,
Ei kunnioita ketäkään".

Hän piti rohki ollessahan
Myös oman uskon mielessään:
Hän uskoi päivän paistamahan
Ja silmän luodun näkemään.

Ja vaikka aina eli varoin,
Niin joutui kerran sanomaan:
"Jos varast' auttoi valo harvoin,
Niin sokeaa ei milloinkaan!"

Tuon sananlasku oli soma
Edusta vapasukuisen:
"Ett' ansiokin ihmisen
Ei ole muu kuin hänen oma".

Jos raha-asioissa kaipaat
Myös neuvoa, niin Tyhmänen
Se neuvoi näin: "Jos paljon lainaat
Niin paljon velkaut poloinen!"

Nyt tyhjään tutkit sinä kanssa
Sun sielus sijaa, veikkonen!
Jo aikaa sanoi Tyhmänen:
"Se piiloittelee piilossansa!"

Nyt irvistellään lääkäreitä,
Ja oppi heiltä soimataan;
Hän sanoi: "Onpa hyvä heille
Se keino, jos ei muillekaan!"

Jo parkui moni ihmisparka,
Kun hänen työtään moitittiin,
Waan Tyhmänen ei ollut arka,
Kun muita kuinkin soimattiin.

Ei veisannut hän juuri parhain
Waan este siihen oli se,
Kuin kirkossamme kuulemme,
Jos virren nuotti menee harhain.

Jos häntä Piuvi-pelissä
Ei oikein mestarina pietty,
Niin syynä oli välissä:
Ei siitä silloin vielä tietty.

Jos oli orja taikka nainut,
Hän piti yhtä halpana,
Ja avioliiton parhaana
Sen, jost' ei totta tulla tainnut.

Se jolla halu hyvä lienee
Wiel' ylempiä oppimaan,
Se viisaan miehen sanat tiennee:
"On paras elää ollessaan!"

Hän pani kerran majassansa
Kuin muutkin maata terveenä,
Waan aamull', aivan kylmänä,

Hän nousi ylös kuoltuansa.

(Oulun W. sanomissa 1829).

Pietari Ticklén.

Eerikki Ticklén'in veli, syntynyt 1792, tuli yliopistoon 1811 maisteriksi 1823, opettajaksi Haminan kadettikouluun 1824, konrehtoriksi Ouluun 1825, kirkkoherraksi Östermarkkiin 1829, provastiksi 1836, Wesilahden kirkkoherraksi 1838, kuoli 1838. Hänen runoelmiansa löytyy Oulun Wiikkosanomain parissa ensimmäisessä vuosikerrassa.

Laulajat.

"Tule kansa kuulemahan
Ennen kuulemattomia!
Minä sanelen sanoja,
Minä lauluja latelen,
Ett'et ole semmoisia
Kuullut ilmoisna ikänä.
Laulan lapset laulajiksi,
Laulan tyhmät tietäjiksi,
Laulan tulen pakkaseksi,
Pakkasen tulen väeksi,
Kivet halki kankahalla,
Poikki petäjät mäellä, —
Tule kansa kuulemahan
Ennen kuulemattomia!"

Tällä lailla laadullansa
Lauloi kerran laajaleuka,
Suurisuinen pöyhisteli.
Mitä miehiä nimeltä,
Oliko Ruotsin rohkioita,
Waiko Saksan sankareita,
Sit' en sano surmakseni.

Lauloi pieni lappalainen,
Hyräeli hyinen poika
Nuotiolle noustuansa
Hangen kylmästä kylestä.

"Mitäs laulat lappalainen,
Poika hyinen hykertelet?" —

"Laulelenpa lystikseni,
Omaks hyväksi hykerrän;
Niinp' on minun mielestäni,
Ett' on lintu leivonenkin,
Waikk'ei huuu huuhkajana,
Eikä karju kaakkurina!"

(Oulun Wiikkosanomissa 1829).

Leivoselle.

Missä viivyt, leivoseni?
Etpä joudu ensinkään
Tänä vuonna, kultaseni,
Mieltä mielistyttämään;

Aina ennen ennättelit
Talven huolet huojentaan,
Etelästä lennättelit
Myrskyn muistot poistamaan.

Kuulin kieles visertävän
Ilman alla aikanaan:
Näinpä päivän ennättävän
Kukkasia kutsumaan.

Kukat kutsui hettehistä
Kaunihisti loistamaan,
Weti vedet lähtehistä
Juoksussansa joutumaan.

Laski pienet lattialta
Kartanolla juoksemaan,
Venehetkin valkamalta
Vetten kalvot kaivamaan.

Laski karjan kartanoista
Kujan päähän kulkemaan,
Lammaslaumat karsinoista
Tanhualla tanssimaan.

Kyll' on taasen tavallansa
Aurinkomme alallaan;
Mutt' on kolkko kulussansa,
Kylmä vielä valossaan.

Missä viivyt, leivoseni?
Sinua se vuottanee!
Tultuasi, kultaseni,
Huolet talven huojennee!

(Oulun W. sanomissa 1829).

Lapsellinen lapsenlaulu.

Nuku, nuku, lapsukainen,
Levähdä levon ajalla!
Wiel' on tyven tuuditella
Satamassa suojaisessa;
Eivät huolet herättele
Äitin helmassa hyvässä,
Eivät viettele valehet
Isän polvella iloisen.
Mutt' on myrsky kuuluvissa
Meren mentävän selällä.
Jo on aalto näkyvissä
Suulla sataman suloisen.
Minä laulan lapselleni,
Ettei kuuluisi kohina,
Eikä hyöky herättäisi
Huolten pahalta perältä.

Nuku vielä, pienoseni!
Wiel' on lepoa vähäisen,
Wiel' on äiti laulamassa
Lapsen kätkyen sivulla,
Wielä isä katsomassa
Kotikartanon kaluja.
Mutt' on selkä soudettava,
Kerran mentävä merelle,
Joll' ei tunnu toisen jälki,
Eikä entiset johata.
Oman onnesi nojassa
Kiikut siellä sinne tänne,
Menet myrskyn vietävänä,
Tuulen tuuditeltavana,

Huolten henki purjehissa,
Walehen väki perässä.
Waan on tähti taivahalla
Wiitta kirkas kiiltämässä,
Sitä silmällä pitele!
Jos sen pilvet peittäisivät,
Pahan ilman pauhatessa,
Eli valhe viettelisi
Hahtes harhalle polulle,
Taasen ilman ylettyä,
Hattaroitten hajottua,
Käännä kulkus oikeahan,
Keulasi matkan mukahan,
Ettäsinne ennättäisit,
Pääsisit pahasta säästä,
Mihin on isäsi mennyt,
Äitis ennen ennättänyt.

Siellä nukut nurmen alla,
Levähdät väsyttyäsi,
Meren mentävän takana
Tuolla puolen pahan salmen.
Siellä Tuoni tuudittaapi,
Lepo laulaapi sinulle:
"Nuku, nuku nurmen alla
Levähdä väsyttyäsi!
Kyllä Herra herättääpi
Luodun lapsensa lovesta
Isinensä, äitinensä
Paremmen elon ilohon,
Kussa virret viisahammat,
Laulut laitetut paremmat"

Nuku, nuku, lapsukainen,
Levähdä levon ajalla!

(Oulun W. sanomissa 1829).

Klaus Juhana Kemell.

Lukkarin poika, syntynyt Ylivieskassa v. 1805, vihitty papiksi 1827, toimitti saarnaajan virkaa Köyliön ja Säskylän seurakunnissa, oli sitten apulaisena, viimein kappalaisena Alavieskassa, jossa kuoli 1832. On kirjoittanut useampia lauluja Oulun Wiikkosanomain ensimmäisiin vuosikertoihin. On suomentanut Tuomas Kempin kirjan ja myöskin kirjoittanut Mustalais-kielen sanakirjan, joka hänen kuoltuansa poltettiin erään heränneen ystävän kädellä.

Lohdutus Haudalla.

(Mukaelma.)

Suista surus, kaipaukses,
Itkus vaikein!
Muista ett' on valitukses
Turha! Haikein
Murhe ei se mitään auta
Eikä eronnutta sauta.
Ei se tule enää, ei!
Jonka Tuoni täältä vei.

Liha kaikki lankeaapi
Niinkuin kukkanen;
Neitosesta eroittaapi
Surma sulhasen,

Nuorukaisen harmaapäätä,
Ei se imevääkään säästä,
Jot' ei äiti hautaan sois;
Morsiamenkin tempaa pois.

Liha kaikki kerran kaatuu
Niinkuin heinänen;
Mainen maaksi jälleen maatuu,
Mutt' ei taivainen.
Sinä, josta pidin huolen,
Elät tähtein tuolla puolen,
Silmäät sieltä ystävää
Hautas luona itkevää!

Tieto, taito haluaapi
Täydellisyyteen,
Sydämemme himoaapi
Pysyväisyyteen.
Kuolossako tämä puuttuis,
Ruumiin kanssa maaksi muuttuis,
Waiko turhaan meidät loi
Luoja, turhaan toivon soi?

Etpä turhaan meihin, Luoja,
Kuvaas painanut;
Ruumis onpi sielun suoja,
Jonk' oot antanut.
Tämä peite lankeaapi,
Kerran maaksi raukeaapi,
Henki pääsee valloilleen
Matkustamaan omilleen.

Astu Tuonelahan taasta
Ajatukseni;
Haudan tuolle puolen maasta
Lennä luontoni!
Siell' ei tuli, eikä sota,
Nälkä, eikä kuolon ota,
Eikä surma sureta,
Ystäviä erota.

Ahpa päivää autuasta!
Toinen toistansa
Tervehtääpi — vanhin lasta,
Sulha sulhaansa!
Siellä Luojan laupeutta,
Waltaa, voimaa, viisautta
Levon maassa laulamma!

Pian, pian päättynynnä
Aik' on omakin.
Kukaties jo jäätynynnä
Olen kohtakin. —
Wälttääkäämme harhateitä,
Että koska Luoja meitä
Kutsuu, valmiit oltaisiin,
Kotiin kaikki tultaisiin!

(Oulun W. sanomista 1830).

Neitosen laulu.

Sini minullen on mieluinen!
Ah kuin sininen on suloinen!
Sininen on se'es taivaan kaari,
Sinervälle välkky vetten piiri.

Sininen on kukka pikkuinen,
Rakkauden kuva kultainen,
Joka kuiskuttaa: Ah, kyyhkyseni,
Muista mua aina, armaiseni!

Sinisilmässä on lempeys,
Sydäimestä siintää hempeys,
Sinisilmän sätehitten soitto
Tunnon taivosest' on päivän koitto.

Jos ma joskus joudun naimisiin,
Pukein morsiamena sinisiin,
Sinisiä sitten aina kannan,
Sydämeni sinisilmäll' annan.

(Oulun W. sanomista 1830).

Fredman'in Epistola N:o 9.

(Bellman'in ruotsalaisesta.)

Ystävä kullat, siukut ja veikot!
Sotkunen, vaikk' on sormensa heikot
Wirittääpi viuluansa
Ja kieliä kynsin lyö.
Silmä on poissa, nokka on poikki;
Sylkeepi viulun tappihin loikkii,
Katsoopi kannuansa;
Nyt ankara alkaa työ!
Suu on kuin kiulu;
Winkuupi viulu,
Ääniä ratkoo, katkoo ja syö.
Hei, veli kullat varvastakaa!
Reuhkana olla, raivoilla saa!
Kah! kuin Kaisa kukka,
Siisti sinisukka,
Kengin sievin sipsuttaa.

Kah! kasvojansa lietsoopi Lassi,
Hampaissa kärsä, housussa massi,
Sinne ja tänne tuiskii,
Juo viinaa kuin lahopuu.
Keltainen kesävoikko on takki,
Korvilla lammasnahkainen lakki;
Luimussa korvin luiskii,
On naama kuin täysi kuu.
Siirolla silmin,
Kallella korvin,
Hyppää kuin härkä; märkä on suu.
Siukkuni! sievä on erittäin
Hyppiä, hupa kohmelopäin
Anna kaiken yötä.
Maija, tule myötä,
Selkä suoraan — juuri näin!

Kah! kuka tuoll' on, kauhtana yllä?
Niin tuoko hallisaapas? Se kyllä!
Tuo, joka niinkuin hylje
Nyt tansata töyttii — tuo!
Saakeli soi! Kah! sammettiranne,
Ympäri päätä punainen vanne.
Juo, Sotkunen, ja sylje!
Hyi! konnakos kaljaa juo!
Pulloss' on juomaa
Pannusta tuomaa;
Wetääkös nahkas, rahkainen suo? —

Siukut, nyt rinkiin remahtakaa!
Laukata, nauraa, langeta saa!
Silmät siki-umpeen,
Korvat kovaan lumpeen!
Pelimanni oksentaa.

Huh! tyttö hurjat hentoo ne mennä!
Nostapas helmaas, Liisa, ja lennä!
Wie — pelimanni tahtoo —
Pihkaa ja viinaa tilkka, vie!
Sotkunen, kuule! tunnetko tuota,
Nyt joka astuu akkunan luota?
Eukkohan tuolla kahtoo
Karsassilmä, sekö lie?
Pyylevä pankka
Astuu kuin ankka,
On siinä muori nuori kuin tie!
Tyttöjä tääll' on vaikkapa nais!
Olta ja viinaa oivalta sais!
Täällä olet sinä,
Täällä olen minä,
Täält' ei poiskaan haluttais!

(Oulun W. sanomissa 1831).

Kustavi Toppelius.

Maalarin poika Oulusta, syntynyt 1786, harjoitti oppia Upsalan yliopistossa, tuli kaupungin lääkäriksi Uuteen Kaarlebyhyn 1815, ja kuoli 1865.

Pienempiä runoelmiansa löytyy Oulun viikkosanomain ensimmäisissä vuosikerroissa, Joukkahaisessa II ja Suomettaressa 1856. Paitsi sitä on hän kirjoittanut suuremman runon Oulun palosta 1832.

Oulun palosta v. 1822.

Kevätpäivän päätyttyä
Jälleen illan ihanimman,
Yhden niistä näillä tienoin,
Täällä Pohjolan perillä,
Joita moni muukalainen
Aina ihmeenä ylisti,
Aina kiitti kummastellen,
Lepäs luonto luotuinensa
Waipununna valossansa,
Kuultavassa kuumehessa,
Kevät-öisessä kajussa;
Ihmisraukat rauennehet
Unen sylihin syvähän.
Tarmotoinna, taidotoinna,
Niinkuin kerran kuoltuansa,
Tuolla Tuonen tuutuvisi
Huoletoinna huomenesta. —
Aika vainen vaiheellinen,
Joka vyöryy väsymättä,
Wirran lailla vikevimmän,
Kulki kotkakulkuansa
Lepäämättä, lakkaamatta,
Joutui myöskin juoksussansa
Sivu hetken sydän-öisen.
Ajan viitta viipymättä,
Niinkuin vahti vakanainen
Eli vaaja vaiheusten,
Käytti kultakärkiänsä

Juonen mentävän mukahan
Toisen hetken puoliteihin.

Silloin läpi levon kaiken,
Läpi unen untuvien
Hädän hirveä hälinä,
Rajuten kuin raju-ilma
Taikka koskesta kohina,
Nosta kauhea kajuupi, —
Maakin huudosta humahti,
Kaikui ilma kauheasta
Hädän, huudon hälinästä,
Walkeasta valloillansa,
Tulen tuimasta palosta.

— — —

Käypi kyllä kiivahasti
Metsän mykkä muurahainen,
Kodissansa kierteleepi,
Meluaapi mättähällä,
Taiten takkoja vetääpi,
Runnompia ruumistansa.
Humisevat haikeimmin
Sodan innossa isossa
Mettisetkin majoissansa,
Pivoilevat piikkejänsä,
Suristavat siipiänsä,
Kuhisevat, kumisevat
Liukkahalla liikunnolla,
Närkästyynnä nähtyänsä
Wihamiestä viipyväistä
Pesän pyöreän sivulla.
Mutta ihmisten menoja,
Ihmeellistä elämistä
Turmionsa tantereilla
Mihin mielit verrattavan,
Miten kehität kuvansa?
Luulis karhuin karjuilevan,
Laumoittaisin laukkailevan,
Kuhisevan kaikkialla,
Tartuskellen tarakoihin,
Kanniskellen kuormiansa.
Luulis velhojen vetävän
Innossansa ilkeässä
Wetohärän vetämiä,
Niin nyt kaikki kilvoitellen
Weti, kantoi kuumuudesta
Toimen taidolla tulesta,
Wärkkejänsä valkiasta.

— — —

Tästä kylämme tulesta,
Tuhannesta päädön päästä,
Harjavuolten hongikosta,
Tulen tuimasta pesästä
Poron pyry paistehella,
Savun synkeän sumulla,
Loimu, liekki taivahalle.
Joska tulen tunturiksi
Tai mereksi mainitseisin
Palavilla pyörtehillä,
Tuskin kolkon käsittäisit!
Ylön julma juuriltansa,
Koolta vielä kauheampi

Tulirunko taivahainen
Loimuaapi, lentelempi
Hirmusiiven suihkamilla,
Kadotuksen kohinalla.
Sitä tuuli tuuditellen,
Wartiansa villissänsä,
Ajoin alti ankarammin,
Kohotellen, kiepitellen,
Kumarrellen kauheinta.
Minne väylänsä vedätti,
Minne juoksunsa johatti,
Wankui ilma innossansa,
Torui torvilla tuhansin.
Tästä Surma sukuinensa,
Musta Kouko murheinensa,
Hirmukurkulla kuristen,
Ukon äänillä urahti;
Karjas kaatunein koloista,
Kaatuvien kukkuloilta,
Weisas hänkin voiton virttä
Häijy herja Luojallensa.
Tästä tuhat tuuliaista,
Hirmuillansa haltioissa,
Rajueli raivoissansa,
Tuhat palkeitten tulilla,
Tuhat pillin pillitellen,
Pisti päänsä pyöryväiset
Palavaiset päistäräiset,
Kähinällä käärmeihien,
Liikunnolla leimausten,
Aina äärien ylitse
Tuonne pilvien pihalle,
Tuonne tähtien tasalle,
Jossa vielä välipäätä
Loistollansa lentävällä,
Kiskoillansa kiiltävillä,
Ilmivalkian valolla
Wälähytti valtiaissa.

Kallio. (Samuel Kustavi Berg.)

Satulamaakarin poika Oulusta; syntyi Jouluk. 2 p. v. 1803, tuli yliopistoon 1822; silmäin heikoksi tultua täytyi jättää opinharjoitukset kesken, tuli viimein sokeaksi, kuoli 1853. Wiisi hänen lauluansa painettiin ensikerta Otavan toiseen osaan, sitten vielä muutamia Oulun viikkosanomiin v. 1840.

Soidin.

Waeltaissa vainiolla
Kuulin Annin laulavan,
Kuulin kuusten takalolla,
Kallioinkin kaikuvan:
Tuulan, tuulan, tee :,:

Suosittelien mehumiellä
Annin kumppaniksi jäin,
Sanoen: "Kah, laula vielä!"
Ja se armas lauloi näin:
Tuulan, tuulan tee :,:

Niin hän lauloi hymyhuulin,
Sulosilmin, simasuin,
Hiljaa hengiten ma kuulin.

Mutt' en muista muuta kuin
Tuulan, tuulan, tee :,:

Taivas leimahti ja loisti
Kun hän istui vieressään;
"Suudellaanko?" — "Toisti, toisti!"
Lausui hän ja lauloi näin:
Tuulan, tuuan, tee :,:

Solui päivä; iltatorven
Liekö kuullut kutsuneen,
Kun nyt lähti poikki korven,
Tuota mulle laulellen:
Tuulan, tuulan, tee :,:

Wapaus on rinnastani,
Riemu, rauha rientänyt;
Yöt ja päivät korvissani
Sama soipi ääni nyt:
Tuulan, tuulan, tee.

(Oulun W. sanomista 1840; vähä toisin Otavassa II 1832).

Milloin muistelet minua?

Sua muistan ensimmäisen
Leivon lystin laulellessa
Hattaroissa häilyvissä;
Muistan myöskin kukkahaisen
Päätöstänsä pilkistäissä
Lähteessä läikkyvässä. —
Milloin muistelet minua — milloin?

Sua muistan, kaunokaista,
Suven armahan ajalla,
Kun ei öillä sammu päivä;
Muistan käen kukkuessa
Pikku linnun livertäissä
Laaksoloissa lehteissä. —
Milloin muistelet minua — milloin?

Sua muistan syksysäällä
Rajutuulten raivotessa,
Lehtein puista lentäessä;
Muistan, koska kuutamolla
Kuvauupi taivo kirkas
Jäisen järven iljanteissa. —
Milloin muistelet minua — milloin?

Sua muistan, koska korvet
Waipan valkeaisen saavat
Talven tuiman joutuessa;
Muistan tähtein tuikkiessa,
Revontulten tuprutessa
Kuin jos taivas ois tulella. —
Milloin muistelet minua — milloin?

Sua muistan ajoin kaikin,
Päivän puoleen pyrkiessä,
Sekä mailleen kulkiessa;
Muistan täällä, muistan tuolla
Tähtitarhan tuolla puolla. —
Milloin muistelet minua — milloin?

(Pääskyisen pakinat; vähä toisin Otavassa II 1832).

Sirkka.

Sirkka lauloi lystiksensä,
Oman intonsa ilossa,
Huviksensa hyräeli
Metisellä mättähällä,
Simakukkien seassa.

Päivä paistoi, nurmen nunnut,
Kukat kultaiset kedolla
Katselivat, kuultelivat
Kuin hän laulella liritti.

"Mitä laulat laiska roisto,
Hullutuksia hyräilet?
Teehan työtä, eihän vatsa
Täyty tyhjästä loruista;
Raipat selkään semmoiselle!"
Torui muuan muurahainen,
Ylen itara itikka,
Sirkan syytöntä iloa.

Sirkka lauloi lystiksensä,
Oman intonsa ilossa,
Huviksensa hyräeli
Metisellä mättähällä,
Simakukkien seassa.

(Otava II 1832).

Oma maa.

Wallan autuas se, jok' ei nuorena sortunut maaltaan,
Hyljätty onnensa kans' urhoin haudoilta pois!
Ei sopsis miehenä näin mun nuhdella taivahan töitä;
Mutta mun syömeni taas tahtovi huoata ees.
Kun minä muistan sen yön, jona rakkailta rannoilta luovuin,
Nousevat silmiini nyt vieläki viljavat veet.
Ei mun mielestän', ei mee Pohjolan tunturit, joilla
Lasna ma kuultelin kuin sampo ja kantelo soi;
Siell' eli toimessa mies ja Wäinöstä lausuivat urhoot,
Pojjat ja karhut puun juurella painia löit.
Raittihit talviset säät, revon tult' oli taivahat täynnä,
Kaunihit katsoa kuin aamun alkava koi.
Oi, te kesäiset Pohjolan yöt, joina aurinko loistaa
Myöhään, päilyen veen vienossa taivahan kans!
Teille jos Onnetar sois mun vielä, niin tuntisin kaikki,
Saaret ja salmet ja myös taivaalla tähdet ja kuun.
Siellä mun huoleni on ja siellä mun muinoiset muistoin,
Sinne mun kultani jäi, sinne mun ystäväin myös.
Huolet kiitelköt muut Alpein seutuja kauniiks,
Kauniimpi, kalliimpi on mulle mun syntymaa!

(Otava II 1832).

Huolissaan runoileva.

Pois meni merehen päivä,
Pojjes kultaisna keränä
Läntisille lainehille;
Meni kevät, meni kesä
Kukkinensa, kultinensa,
Meni linnutkin minulta
Muille maille lentämähän,
Jo menivät — — —
— — — Jo tulivat,

Kaikki tulivat takaisin;
Tulipa kodilta ilman
Päivä kahta kaunihimpi,
Tuli kevät, tuli kesä,
Tulivat iloiset linnut,
Tuli kultaiset kukatki, —
— — — — —

Ei tule sydäneläni
Ei ikänä, eläissäni
Tule mieli miekkoiseni,
Toivottavani takaisin.

Weli kulta, veikko kulta,
Älä nuhtelee minua,
Jos ma sentähden murehdin
Tahi ryhtynen runoille.

(Otava II 1832).

Kiiltomato.

(Saksasta)

Kiiltomato kukkasissa
Loisti hiljaisuudessaan
Yli kedon tienohissa
Tietämätön loistostaan.

Suloisesti tätä tähti
Katsoi korkeudesta;
Kätköstänsä käärme lähti
Myrkkyyänsä valamaan.

Sääli madon surkeutta!
Miks hän syyttä surmattiin? —
"Syyttä," sanoi käärme, "mutta
Miksikäs hän loisti niin?"

(Oulun W. sanomista 1829).

Eerikki Aleksanteri Ingman.

Maamittarin poika Lohtajalta, syntynyt 1810, tuli Turun yliopistoon 1827, maisteriksi 1836, lääkeopin lisensiaatiksi 1838, haavanlääkintätaidon ja kättilöintätaidon apulaisproffessoriksi 1842, ja varsinaiseksi proffessoriksi 1858, kuoli 1858.

On kirjoittanut useampia lääkintä-tieteellisiä kirjoja, joista yhden Suomeksi. Suomentanut kappaleen Iliadista 1832 ja Anakreon'in laulut 1834. Oli kaikkein hartain ja jyrkin niistä, jotka tahtoivat perustaa suomenkielisen runouden kokonaan laajuudelle, ynnä niistä, jotka tahtoivat vieraskieliset nimet suomalaisissa kirjoissa väännettäväksi.

Kehoitus.

(Wörösmartyyn mukaan.)

Isäsi maalle, Suomalain,
Ole uskollinen!
Se kätkeys, se hautas on
Ja suoja viimeinen.

Majan sijaa ei missäkään
Sinulla mointa oo.
Tääll' on eläsi, kuollasi,
Jos kuinkin onni suo.

Ja maa se on, jota veri
Isäisi kasteli,
Maa, jonka mainehen pyhän
Ajat säilytteli.

Kah! täällä Wäinö Pohjolan
Pojat löi miekallaan.
Ja kahlehet pimeyden
Katkoi sanallahan.

Werisen täällä viirinsä
Wapaus liehutti,
Ja monta Suomen sulhoa
Manalle saavutti.

Ja monta päätyi päiveä
Weressä ainian,
Kylihin kun vihollinen
Sodan toi kauhean.

Monetpa näljät nähtyä,
Monetki tappelut,
Sä seisot vielä, Suomi,
Et varsin vaipunut.

Mut toivo, taivahan tytär,
Sinulle kuiskuttaa:
"Jo tuntisi tulettelee,
Jo päiväs ruskoittaa!"

Eivät ne poikas turha'an
Wertään vuodattaneet,
Eivätkä sankaris paraat
Waan suotta sortuneet.

Ei, ei! tulevat ainakin
Ajat iloisemmat!
Sitä tuhannet toivoen
Jo varsin vartovat.

Elleivät tulle, tulkohon
Se Tuoni kuoloneen,
Ja luumme kurjat luokohon
Majaansa maan poveen.

Waan haudallemme maalima,
Surmaamme säälien,
Suruisin mielin vuodattaa
Kentiesi kyynelen.

Isäisi maalle, Suomalain,
Ole uskollinen!
Se kätkyes, se hautas on
Ja suojas viimeinen.

Majan sijaa ei missäkään
Sinulla mointa oo.
Tääll' on elääsi, kuollasi,
Jos kuinkin onni suo.

Waimot.

Härälle Luoja sarvet,
Hevolle potkat ankoi,
Jäniksillensä juoksun,
Hampaatpa leijonille.
Ja uimukset kaloille,

Ja siivet lintusille,
Ja miehillepä mielen.

Mut jäikö vaimo ilman?
Mit' antoi? *Kauneuden!*
Kilpein sijaan sen saivat,
Sijaankin laapuritten,
Woittaapa myös teräksen,
Tulenkin vaimo kaunis.

(Lauluja Anakreon'ilta 1834).

Juoda pitää.

Maa multainen se juopi,
Ja puut ne juovat maata;
Meretkin ilmaa juovat,
Ja merta päivän tähti.
Ja kuu se juopi päivää.
Miks' siis kinaatte, miehet,
Jos juoda myös ma tahdon?

(Samasta kirjasta).

Elias Lönnrot.

Kyläräätälin poika syntynyt Huhtik. 9 p. 1802, tuli yliopistoon 1822, piirilääkäriksi Kajaniin 1832, Suomen kielen provessoriksi Helsinkiin 1853 ja erosi siitä virasta 1863.

Hänen sekä omia että suomentamia runoelmiensa löytyy varsinkin Oulun viikkosanomissa 1832 ja 1833, Suomi-kirjassa 1845. Kappaleita Iliadista ja Odysseiasta, joita hän on suomentanut, on kirjassa Muistelmia ihmisten elosta kaikkina aikoina, Suomi 1856 ja kalenterissa Weteranen.

Lönnrot'in suorasanaista teoksista mainioimmat ovat *Lainopillisen käsikirjan* käännös ja *Kasvisto*.

Laulu Amkreon'in tapaan.

Ei ruusustossa Inka
Havainnut mehiläistä;
Se piikillänsä pisti
Kätehen kaunoisehen.

Kun tunsi tuskan tuiman,
Jo juoksi joutumalla
Ja itkien emolle
Valitti vaivoansa:
"Jo taisi, äiti kulta,
Minusta mennä henki,
Kun Lemmon lentiäinen
Mua piikillänsä pisti
Pahasti sormen päähän.
En vaivainen varannut,
Kun lensi liehutellen,
Kukissa kiihkuroiden".

Sanoopi siihen äiti:
"Ei Lemmon lentiäiset
Sinua, tyttö raukka,
Kovasti kuolettane,
Kun vaan varoa voisit,
Ett'eivät haavoittaisi
Sydäntäsi sinulta
Ne lemmon lentiäiset".

(Saima 1845).

Lintuselle.

(Runeberg.)

Sanopa, laululintu,
Selitä, sirkkunen,
Mitenkä niin sinulla
On rinta riemuinen?
Warahin aamusella
Iloisen äänesi
Ma kuulen, iltasilla
Suloisen soittosi.

Pesäsi kyll' on pieni
Ja tyhjä aittasi,
Waan yhtäkaikki onpi
Iloinen mielesi.
Sä huolta huomisesta
Et tiedä ensinkään,
Jos pienintä palaista
Ei eineheksikään.

On monta, joill' on aitat
Eloa täynnänsä,
Käsissä maat ja vallat,
Ja kruunu päässänsä;
Mut aamuhetkin heillä
Ilo on kaukana,
Sinä kun uuden päivän
Aloitat laululla.

On paljoa parempi
Tok' onni ihmisen.
Ja kuitenkin osaansa
On tyytymätön hän!
Hän saattaisi sinulta
Hengenkin ottoa,
Ja kuitenkin sä kiität —
Hän moittii onnea.

Ah miksipä hän aina
On niin uurehtiva,
Kun kaikki ansiotta
On saanut Luojalta!
Ja miksi toisinansa
Hän viel' isostelee
Kun aina tyytymättä
Yhä vajaelee!

Ah laula, laula, lintu,
Ylistä onneas!
En huokauksillani
Seoita lauluas.
Tee vastakin pesäsi
Liki pihoani,
Ja tyytymään opeta,
Mua myös osahani.

(Suomi 1845.)

Merimiehen morsin.

(Runeberg)

Tuuli taas puhaltelee,
Laivoa lähettelee,
Wiepi kullan vierahille
Maille tietämättömille.

Kauasko kuleksinee?
Kauanko mua muistanee?
Näkisin hänen ma vielä,
Waan on kyyneleni tiellä.

Lentäisinkö lintuna,
Sorsana, kajavana,
Niin jos kunne kullan veisi
Aalto, en järelelle jäisi.

Jos kuin kauas kulkisi,
Seuroaisi siipeni;
Siipi kun suhauttaisi,
Ehkä kulta katsahtaisi.

Siipiäp' en saanut — saan
Huivin huiskahdella vaan,
Kyyneleistä kastuneella
Jäähyväiset viittaella.

Sitten ennen iltoa
Taas kotihin kulkea,
Waikkap' ei etäällä aivan
Wieläkin näkisin laivan.

Tultua kotihini,
Heittäminen itkuni,
Pyhkeminen poskipääni,
Warominen äitiäni.

(Suomi 1845).

Hektor ja Andromache.

(Iliadasta.)

Andromache.
Surmaan intosi vie sinun, Hektor, et sure pientä
Lastasi, et mua myös osatointa, jo leskeä kohta.
Kohtapa vaan sun Achaian surmoavatten
Miehet, hyökäyten joka henki. Jo vaan paras oisi,
Pääsisin itsekin Manalaan sun kanssasi, eipä
Mull' ilopäivää lie, sun mentyä surmasi teitä,
Huolia vaan yhä. Poiss' isä on jo ja äitini armas;
Aikoja sitten jo julma Achilles taattoni tappoi,
Weljet myös omat, joit' oli koissani seitsemän ennen,
Kaikki ne yht' aikaa manalaan matkustivat raukat,
Kun jokaisen löi tuima Achilles sukkelasääri.
Weipä jo laivoilleen myös valtian äitini julma,
Waan antoi takaisin, kun sai lukemattomat lunnaat;
Koissa sen kuitenkin ihanuolinen Artemis kaatoi.
Niinpä, sä, Hektor, taattoni liet jo ja äitini armas,
Liet veli myös, ollessasi armahin puoliso mulla.
Siis mua armahtain jää luokseni tornihin tänne,
Last' älä orvoks tee, leskeks' älä naistasi heitä!

Hektor.
Huolena lie se minullaki, vaimoni, vaan toki eivät
Suo Troijan miehet sekä maatavaliiepehet naiset
Kehnon laill' erotakseni mun pois tappelutöistä,
Ei myös rintani niin kehota kuni ain' olen ennen
Ollut mies parahin, sotinut päämiehinä aina,

Suurt' isän arvoa suojellen sekä itseni myöskin.
Sen mielessäni kyllä jo näen sekä luonani tunnen:
Päivä se joutuva on, jona vaipuu Ilio armas,
Kaatuu pää Priamon, väki myös Priamon jalo'imman.
Enkä mä silloin niin sure Troijan miehiä, enkä
Äitiäni Hekubaa, Priamonkaan valtiapäätä,
En myös veljiäni, vaikk' on jalo'impia monta
Maahan lankeava, pölyhyn vihamiehien alle,
Kun sua, koska Achaian mies sopavaskinen onpi
Wievä sun itkein pois ja vapautesi päättävä päivän,
Taikka sa käyt Argoss' akan vieraan kangas-aseisin,
Kannat veen Hypereiasta tahi Messeidasta;
Et mielelläsi tee sitä, vaan pakoitettuna täytyy.
Silloin vaan sanonee moni mies itkeissäsi, raukan:
"Hektorin akka tuo on, parhaan hepomiehiä Troijan,
Tuimimman sotijan sotivaisia Ilion alla".
Niin sanotaan, vaan on suru sullen syntyvä uusi,
Miestäsi kun et näe, joka ottais orjuudesta;
Mut ennen maan multa jo peittäköhön toki luuni,
Kun kuulen valituksesi, huutosi, lähtösi maasta.

— — — — —

Waan älä, lempeni, niin nyt huolikkaan yhä surra!
Ei kenkään Manalaan mua vastoin luomoa laita,
Määrästänsä mä taas en luule kenenkänä pääsneen,
Ei hyvän, ei pahasen, ken kerran syntynyt onpi.
Käy nyt vaan kotihin toimittelemaan tupatöitä,
Kankaitas sekä lankojasi, yhä laittava piat
Töihin asettumahan; sota huolena lie urohilla
Kaikilla, ja minull' yli kaikkein Iliolaisten.

(Runokalenterista Weteranen 1858).

Konstantin Schröder.

Kirkkoherran poika Uukuniemeltä, syntynyt 1808, tuli yliopistoon 1826, vihittiin papiksi 1834 ja määrättiin kirkkoherraksi Walkiasaareen Inkerinmaalla 1837.

On toimittanut '*Suomen Julkisia Sanomia*' vuosina 1857, 58. Hänen runoelmiansa sekä suorasanaisia kirjaelmiaan löytyy Wiipurin Sanansaattajassa, Lönnrot'in Mehiläisessä, Maamiehen Ystävässä, Kanavassa ja Suomettaressa nimimerkeillä —n —r. ja Lieto.

Wait!

Wait! Hän nukkuu. — Hiljaan hento
Wyöryy tuolla tähtein lento. —
Iltatuuli, tuuvita!
Lumo-uniin uuvuta!
Wait, vait, vait!

Wait! Hän nukkuu viihtynynnä. —
Ruusu kulta, kiihtynynnä
Höystehajus hajota,
Wienoon sulos vajota!
Wait, vait, vait!

Wait! Hän nukkuu, Hymmi hellä,
Ikävöitty ikuisella
Kaiholla. Oi, levossa
Nuku, rakas rauhassa!
Wait, vait, vait!

(Kanava 1845).

Usko, toivo itkeissäsä.

Älä itke, isä parka,
Waikka kuolon enkel' arka
Tempas poikas talostas!
Älä itke, äiti rukka,
Waikka ilos, onnes kukka
Hautaan vaipui helmastas!
Katala! sun surus, vaivas
Palkitseepi tuolla taivas —
Usko, toivo itkeissäsä!

(Maamiehen Ystävä 1845).

Muistokirjaan.

Ajan virta vieree,
Waahtoo vaiheista,
Nautintomme nielee,
Kuohuu kaihoista.
Ystävyys vaan voittaa
Mieleen mustaan koittaa
Muiston makean.

(Maamiehen Ystävä 1845).

Kristiina Maria.

Yli ajan toivon tähti loistaa
Sehän surun sumun selittää!
Wallin.

Usein tarjoo kaiho kättään
Täällä tuonen majassa,
Itku huuhtoo hautamättään —
Rakas, oot nyt rauhassa!
Isän kotoon, tähtitaloon
Sielus riensi sumusta,
Lensi taivaan lumovaloon
Unhomaamme udusta.

Nero, nöyryys, tunto syvä,
Siveys ja suloisuus,
Into hyvään puhdas, pyhä,
Naisen ihme-ihanus
Hento, hellä vaimollisuus
Silmissäsi säteili,
Wirhetöinkin viattomuus
Koko olos kaunisti.

Wainaa! vielä eläissäsi
Ilon iteet kukoistit;
Mutta hautaan mentyäsi
Kuivuneina karisit.
Kukkasia kylvää kaiho
Sururaidan siimekseen.
Kyyneleistä kasvaa laiho
Toivon täydellisyyteen.

Omaisensa, murhe miksi?
Hillitkäätte huolenne!
"Älä itke!" sanoi siksi
Wapahtaja. Mielenne
Lohdutuksen lupaamille
Uskovina avatkaa;
Yhdistyshän uskville

Suodaan. Siis jo toivokaa!

Avionsa, älä itke!
Taivas otti omansa.
Isä, äiti, älä itke!
Autuas on jo osansa.
Orpo, veljet, siskot, suku,
— Kyyneleenne kuivatkaa!
Rauhan palmu, riemun puku
Kirkastetun kaunistaa.

Tuolla sädesatamassa
Rauhoitettu riemuitsee,
Levon maassa loistavassa
Enkelinä iloitsee;
Ikävöitse ijäisyyteen
Huolessasi, helleys!
Ikuseenkin yhteyteen
Yksinäisnä, ystävyys!

(Sanansaattajassa 1840).

Illalla.

Tässä istun ihastunna
Tyynessä nyt tarhassani;
Henkäellen hajuisesti
Ilmat hellii hekkumalla.

Näinhän äsken järvet, metsät
Kovan kuolon jähmeessä;
Rinnassani talven tuiskut,
Roudan kylmän, tylyn tunsin.

Katso! valkohelpeet hennot
Päähäni nyt putoavat;
Taasko tuli talven tuisku,
Lankeako puusta lunta?

Eipä ole tuisku tuima,
Huomaitseen ma iloisena:
Hielimöitä hajuisia
Kevät sataa sylihini.

Lumous mi ihmeellinen!
Talvi koitui kukkasiksi,
Lumi muuttui hielimöiksi,
Sydän sulii lempeiseksi!

(Kanava 1846).

Jaakop Fredrikki Lagervall.

Syntynyt 1787, taisteli 1808 ala-upseerina Karjalan jääkäri-väessä, palveli sitten Wiipurin tarkk'ampujapataljonassa, josta erosi 1827 ja eli sitten maanviljelijänä Wiipurin läänissä; kuoli 1865.

On Suomeksi kirjoittanut näytelmät *Ruunulinna* (mukaelma Shakespearen Macbeth'ista) 1834, ja *Tuhkapöperö, Kaini, Joseppi sekä Juditi* 1847. Paitsi näitä vielä pari pienempää runoelmaa Lönnrot'in Mehiläisessä 1839 ja Kanavassa 1846 ja suuremman runoelman *Satu Sallisesta* 1831.

Ruunulinna.

Ensimmäinen tapaus.

(Himohirrellä, mäellä liki Kurkijoen hovia.)

Ensimmäinen kohtaous.

Mammotar, Vaiviatar ja Kivutar, Lemmes ja Luonnotar.

KIVUTAR.

Missä näämmä toinen toista?

MAMMOTAR.

Siellä missä leimu loistaa,
Missä ukko jyrisee
Että ilma tärisee.

KIVUTAR.

Taikka synkässä salossa,
Taikka pohjalan talossa.

VAIVIATAR.

Meitä tuopi pohjatuuli,
Meitä kaakko kannattaapi,
Lähettääpi lännetuuli,
Survoaa suvinen tuuli,
Koilliainenkin koidattaapi,
Vesimyrsky myövittääpi.

KIVUTAR.

Myrsky meitä myövittääpi,
Tuuli tuima tuuvittaapi,
Viepi Virosta Kyröön,
Kyröstä Viroon viepi,
Avasaksast' Aunukseen,
Alamaahan Aunuksesta;
Luota ilkiän Iharin,
Luokse Imatran ihanan,
Kautta karkian Kalarin.

MAMMOTAR.

Ennen kuimme ennätämmä
Niitä saloja sanella,
Niitä nimiä nimetä,
Kunne kulkea tahomma;
Ajatukset aivoissamme
Jäävät jälell jälkiämme.

(Kuuluu huutoa ulkoa, jota ei voi selittää, varustautuvat viettelemään Ruunulinnaa.)

KIVUTAR.

Jo mie tulen tuttuisein,
Kuljen kutsuin kummisein,
Viettelemään viisasta,
Yllyttämään ylpeetä,
Ylivaltaa vaatimaan.
Sana kansan kadottaa,
Sana sankarin satuttaa,
Niin myös viisaan villittää,
Kevätpäiväll palvelle,
Valo auringon aholle,
Saattaa käärmeen kätköstään,
Madon maasta maattuaan:

Niin myös ylpeys yllyttää,
Näyttäin kannall' korkeutta.
Lennän kannall' pilven tuon,
Jossa onnen hälle suon.
Asettaudun aidallen,
Panettaudun tajjallen:
Ensin sanon sankariks,
Sitten kutsun kuninkaaks,
Majesteetiks mainitsen,
Ruunattavaks ruhtinaks.
Jos minust' itsens kavahtaa,
Kyll' vaimons hänen tavoittaa.

LUONNATAR.

Minkätähden mielessänne
Ja myös aina kielessänne
Pysyy petos, yllytykset,
Viattoman villitykset.

KIVUTAR (Ei kuulevanaan Luonnottaren sanoja.)

Emäntä kyllä ennättää,
Kohta sen tuuli lennättää,
Täyttämään tätä työtäni;
Kuin vaan höplitän vyötäni.

(Höplittää vyötään; ukkoisen jyrinää ja tulta.)

Kuulen kummini lennosta,
Mitä hän mieli ennustaa.

(Lemmes ja Luonnatar eroavat seurasta.)

MUUT (yksi-äänisesti.)

Pane mustaan valkeaa,
Nokeen sekoita kalkkia,
Lunta hiilillä hivuta,
Nokea liidulla kihnuta,
Varia jäällä jäähdytä,
Vilua tulella lämmitä.

(Lietsovat paljetta.)

Liehtokaam', kiehtokaam',
Painakaamme paljetta,
Vatustakaam valetta;
Nostakaamme painumaan,
Painakaamme nousemaan,
Liehtokaam, kiehtokaam!

Juhana Fredrikki Granlund.

Syntynyt Porissa v. 1809, josta kuitenkin vielä samana vuonna muutti äitinsä kanssa Wesilahden pitäjään. Kotipitäjässään olevaa Ahlman'in koulua käytyänsä meni hän 1824 Turkuun puotipojaksi. Myöhemmin konttoristan ja ruukinjohtajan virkaan kohottuaan, osti hän v. 1856 Frenckell'in kirjapainon Turussa, jonka isäntänä vieläkin elää.

Hänen runoelmiansa ilmestyivät ensimmäiset pienenä vihkona, nimellä "Muutamia käännöksiä Bellman'in lauluista" 1837. Sitten on niitä ilmestynyt välistä sanomalehdissä, välistä hänen toimittamissa pienissä laulukirjoissa.

Juoppo-Jörsistä valituslaulu.

(Bellman'in mukaan)

Nyt surussani
Wioliani
Sormilla soitan näin: pling, plang.
Pöydät ja pannut,
Pullot ja kannut
Rikki ja nurin päin. Kling, klang.
Krouvin ovi auki selällänsä,
Hengetönnä Jörssi kyljellänsä
Lattialla pullo vieressänsä,
Klingeli, plingeli, klingeli, plang.

Voi sentään tätä,
Tuskaa ja hätää!
Mistä nyt ryypyn saan? pling, plang.
Seinäessä riippuu
Torvi ja piippu;
Wiinaa ei löydy vaan. Kling, klang.
Pillit, sarvet, violit ja räikät
Orvoiksi ne seinään roikkuun jäivät,
Kun nyt loppui Jörssi raukan päivät.
Klingeli, plingeli, klingeli, plang.

Kolkutan vielä:
Onkohan siellä
Yhtään henkee? — Hei! — Pling, plang.
Ei ketään ole,
Ei ketään tule!
Myrkkykö kaikki vei! Kling, klang.
Pois on olut juosnut tynnyristä,
Wiinat, sahdit maahan lekkeristä,
Kas, se vasta sydäntäni pistää!
Klingeli, plingeli, klingeli, plang.

Nyt kiusallakin
Päähäni lakin
Lasken ja lähden pois. Pling, plang.
Wiinaa en maista,
En edes haista,
En, vaikka kuka tois! Kling, klang.
Kuolo kulta on jo ystäväni,
Jörssi vainajaa on ikäväni,
Perässänsä lähden mielelläni!
Klingeli, plingeli, klingeli, plang.

(Muutam. käänn. Bellman'in lauluista 1837).

Wipperän Ullalle

(Bellman'in mukaan)

Pamppu soittaa torvellansa
Tyttö kaunis riemussansa
Tanssilla löyhyttää.
Katsos kuinka Pamppu tässä
Kyöstin kanssa juo ja mässä
Päätänsä löylyttää.
Hurraa! Kas, Ulla tanssaa
Loistavissa vaatteissansa!
Walkosia kinttujansa
Katsokaas!
Ne välkkyivät jo taas.

Torven ääni raikkuvainen
Laulu kaunis kaikuvainen

Kestissä hauskuuttaa.
Katsos, tuossa Ulla kukka,
Punakenkä, valkosukka.
Noin käypi sipsuttaa.
Hurraa! Kas hamettansa
Liehumassa lennossansa!
Katsos kuinka Pamppu kanssa
Kurkistaa
Ja vahtaa nurkista!

Soita torvee peijakasta
Aikalailla akkunasta!
Nyt tulee vähittäin
Kreivejä ja paroneita,
Trakuunoita, husaareita,
Taas juomaan tänne näin.
Hurraa! Kas Ullan iloo!
Katsos tupsupäitten tuloo!
Nytpä vasta hauska elo aljetaan!
Hei, Pamppu, soita vaan!

Torvi soi, ja pauhinalla
Juovuksissa pöydän alla
Kilvassa kontataan.
Ulla kukka koreana
Joka päivä morsiana,
Huutoopi mennä vaan.
Hurraa! Hän laulullansa,
Hauskuuttaapi vieraitansa.
Pyöräpäänä niiden kanssa
Ryömimään
Ja ma'ata tänne jään!

(Samasta kirjasta).

Punssipullon kuolemasta.

(Laulettava kun täysi punssipullo särkyy.)

Mull' oli pullo,
Kaunis kuin kulta,
Kirkas kuin tähti ja täysi kuin kuu.
Surma sen sulloi
Murskaksi multa;
Nyt ves' on silmissä, irvissä suu.

Woi! sydän parka
Kuinka se tytkii,
Kuinka se paisuu ja rinnassa lyö;
Kuinka se arka
Nääntyen nytkii,
Kun hänen aarteensa kuolema syö.

Hui! raju surma,
Tunnoton, jolkka,
Surkeesti pulloni sormissas soi.
Ryöväri julma!
Jälkes on kolkka,
Työs surun suurimman rintani toi.
Riemuni kuoli!
Kuolla nyt tahdon,
Pulloni vierehen hautani suon.
Siellä en huoli
Muusta, jos vahdon
Wielä sen pirstoista saan, niin sen juon!

(Ensik. pain. 1861).

Juomalaulu.

Ei maljasta maisteta ma'aten —
Pois torkka ja aukaise suus!
Salutem et prosperitatem!
Juo virkuksi kieles ja luus!
Et riemua rinnassas huomaa,
Jos vaan lasin huulilles tuot,
Ja siitä kuin kärpänen juot
Noin kaunista juomaa.

Jos nyökkäisit, veikkosein, mulle
Ja tietäisit tehtävän työs,
Salutem niin sanoisin sulle
Et prosperitatem-kin myös.
Jo käteni nousnunna olis
Ja suuhuni lasia tois,
Ja kurkkuni nielis ja jois
Ja soivaksi tulis.

Noh! tartu nyt lasiis ja täytä
Niin sulasti suutas kuin voit,
Ja kaikille yllyksi näytä
Se juoma, min juodakses toit;
Ja kirkkaise sitten: *Salutem*
Et prosperitatem! ett' soi,
Ja niin kukin juo, minkä voi,
"Sun muistoas!" huuten.

Salutem! — Se kaikille olkoon,
Et prosperitatem! mut tuo
Sen osaksi parhaite tulkoon,
Ken lasinsa tyhjäksi juo.
Noh, suuhun tuo viimeinen tilkka!
Jos hiukkakin jäljelle jää,
Niin semmoinen varpusen pää
On nauru ja pilkka.

(Ensik. pain. 1861).

Kevät.

Tou'on aika lähenee,
Kylmät hallat vähenee,
Päivä kirkkahasti
Paistaa, ihanasti
Korkealta
Taivahalta,
Siintävältä, loistavalta.
Wirta vilpas vieriiä,
Järven laine kieriää
Hiljaksellen rantaan,
Pois katoopi sanaan.
Koivut, haavat
Lehden saavat,
Tuomet, raidat kukoistavat.
Pensaat ja puut,
Niityt ja ha'at,
Laksot ja muut
Ruohoiset maat
Kaunistuvat ihanaksi.
Saaret, mantereet,
Luodot, tantereet

Muuttui taas jo tuttavaksi.
Kukkula ja suo,
Kaikkityyni tuo
Hauskuutensa tullessaan.

Pienet linnut visertää,
Pyyt ne puissa viheltää,
Teeret kukertavat.
Kumppaninsa saavat
Pikkuisetkin
Lintusetkin,
Itse pienet perhosetkin.
Sorsat ruo'istohon ui,
Kyttä maahan kumartui,
Rastas laulaa puussa.
Äijä lahden suussa
Ruuhessansa
Werkostansa
Päästeleepi saalistansa.
Tuohen ja muun
Astian tuo
Ympäri puun
Lapset ja juo
Mahlajaansa naureskellen.
Sitten menemään
Leikittelemään
Luikaten ja lauleskellen;
Kiekot kieppumaan,
Pallot paukkumaan,
Mailallansa kukin lyö.

Paimentorvi paikoin soi,
Äijä laitumelta toi
Toukopellollensa
Pari-hevosensa.
Lapset kanssa
Lampaissansa
Soittelevat huilujansa.
Nuori kansa tuomistoon,
Maahan istui ruohistoon;
Naiset kukkasista
Kaikenmuotoisista
Wäänsi vaulat,
Suuret paulat
Kaunistamaan päät ja kaulat.
Niin kevät tuo
Riemuja vaan,
Uudeksi luo
Luonnon ja maan
Hauskuudeksi sydämelle.
Laihot Toukokuun,
Kasvut maan ja puun
Muistuttavat ihmiselle
Uutta elantoo,
Uutta olentoo,
Uutta eloo elämään.

(Ensik. pain. 1845).

Kanteleen soittaja.

Lännen ruskokukkasihin
Päivä kirkas nukkuu,
Lintuparven visertäissä
Käki puussa kukkuu.

Lahti laski levollensa
Eikä värähdäkään,
Eikä edes haavan lehti
Puussa välähdäkään.

Metsä vastaa iloisesti
Kanteleni ääneen,
Sinne sanoi kanteleni
Huokausten jääneen.

Nouse, länsituulinen, ja
Perhosena lennä,
Ett'ei kanteleni suru
Metsään saisi mennä!

Lennätä se kullalleni
Kauas metsän taahan,
Ali suon ja yli järven
Toiseen takamaahan!

Kuiskuta se hiljaa hälle
Terveisiksi multa,
Että tulis iloiseksi
Surevainen kulta!

Soi nyt, kulta kanteleni,
Kohta tuuli herää,
Soi, ja sitten polvilleni
Nuku täksi erää!

(Ensik. pain. 1848).

Pietari Makkonen.

Syntynyt 1765 Hanhijärven talossa Kerimäen pitäjää. Oli varakas ja kunnioitettu talon-isäntä. Hyvin harras kirjanluvulle. Kirjoitti ensimmäisen runonsa vasta 50-vuotisna, kuoli 1858.

Hänen runoelmiansa löytyy Lönnrot'in Mehiläisessä 1839, Oulun Wiikkosanomissa 1840 ja Suomettaressa 1850, kalenterissa Necken 1845 ja erikseen painettuna.

Ilolaulu Suomen kielen kasvannasta.

Missä syntyi Suomen neiti,
Kussa kasvoi kaino lapsi?
Mistä oppinsa otellut,
Saanunna sanat mokomat,
Kun ei kielensä keralla
Sallittu salissa olla,
Eikä oppihin otettu,
Neuvon alle annettuna?
Siitä ei sinä ikänä
Tullut suurillen tutuksi,
Eikä päässyt päivinänsä
Ylimmäisten ystäväksi;
Kulki köyhissä kylissä,
Matalaisissa majoissa,
Talonpoikien tuvissa,
Kyntömiesten kartanoissa;
Jos kerran kävi hovissa,
Ei siihen sisälly päässyt,
Saipa käyä kartanolla,
Seinävierissä väristä;
Niinkuin köyhä kerjäläinen,
Ovensuussa orpolapsi;

Ei suvainnut suuret kielet,
Vallankielet verraksensa,
Eikä antaneet apua
Orpolapsellen opiksi.

Muoto murheesta häneltä
Tuli aivan turmiolle,
Nuttu päällä nukkavieru
Varsin vanhasta sarasta,
Tuntui tuhmallen sanoilta,
Yksinkertainen opilta.

Tuosta herrat Helsingissä
Katsoivat kalun tulevan,
Alkoi tuota armahdella
Rovessorit ja rovasit,
Siihen tohtorit totiset,
Lääkäritkin liitteleikse,
Assessorit armahtivat,
Maisteritki mainittavat.
Siitä syntyi suuri seura,
Kirjaseura kiitettävä,
Joka alkaapi aluksi
Opetella orpolasta:
Silmät siistiipi liasta,
Kaulan karstasta puhisti,
Korvat kanssa kaunihiksi,
Vartalon valeli veellä,
Saippualla valkiaksi,
Hapset harjasi hyväksi,
Kähäräksi kaikki tyynni,
Rinnat kaunisti kukilla,
Parahilla palmupuusta;
Panit paian palttinaisen,
Valkoisen valitun liinan.
Kaapu käyty Karjalasta,
Röijy saatuna Savosta,
Kengät on Kemistä tuotu,
Sukat kanssa Kainuhusta.
Panit kouluhun kotona,
Alle oppinsa asetit,
Yksi saatteli sanoja,
Toinen neuvoi nuottiloita.

Tuosta kasvoi kaunis neito,
Suomen ympynen yleni,
Suu on kuin sulalla tehty,
Huulilta hunaja hiiluu;
Kasvot kaunihit, koreat,
Ruskeat kuin ruusunkukka,
Silmät on sininäköiset,
Lemmenlehtiset, leviät,
Luonnossa ilo ihana,
Rakkautta rinta täynnä.

Jo nyt saattaapi salissa,
Kamarissa kaunihissa,
Seistä suurien seassa,
Kirjat kaunihit kädessä,
Laulelempi lemmenvirttä,
Niinkuin lintunen lehossa,
Toukomettinen metsässä,
Jopa vertoja vetääpi
Ruotsin kuulun ryökkinöille.
Tuota herrat Helsingissä

Kaikki katsovat ilolla,
Herrat nuoret naimattomat
Kilvan kihlata kokevat.

(Kalenterista Necken 1845).

Laulajan alkusanat.

Halu mulle huolta antoi,
Luonto laulua lupasi,
Ruveta runon sanoille,
Väinämöisen värssylöille,
Jos vaan kylläksi kynäni,
Sulkani sanoja saisi,
Eikä vierisi vioille,
Teille väärille vetäysi.

Voi! jos vanha Väinämöinen,
Ukko nousisi unesta,
Aukaisis sanaisen arkun,
Josta juoksisi jokena,
Virret virtana valuisi,
Sarvipäisinä sanoina.
Luontevina lausehina!

Mielikki, metsän emäntä,
Metsän kukka kultarinta,
Kasta siipesi simassa,
Sulkasi sulassa meessä,
Jolla virteni virutan,
Kastelen sanani kaikki,
Että maistuisi mesille,
Hunajalle höyryäisi,
Oisi iltamme ilona,
Suomen kansan suosiona.

(Käsikirjoituksena Kirj. Seuralla).

Wiinasta.

Wielä virkan, viina, sulle
Puhelen, putellijuoma,
Kun olet tullut kuuluisaksi,
Aivan arvohon ylennyt,
Mielivieraaksi monelle,
Kansan kaiken ystäväksi,
Warsin vaivasta vähästä
Aivan ilman ansiotta.
Kyll' olet kaunis katsannolta,
Aivan loistava lasissa,
Waan on myrkky mielessäsi
Niinkuin käärmeheh kavalan;
Annat suuta surmallista
Juuri Juuttahan tavalla.
Waikka kautta kaulavarren
Alas vatsahan valuupi,
Kohta päähän korkeneepi.
Asti aivoihin ajaiksen,
Wiepi mielen miehen päästä,
Tunnon tuhmaksi tekeepi,
Wiepi köyhän kunniankin,
Alentaapi arvon kaiken.
Wiet sä riistan rikkahilta,
Tavaran talonpojalta,
Otat puodit porvarilta,

Lastinensa kauppalaivat.
Wielä rohkenet ruveta,
Mennä korkeiden kotihin,
Miesten parvehen parasten;
Jotk' ennen verassa välkkyi,
Saatat sarkavaattehisin.

Woi sinua, viina parka,
Minkä tiedät tehnehesi:
Teit nyt tuommoisen tarinan,
Kumman aivan kuuluisimman,
Kun saatoit oman emosi
Oman valtavanhempasi
Istumaan ikänsä kaiken
Warsin vankihuonehessa,
Hiirten surmana surussa
Pyyräsilmain pyydyksenä,
Poikansa pahoista töistä,
Oman lapsen laitoksista.
Woi sinua, pannu parka!
Minkä kannoit kohdussasi,
Itselles ikuisen vaivan!
Olit kyllä oiva muori,
Hyvin taitava talossa;
Et ollut suuna, etkä päänä,
Etkä petona pereessä,
Waikk' oot vangittu kovasti,
Aivan ahtaassa tilassa,
Poskillas pahuuden merkki,
Tehty kruunun tämppeillä.
Wiina vielä valloillansa,
Poikasi pahoilla töillä,
Onpi syynä surmatöihin,
Aivan varkahan apuna,
Ei ole sitä sjoa,
Eikä ainoista asiita,
Kuhun ei kätensä käyne,
Eikä sormensa sopine.

(Käsikirjoituksena Kirj. Seuralla).

Olli Kymäläinen

Syntynyt 1790 Heinäveden kappelissa. Oli kauan aikaa myllärinä, mutta asettui loppu-ijällään mökkiin asumaan, kuoli 1855.

Hänen runoelmiansa löytyy Sanansaattajassa 1840, Kalenterissa Necken 1845 ja Maamiehen Ystävässä 1848.

Kiitos Luojalle hyvästä vuoden tulosta.

Laulan riemusta runoja,
Ihanan ajan ilosta;
Mutta kuinka Sulle, suuri
Luojani, Isä ihana,
Minä taian mitätönnä
Sanat uhriksi sanella,
Kiitosvirttä veisaella
Tästä vuoesta hyvästä,
Kauniista kesän tulosta,
Jonk' on suonut suuri Luoja
Meidän ihmisten iloksi,
Meidän vaivaisten varaksi.

Kerran kun kesäksi lähti,
Taittui talvelta purimet,
Pakkaselta paksut niskat,
Itse ilmakin ihastui,
Lämmin läihkyi taivahasta,
Aurinko paistoi varisti.
Lumet lähti, maat sulivat,
virrat aukesi äkisti;
Eipä viikon viipynynnä,
Tuskin kului viikkokautta,
Metsä kun puki pukunsa,
veti verkavaattehensa,
Silkkimanttelin sivalsi;
Niitty oli neito nuori
Kaunistettu kukkasilla.
Kaikki karja laitumella
Iloitsepi itseksensä,
Että Herra heitä auttoi,
Heitä vankeja vapahti
Elämälle entiselle,
Ihanalle, iloiselle.
Kaikki karjakin ve'estä,
Kalat nousi katsomahan
Kesän kaunista tuloa.
Teiret kuusissa kukersi,
Kotkat katsoi kallioilta,
Pienet linnut pensahissa
Kaikki istuivat ilossa,
visersivät virsiänsä
Luojallensa kunniaksi.

Itsekin talon isäntä,
Talonpoika taitavainen,
Arvelevi aikojansa,
Kyselevi kyntömiestä,
Alkajaapi aurojansa,
Kyntövärkkiä kyhätä.
Itse niin talon isäntä
Kylvi sitten siemenensä,
Ahot ensin, maat perästä.
Itsekin Isä Jumala
Siihenpä antoi apua,
Kaunihimman katsehensa,
Että lämpimän lähetti.
Itse aurinko ilosta
Paistoi paljon lämpimämmin,
Kuin on muinoin monna vuonna,
Että kasvoi kaikki paikat,
Kaikki kuivat kankahatkin,
Kaikki kallion kolotkin,
Vuoren rotkot ruohokkaiksi,
Kaikki kukkaset keolla,
Kaikki niityt notkomailla,
Laihot laaksoissa iloitsit
Kasvantoa kaunihinta.
Ei nyt halla haaskannunna,
Eikä ruoste raiskannunna,
Vaan kun kaikki kasvanunna
Täysinäisnä tähkäpäänä,
Antoi Herra taas apunsa,
Itse ilmansa asetti,
Että ihmiset ilolla
Niitä kyllä niittelevät;
Että kykkyjä kylillä,
On ja aamuja ahoilla,

Pieleksiä pellon päässä.
Sitä ei ole sisarta,
Ei sitä emosen lasta,
Joka saattaisi sanoa
Ruokapuolen puutteesta,
Waikka niit' on varsin harvat,
Joilla tapana talossa
Kiitosvirttä veisaella.
Kaikki kukkaset keolla,
Kaikki päänsä kallistavat
Luojaallensa kunniaksi,
Miks ei mekin ihmisraukat
Saata suullamme sanoa,
Luojaan töitä tutkistella;
Kosk' on Luoja meidät luonut,
Luonut luontokappaleita
Muita vielä viisaammaksi,
Kielen antanut puhua,
Että järjen ymmärrellä!

(Sanansaattaja 1840).

Punkaharjusta.

Oli kerta miestä kolme,
Jotka sattuivat Savosta
Kulkemahan kuuluisahan,
Haluissehen Helsinkiin.
Tuunan salmehen tulivat,
Joss' on saari salmen suussa,
virstantolppa toistajana.
Yli salmen saatettiin
Sille puolen Punkaharjun.

Astuvat ylimäkeä,
Kääntelevät, katselevat,
Istuvat, ajattelevat;
Kuuntelevat kukkumista,
Kesälinnun laulamista,
Kuinka siinä linnut lauloi,
Linnut lauloi, metsä soitti.
Antoi aurinko ilonsa,
Päivä paistoi pitkin nientä;
Siitä koko luonto liikkui,
Ilma silmissä iloitsi,
Ilahutti ihmiskunnan.

Kaikki näitä katsellessa,
Läikkyviä lähtehiä,
Järven, lahen lainehia,
Kerran vielä keskenänsä
Miehet mielestä hyvästä
Puhelevat puolestansa:
"Kun ois tässä kukkasia,
Lehtipuita lempehiä,
Oksakaan omenapuuta,
Oisipa osa hyveä
Paratiisin maan paria,
Aatamin asuntomaata".

Tuosta kärryihin kävivät,
Rupesivat rattahille:
Ratas vierä tietä myöten,
Aatos Luojaan töitä myöten.
Ajoit siltoa sinistä

Sekä harjua haluista;
Siell' on puista portti tehty,
Katuvarret kaunistettu.
Tämä silta on silloin tehty,
Kun on kuu kokohon pantu,
Kun on aurinko alettu,
Laskettuna maan perustus;
viel' ei vaivu vuoliaiset,
Eikä arkut alta murru!

(Kalenterista Necken 1845).

Pentti Lyytinen.

Syntynyt Suonenjoella 1783, tuli 24 vuoden vanhana kotivävyksi Toholahden keskievalitaloon, jossa on nyt jo 54 vuotta toimittanut keskievalarin virkaa. Nuorempana on hän myöskin ollut lautamiehenä ja kuudennusmiehenä.

Hänen runoelmiansa löytyy Sanansaattajassa 1841, ja useammissa vuosikerroissa Maamiehen Ystävää sekä Suometarta.

Keskievalarin virasta.

Jos on viljoa virassa,
Jos on myötä mynttiäkin;
Niin on piikit pistäväiset,
Viran vieressä vihaiset.
Keisarill' on kelpo lailla
Kunniata kuuluisata,
Vaan on harmi hartioilla,
Valvottava valtikasta.
Samoin sattuupi Savossa:
Viriätkin virkamiehet
Saapi harmista haleta,
Kun ei jaksa jaaritella,
Kiirehessä kirjoitella.

Kaikk' on kestikievaritkin
Joukon paljon palveliat;
Saavat valvoa varahin,
Juosta juuri joutuisasti
Yöt ja päivät pääksytysten,
Tehä paljon palvelusta;
Saapi siinä saappahatkin
Kujasilla kunnan kyy'in,
Vinkaiseepa virsut vielä
Kipeästi kiirehessä.
Yksi huutaa halikkata,
Toinen voita voivottaapi,
Yksi toivoopi totia,
Toinen tahtois punssipullon,
Joku kaipaa kahviakin,
Toinen vettäkin vetäisi;
Vinkaiseepa viinoakin,
Joka tuiskusta tuleepi.

Rustaa sitten ruokapöytä,
Kanna siihen kaikenlaista,
Siihen sovita sinapit,
Siihen pienet pippuritki.
Kun on iltanen ihossa,
Kun on ruumis ruokittuna,
Laita sitten siistit sängyt,

Kiidätöpäs kirppuryyppy.
Jätä sitten jäähyväiset,
Astupas ulos ovesta,
Yritöpäs yöksi mennä
Lepäämään leposijallen:
Kohta parkuupi pihalla,
Heliseepi herran kello!
Nousepas ylös nopeesti
Joudu, ukko, taas uralle,
Piitä pitkin askelihin,
Ala taaskin ammattisi:
Pane pöyälle pötyä,
Toimitapas toiset sängyt,
Jos he yöksi yötyneepi.
Ain' on pelko peittehenä,
Maatessakin manttelina.

Annas aika aamun tulla, —
Emäntä ensin käsihin:
Kanna ensin kahvikuppi,
Sitten laittele lökärit,
Siihen sovita sokerit,
Siihen ruskiat rusinat,
Siihen katsele kanelit,
Siihen kaikki kaunistukset,
Rohdotapas roppiryypyt,
Wielä pienet piiskapiiput.
Wyötä sitten vyöllä kiinni,
Mit' on pantuna pesähän,
Waljastappas valmihiksi
Kyllä kymmenen hevosta,
Pidä värkkisi vireillä.
Jos et äkkiä älyä,
Aivan joudu juoksemalla,
Kyllä tukka tuiskuaapi
Herran kourissa kovissa!

(Mans. ja Mustik. II 1860).

Aikain muuttuvaisuudesta.

Ajat aina muutteleksen,
Sekä vuodet väisteleksen,
Niinkuin Salomo sanoopi.
Koko luonnon valtakunta
Ain' on muutosten alainen.
Aika asettaa asiat,
Aika laitkin laitteleepi,
Aika muuttaapi monarkit,
Waltakunnat vaihteleepi.
Aika linnat liitteleepi;
Aika vallit vahvistaapi,
Myöskin muuttaapi muruiksi.
Aika kaupungit kutoopi,
Aika poroks poltteleepi.
Aika sytyttää sodatkin,
Aika riidat ratkaiseepi.
Aika kansat kasvattaapi,
Aika mullaks muutteleepi.
Aika kaikki käänteleepi,
Kaikki paikat kallellensa,
Maailmanki mahtinensa
Muutteleepi mullin mallin.
Aik' on muuttanut minunkin,
Tieni monenmutkaiseksi,

Kun olen elänyt ennen,
Waeltanut vaivan kanssa
Ylös ja alas mäkeä.
Aika antoi onnen mulle,
Antoi onnen aika käellä,
Aika antoi arvon mulle,
Aika arvoni alensi,
Kyllähän minäi kykenin
Nuotallen nuorempanani,
Waan nyt vanhana vapisen,
Woimatonna voivottelen,
Aika kummasti kuluupi,
Aikalaillansa ajelee,
Aika viepi vuodet kaikki,
Aika viikot vierettääpi.
Aika arvon ansaitseepi,
Aika kaikki kirjoittaapi,
Aika Amenin sanoopi.

(Mans. ja Mustik. III 1861).

Juhana Bäckvall.

Talonpojan poika Kalajoen Haapajärveltä, syntynyt 1817, tuli yliopistoon 1839, vihittiin papiksi 1842, tuli kappalaiseksi Oulunsaloon 1855 ja Ouluun 1856, Kesälahden kirkkoherraksi 1865.

On toimittanut Oulun viikkosanomia 1854-65 ja antanut runoelmia sekä suorasanaisia kirjoituksia Lönnrot'in Mehiläiseen 1840 sekä Maamiehen Ystävään nimimerkillä —kv—. Suomentanut Topelius'en Luonnonkirjan.

Kukkanen

Miks' et luonut, luonnon Luoja,
Luonut mulle lentimiä,
Perhon siipiä suvainnut?
Jos sä, Luoja, oisit luonut,
Luonut lentimet minulle,
Siivet perhosen suvainnut,
Lenteleisin, liiteleisin
Pitkin kauniita ketoja,
Pitkin pellon pientarettä;
Siellä aina ma olisin,
Kussa kedot kaunihimmat,
Kussa perhoset paraimmat.

Waanko loit mun, luonnon Luoja,
Jätit, antias Jumala,
Ilman olemaan ilotta?
Et sä luonut, luonnon Luoja,
Mua jättänyt, Jumala,
Ilman olemaan ilotta.
Loit mun lehtohon lemuksi,
Niityn hunajahajuksi,
Kaunistukseksi kedolle,
Pulskuudeksi pientarelle;
Loit mun, Luoja, perhosille
Ihanaiseksi iloksi,
Mettisille mielennäksi.

(Maamieh. Ystäv. 1844).

Pohjolan yö.

Kah! taaski taivas hulmuua
Jo Pohjan perällä.
Kah! valo vielä leimuaa
Nyt yönki keskellä.

On kuu ja tähdet kirkkahat,
Ne yöllä loistavat,
Ja revontulet hohtavat,
Ne valon antavat.

Kuin päivä, yöki synkeä
On niistä paistava,
Tuo kirkas Pohjan pimeä
On kaunis näyttävä.

Nyt juokse, juokse joutusaan,
Mun virkku poroni,
Ja joudu, joudu nopeaan
Jo luokse neitoni!

(Maamieh. Yst. 1844).

Lauloi ennen laululaumat.

Lauloi ennen laululaumat,
Sulomielin soittelivat
Äänellä helisevällä,
Kuminalla kultarinnan,
Lauloi puista, lauloi maista,
Lauloi luonnon laitoksista,
Lauloi päivistä pahoista,
Lauloi päivistä hyvistä.
Lauloi ennen laululaumat,
Kultarinnat ruikutteli
Suomen suurilla saloilla,
Kaunihilla kankahilla,
Lauloi vierillä vesien,
Wetten päällä veisaeli
Ajalla suven suloisen.
Soitot kaikui kankahille,
Laulut laaksoihin leveni;
Tuot' oli korvain kaunis kuulla,
Sulo mielten mitellä.

Eipä nyt laula laulurinnat,
Kultarinnat kuikuttele,
Että laulu luonnon saisi,
Sulo soittoihin sopisi.
Halla on pannut laulun luonnon,
Kylmä laulajat lumonnut,
Pakkanen pojes ajanut;
Talvi jättänyt jälille
Tiaset tirisemähän,
Warpuset valittamahan,
Harakat hakattamahan.

Kyll' on tuolla toisiaki
Lintuja liriseviä,
Laulun soman laatioita,
Oudon äänen antavia,
Tuolla siisteissä saleissa,
Kamareissa kaunihissa,
Hyvin sievissä häkeissä.
Mutta ne lihavat linnut
Eivät Suomea suloita,

Wieras on kieli, vieras mieli,
Eikä luonto laulujensa
Suomen luontohon sopiva.
Siksi ne laulut laulajoiden
Eivät kaiku kankahille,
Eivät laaksoihin levene.

Kun kerran kevät tulisi,
Suvi luonnon lämmittäisi,
Saisi Suomikin sulonsa,
Isänmaammekin ilonsa,
Luonto loisi laulurinnat,
Luonto laulajat tekisi.
Suomen kieli, Suomen mieli
Loisi soittoja somia,
Jotka kauvas kaikuisivat
Oman Suomeksemme sulona,
Ilona, imantehena.

(Maamieh. Yst. 1845).

Frans Pietari Kemell.

Klaus Juhana Kemell'in veli, syntynyt 1817, tuli yliopistoon 1838, vihittiin papiksi 1842, oli melkein kaiken ikänsä apulaisena milloin missäkin Pohjanmaan pitäjissä ja kuoli viimein kappalaisena Ala-Kiimingissä v. 1857.

On kirjoittanut koko joukon runoelmia Oulun Wiikkosanomiin 1840 ja 41 (nimimerkillä K—lli ja —ll.)

Pääskylle.

Oi pääsky, lintu pienoinen,
Sä riemurinta, kaunoinen!
Jo taasen riensit Pohjolaan,
Jo taasen löysit meidän maan.

Oi, tuttu mulle vanhastaan!
Sun ääntäs taas ma kuulla saan;
Noh, terve, terve tultuas,
Sä ystäväni armias!

Sä kaunokieli, kultasuu!
Oi, kuinka laulus luonnistuu,
Kun lennät ilmas liehuten
Ja riemuvirttä veisaten.

Min vuoksi, pääsky, Pohjolaan
Sä riennät? Oi, sä riennät vaan
Sen kauneutta katsomaan,
Sen ihanuutt' imehtimään!

Sen saaret, salmet, laaksot,
Sen kuusikot, sen koivikot,
Sen kukkaset koreudessaan, —
Et löynne, pääsky, vertojaan!

Sen taivas ehtookullassaan,
Sen aamurusko loistossaan,
Ne toi sun, pääsky, Pohjolaan,
Ne sai sun tänne lentämään.

Sun pohjolassa, herttainen,
On rakastella rauhainen;
Sun tääll' on lysti ollakses

Ja armas aikaellakses.

(Oulun W. sanomissa 1840).

Nuorukainen.

(Ruotsista.)

Tuulonen, poskillain joka liehuelet ja mun heität,
Oi, sano minnekä vaan matkata mietiskelet,
Joutusa, kiiruhtavainen, tultuas rientävä kohta,
Oi, sano, minnepä vaan, minne pysähtyvä oot?
Aaltoinen, joka purttani pientä kiikutat hiljaa,
Jos sua seuraisin, jospahan airoset mun
Tottelisit vetojasi ja myötäsi kulkisivatten,
Wastaa, missäpä vaan valkama löytyvä ois?
Aatokset lukemattomat, povessain palavaiset,
Minnekä, oi sanokaa, ai'otte seisahtaa?
Aatokset, ylähäisen, puhtahan maailman lapset;
Minnekä juoksunne jää, missä on matkanne pää?

(Oulun W. sanomissa 1841).

Pietari Hannikainen.

Lautamiehen poika, syntynyt 1813 Säämingissä, tuli yliopistoon 1833, maamittarin apulaiseksi 1835, komissionimaamittariksi Wiipurin lääniin 1857 ja Uudenmaan lääniin 1866.

Toimittanut sanomalehtiä Kanava 1845-7, Aamurusko 1857-59, ja Suometar 1864. Suomentanut useimmat näytelmät ja itse kirjoittanut näytelmän *Silmänkääntäjä*.

Laulun synty.

Kun Luoja linnut loi
Ja laululahjan soi,
Niin siitä riita nousi,
Ken laulun aloittaisi.

Jokainen toistahan
Kehoitti laulamaan;
Waan nuottia ei ollut,
Ei ken ois kirjoitellut.

Warispa valvoi yön
Ja teki suuren työn,
Jo viimein vaivan kanssa
Sai äänen kulkustansa.

Sen kuullen korppi huus:
"Pidä kiinni kurja suus!
Se ansaitseepi naurun,
Waan multa kuulet laulun!"

Harakka korpillen
Nyt nauroi kuollakseen,
Ja huusi: "hurjat, miksi
Rupeette laulajiksi!"

Nyt lauloi leivonen
Ja peippo kilvaten.
Ja kaikellaiset linnut
Merissä, maissa kiljuivat.

Kun näin ol' laulaneet

Jo muut ja nauraneet,
Niin kyntörastas yöllä
Se alkoi hyräellä.

Se vasta laulullen
Nyt kuului kaikillen,
Sen luo jokainen lensi,
Se mies ken pääsi ensin.

Jo yks ja toinen huus':
"Oi veikko mistä suus
On saanut moiset nuotit?
Sano, mistä sie ne tuotit?"

Hän heille vastas näin:
"Ne laulut, ystävään,
Mä kuulin kaikki teiltä.
Ne ovat teidän kieltä."

"Kun taannoin lauloitte
Ja muille nauroitte,
Mä kuulin kaikki hiljaan
Ja kirjoitin sen kirjaan."

(Aamurusko 1857; Toisin Saima 1841).

Toivo ja Rakkaus.

(Suomalaisen runon mukaan.)

Toivo, taivon lapsi ihanainen,
Minut vietteli kotoa pois,
Halki maailmojen juoksulainen
Myötähänsä vei minua myös.
Milloin loisteli se aaltoloissa,
Niinkuin auringon valo meressä,
Milloin näin sen kosken kuohuloissa,
Milloin taivahan laella pilvilöissä.

Surkeus asui sydämmessäni,
Kyyneleitä posket itkivät;
Maailmat minulle silmissäni
Kaikki vierahalle näyttivät.
Tyhjä, autio ja jäinen oli maakin,
Äänetön, pelottavainen mer'kin,
Kylmyyttä myös auringosta hohti,
Valo kuun minua murehdutti.

Löysinpä sinut, mun armahani,
Kaikki muuttuivat samassa myös:
Itse me tulimme Kalevoiksi,
Tähtivälkkeheksi katselumme vuos',
Säteet auringon himoja toivat,
Hempeyttä kuun valoiset loivat,
Maat ja metsät hekkumaa sanoivat,
Lempeyttä kukkaset muhoili,
Salot siintävät suloa soivat,
Ilokyyneliä kosket myös valoivat,
Armautta tuuloiset tuhoili,
Meren karit riemusta kohoili.

(Kanava 1846).

Laulu.

(Göthen mukaan.)

Sinua muistan, kun sulosti Koitar rusoittavi,
Sinua myös, kun lähteessä Kuutar rumoittavi!
— Kun tiellä tupruaa pölyinen pilvi, sinua nään,
Ja yösydännä kulkija kun hiipii ypö-yksinään!
Sun äänes kuulen, joet kun ruusustoissa lirisevät,
Sinua kuulen, tuulokset kun puissa asettuvat!
Oi armaiseni! Waikka oisit kussa, sun löytäisin;
Jos joutuisin merien taa, sinussa mä riippuisin!

(Kanava 1845).

Keväälle.

(Schiller.)

Sinua, nuorukainen,
Kevät, odottelen.
Iloinen kukkapaimen,
Tule jo nurmillen!

No tässähän sä meillä
Oletkin kaunoinen!
Ma riemusydamellä
Sinua kohtelen.

Muistatko kultoani?
Oi, muista kuitenkin,
Minua kuin hän lempi.
Ja lempii vieläkin.

Hänelle kukkasia
Sinulta pyytelin;
Mä pyydän nytki niitä,
Sinäpä annatkin.

Sinua, nuorukainen,
Kevät, odottelen.
Iloinen kukkapaimen,
Tule jo nurmillen!

(Kanava 1846).

Elämäni.

(Runeberg.)

Sota haudan reunalla,
Matka myrskyn aalloissa,
Kulku tietön, jäljetön,
Oi, se mun eloni on!

Toivoi mieli matkaajan,
Silmät katsoi siintävään:
Tuolla pilven ruskossa,
Onpi toivot toivossa!

Tuoll' on ranta rauhainen,
Tuolla päivä kultainen;
Tuuli purjeesen puhuu,
Laiva siintävään sujuu.

Sota haudan reunalla,
Matka myrskyn aalloissa,
Kulku tietön, jäljetön,
Oi, se mun eloni on!

Mistä tyynen löytänen,

Mistä rauhan muinoisen?
Miss' on toivot kultaiset,
Saamattomat, ikuiset?

Laiva liekki aalloissa,
Myrsky pauhaa ilmassa.
Oh! tuo pilven ruskoinen
Wiel' on yhtä kaukainen!

(Kanava 1846.)

Mäen lasku.

Hei lystiä laskuu,
Meidän lasten mäen laskuu!
Kelkat huimasti kiitävät,
Lumi tähtinä kiiluu,
Warvas kengästä hiiluu,
Ruusut poskille lentävät.

Anna ihmisten kiittää
Heidän rautaista tietään,
Heidän höyryvaunujaan;
Siell' on koppelit pimeät,
Niiss' on laiskat ja vireät
Kaikki nukkumaisillaan.

Hei lystiä laskuu,
Meidän lasten mäen laskuu!
Eipä meill' oo huoltakaan!
Lumi tähtinä loistaa;
Toinen viskelee toistaan,
Ei saa seista laiskakaan.

Katso pohjainen tuulee,
Äiti kylmivän luulee,
Huutaa: "lapset tulkaa pois!"
Hei lystiä laskuu,
Meidän lasten mäen laskuu!
Täällä iltaan olla vois!

(Aamurusko 1857).

Antti Rätty.

Syntynyt Pietarissa 1825, kuoli 1852 lasten-opettajana Nurmijärvellä.

Hänen runoelmiansa löytyy Gottlund'in Suomi-lehdessä 1847 ja Suomettaressa 1850. Muuten on niitä vielä erikseen painettuna kaksi vihkoa nimellä *Lauluja Suomen neitosille* 1850 ja *Pieni Kanteletar* 1853. Myöskin on hän suomentanut vihkon *Hengellisiä virsiä* 1853, ynnä suuren joukon kirjoja, joista erittäin mainittavat nuot kansalle rakkaat *Genoveva* ja *Roosa Tannenpurista*.

Puro.

Hiljaan läpi laaksosen
Juoksee puro itsekseen;
Aaltoset pois lirittää,
Metsä noita pimittää.

Yhäti hän yksinään
Wieree vierenemistään;
Ei oo sillä kumppanii
Eikä yhtään toverii.

Wiimein tulee matkamies,
Wäsynyt jo kukaties;
Käypi istumaan sen luo,
Mielelläänki siitä juo.

Sitten aatteleepi tuo:
"Taivaallinen isä, suo
Jotta elän hiljaisest',
Niinkuin tämä puro täss'!"

"Olkoon se vaan onneni,
Kaikkein suurin arvoni,
Tehdä hyvää salassa,
Elää hiljaisuudessa!"

(Gottlund'in Suomi 1847).

Aarre.

Muuan ukko makasi
Kuolinvuoteellansa;
Lapset luokseen kutsuupi,
Puhuin kuollessansa:

"Pellossamme ma'annee
Aarre sangen suuri;
Ken sen ylös kaivanee,
Onpi rikas juuri".

Enempää ei sanonut,
Sillä puhe puuttui;
Ääni oli vaiennut,
Mullaks ukko muuttui.

Tuskin oli haudassa
Heidän vanha isä,
Kun jo lapset pellossa
Penkoivat hiessä.

Päivät, yöt nyt kaivettiin
Koko pellon maata;
Paikat kaikki raivattiin,
Waan ei saatu aar'tta.

Lapset oli surussa,
Sanoit: "isä petti!
Aarrett' ei oo pellossa; —
Meillen tyhjän jätti!" —

"Niinpä Isä vainaamme
Emme saata luottaa;
Turhaan meni vaivamme,
Kaivettiinpa suotta!"

Mutta — ensi suvena
Näkivät he kumman;
Pelto kasvoi tuhona,
Saivat aika summan.

Tästä vasta näkivät,
Jotta oli totta;
Kuten maata kyntivät,
Saivat rikkautta.

(Gottlund'in Suomi 1847).

Paras Ystävä.

Ystäväin on ihanainen, kaunokainen,
Hän on rakkain kaikista!
Ei oo maassa, taivahassa,
Ketään hänen kaltaista.

Hän on mulle uskollinen, avullinen
Elämäni vaiheissa;
Onpa vielä varallinen, voimallinen,
Auttaa mua kaikissa.

Hänen kasvons on kuin tähti, joka lähti
Tuolta puolen pilvien.
Se on mulle näyttäjänä, käyttäjänä,
Aina taivaan porttihin.

En siis huoli, jos mun täällä surunsäällä,
Täytyy kärsii jotakin;
Ystäväni uottaa tuolla, Toissa puolla,
Auttaa hän viimeinkin.

Koska viimein äänein vaipuu, henkein taipuu
Ystäväni sylihin;
Hän mun saattaa kuolon kautta
Taivaalliseen salihin.

Jos sä tahdot, matkamiesi, kukatiesi
Tietää Hänen nimeekin,
Niin on Jeesus Natsarenius,
Joka uottaa sinunkin.

(Gottlund'in Suomi 1847).

Lempi.

Kun ma kuulin satakielen
Laulelevan ulkona,
Paikalla mun muuttui mielen',
Soisin olla lintuna.

Kun ma näen vainiolla
Lampaan vuonat iloissaan,
Niin mä soisin itse olla,
Elää, niinkuin hekin vaan.

Mikäpäs mun mielein kaivaa!
Mikä luontoin surettaa?
Lempi, se minua vaivaa
Ja mun mieltäin murhettaa.

Se se synnyttääpi suotta
Mulle monta surua;
Waan se armas myöskin tuottaa
Monenlaista iloa.

(Gottlund'in Suomi 1847).

Nuorelle Runottarelle.

Laula, laula lintuseni,
Pienoiseni, pääskyseni!
Kultasuu, hopeakieli,
Wisertele virsiäsi,
Illoilla ikävissäsi,
Aamulla ajan kuluksi,
Päivillä huviksi muillen;
Laskettele laulujasi,
Soittojas suloisimpia,

Runojas ruikuttamia.

Laula, laula kultaseni,
Sirkuttele, sirkkuseni,
Wuosia vajenevia,
Päiviä pyörähtäviä,
Somasti soluilevia!

Pian pääset pääskyseni
Wuorostasi, vaivoistasi,
Täällä vähän oltuasi;
Pian laulusi lopetat,
Ilovirtesi ihanat,
Koska vaivut, varpuseni,
Turpeesehen tuutumahan,
Nurmellen nukuttamahan.
Pian suusi sammaloittuu,
Kieles kuivettuu kokohon,
Kun sa kauniist' kannetahan,
Iäksi asetetahan,
Kankaasehen kaivetahan,
Multahan mutistetahan.

Syän kylmä kyyhkysellä,
Puuttuu ääni pulmusella —
Kun lepäjät, leivoseni,
Kahen lautasen välissä,
Kolmen kirveen hakkoaman,
Neljän veitsen veistelemän,
Tuonen neitosen tuvassa,
Maassa Manalan majassa.

(Gottlund'in Suomi 1847).

Orvon kujerrus.

Mitäs laulan mie poloinen,
Minä kurja kujertelen,
Wiheljäinen visertelen,
Walittelen vaivahinen;
Kun on surma suun ovella,
Tuoni tuima toivonani,
Kuolo kova turvanani.

Laulan raukka ratokseni,
Wisertelen virkukseni,
Hyräelen hyvikseni,
Paipattelen parhaakseni.

Waikk' olen polo pelossa
Turvatoinna maalimassa,
Oon kuin lintu lentämässä,
Sorsan poika soutamassa,
Pieni sirkka sirkkumassa,
Raukkanen ruikuttamassa.

Jätti minut isoseni,
Poies luopui emoseni,
Wanhempani vierähtivät,
Turvaajani tuikahtivat
Tuonne Tuonelan tupihin,
Mustan Manalan majoihin.

Oon kuin karsittu kataja,
Poikki pieksetty petäjä,
Oon kuin kala uimuksitta,

Oon kuin sirkka siivittäin,
Pieni lintu emättönnä,
Oon kuin pääskynen pesättä,
Kananpoika kartanotta.

Päiväni surussa vieryy,
Hetket huoleessa kuluvat,
Ei oo mulla ystäväitä,
Toveriakaan totista,
Jollen suruni sanoisin,
Waivani valitteleisin,
Mureeni murenteleisin,
Sydämeini selitteleisin.

Yksin elän, yksin kuolen,
Yksin tuikun turpeeseen.
Yksin kuljen kuolemahan,
Tulen yksin Tuonelahan,
Menen yksin Manalahan.

(Gottlund'in Suomi 1847).

Ehtoolla.

Ah, aurinkoinen kultainen,
Jo vainen vaivut taas!
Miks joka ilta, herttainen,
Sä peität kasvojas?

Wai onko elo maailman
Kamala katsella?
Olo parempi Tuonelan
On varmaan sinusta.

Ah, jospa siivet lintusen
Nyt mulla olisi,
Minäkin luokses lentäisin,
En maasta huolisi!

(Lauluja Suomen neitosille 1850).

Salainen vaiva.

Mikähän palaa povessa,
Sydämessä syteleepi?
Tuot' en taida tunnustella,
En sanoilla selitellä;
Suuhun sanani sulaisi,
Sekä puuttuisi puheeni,
Laulut kaikki lakastuisi.
Wirret loppuisi vireät.

Mutta jos sä, neitoseni,
Mesimarja lintuseni,
Soisit tuota tietääksesi,
Kummiani kuullaksesi,
Mene, kulje metsämaihin,
Aina astele ahoille,
Kuusistoihin kurkistele, —
Siellä lintuset sanovat,
Wiserrellen virkkoavat,
Somaisesti sopaisevat
Sulle korvahan koreesti,
Mikä vaivana minulla,
Suru suuri poloisella,
Waiva vaikea paralla!

(Lauluja Suomen neitosille 1850).

Laulajan koti.

Eipä maata manterella,
Eikä kultaista kotia
Ole Luoja laulajalle,
virsien virittäjälle
Tänne suonut, tänne luonut,
Armiaasti antaellut!

Hän on outo omillensa,
Turkka tuttavillensakin,
Wentolainen veljillensä,
Maailmassa matkalainen.

Ymmärrä ei ystävätkään,
Eikä viisahat välitä,
Hänen kieltään, hänen mieltään,
Hänen tuntons' tuntehia,
Polttoja hänen povensa.

Ei oo maata maailmassa,
Ei oo kultaista kotia
Wirsiens virittäjällä,
Laulujen latelialla!
Turve on tupa hänellä,
Hauta laulajan hovina,
Tuoni toivonsa totinen!

(Suometar 1850).

Oksanen. (August Engelbrekt Ahlqvist.)

Syntynyt Kuopiossa Elok. 7 p. 1826, tuli yliopistoon 1844, maisteriksi 1853, tohtoriksi 1860, Suomen kielen ja kirjallisuuden provessoriksi 1863. Hänen runolliset teoksensa ovat: *Runoelmia Runeberg'ilta* (suomennos) 1845, lauluvihko *Säkeniä* 1860 ja suomennetut näytelmät *Riita-asia*, *Wäkinäinen naiminen ynnä Kavaluus ja Rakkaus*. Väitöksessä on hän selittänyt Suomen runomitan säännöt. Matkustanut Suomen heimokansain kesken heidän kieltään tutkimassa, ja kirjoittanut siitä matkastansa kirjan: *Matkustuksia Wenäellä 1859*.

Koskenlaskijan Morsiamet.

"Äl', armas Annani, vaalene,
Jos Pyörtäjäkoski pauhaa!
Sen voimaa en tosin vallitse,
Ei löydä se koskaan rauhaa,
Mut kellä sen kalliit tiedoss' on,
Niin sille se nöyr' on ja voimaton".

Niin virkkoi Wilhelmi Annalleen,
Ja itsekin purteen astuu,
Ja päästi purtensa valloilleen,
Sen koskessa laidat kastuu,
Ja Pyörtäjän luontoa katsomaan
Nyt Wilhelmi vei tätä morsiantaan.

"Woi, kuinka kirkas on illan kuu,
Ja välkkyvä virran kalvo!
Ei linnut liiku, ei oks', ei puu,
Ei muut kuni tähdet valvo;
Woi kuinka nyt kuolema kaunis ois,
Kun kultansa kanssa nyt kuolla vois!"

Näin Anna äänteli hiljalleen,
Sen silmähän kyynel entää;
Mut koski se kiihtyvi eellehen,
Sen voimassa venhe lentää;
Waan Wilho on oppinut laskemaan,
Tää kulku se on hänen riemujaan.

Jo laski poikana purrestaan
Hän Lyyjoen kaikki kosket,
Useinpa Pyörtäjä kuohuillaan
Se kasteli hältä posket;
Ei paatoa löytynyt yhtäkään,
Jot' ei olis tottunut välttämään.

Mut kosken kuumassa kuohussa,
Juur' jossa sen juoksu suoriin,
On, päällä vaahtinen vaippansa,
Yks' Ahtolan neito nuorin;
Se Wellamon karjoja paimentaa,
Ja koskien kuohua katsahtaa.

Sydän on Wellamon neidollai
Sen vaahtisen vaipan alla,
Ja lemmen liekki se aallossai
Woi syttyä niinkuin maalla;
Ja Wilhoa neitonen Wellamon
Jo katsellut kauvan ja liioin on.

Ja tuostapa neitosen rintahan
On syttynyt outo mieli,
Povensa kuulevi huokaavan,
Mut kertoa ei voi kieli;
Hän kuohujen keskehen istuksen,
Siin' ainakin Wilhoa vuotellen.

Niin Wilhon venhe nyt kiiruhtaa,
Kuin Pohjolan vankin myrsky,
Se kons' on aaltojen harjalla,
Kons' yltäkin käypi hyrsky;
Mut itse perässä hän pelvott' on,
Waan Annasen poski on ruusuton.

Ilolla Wellamon neitonen
Sen vastahan uida täyttää:
"Se Wilho tuo on! Mut toinen ken,
Jok' immeltä silmään' näyttää? —
Woi, voi mua, Wellamon neitonen,
Sill' ompi jo kultana ihminen!"

Jo päättää Wellamon neitonen
Nyt toivonsa turhan kostaa,
Ja kosken pohjasta paatosen
Hän äkkiä pintaan nostaa,
Johon vene Wilhelmin loukahtaa,
Ja hän kera kultansa kuolon saa.

Waan suussa Pyörtäjän vieläkin
On *Wellamon neidon paasi*,
Se paasi, jolla hän Wilhelmin
Weneen sekä onnen kaasi,
Mut neitosen itsensä kerrotaan
Meressä murehtivan rakkauttaan.

(Suometar 1853).

Lähteelle kadussa.

Ken keho luonnon tyttö
Sun paikkahan pahaan
Kuljetti kaupunkihin
Kadusta juoksemaan?
Ja ratki riemuton,
Kun läikkys, lähde parka,
Luvaton täällä on.

Kadull' on katsojansa
Ja tarkat korjaajat,
Kivillä peittämällä
Sinun ne surmaavat,
Tai täytesi la'aisten
Rupaa ja ruuhkia,
Sun eivät, kehnot, salli
Kuvastaa taivasta.

Tai ohjaavat väkisen,
Ojittamalla maan
Sun mustien murien
Sekahan juoksemaan.
Ei siellä päivät paista,
Ei luo hopeeta kuut,
Ei hohda kukkaparvet,
Hohaja honkapuut.

Jos kirkkaan silmäs oisit
Hämeessä au'aisnut,
Niin hietakankahalla
Tienkäyjä uupunut
Se päivän paahtaessa
Sinusta voimaa jois,
Ja reunallais levähtäin
Matkaansa aprikois.

Jos oisit syntynynnä
Savoon tai Karjalaan
Niin oisi kuuset nousneet
Norossas huojumaan,
Niin oisi kuuset nousneet,
Ja tuomet tuoksumaan,
Ja niiden siimehessä
Käköset kukkumaan.

Siell' oisi poppamiehet
Ja rammot vaivaiset
Hopeeta ynnä kultaa
Weteesi vuollehet;
Ois tyttäret tyköösi
Kes'-öillä kulkeneet,
Ja lempeä sinussa
Salassa kylpeneet.

Ja itse oisit viimein
Liikkeelle lähtenyt,
Wälitse kukkakumpuin
Ja vaarain viereltyt,
Sitt' äitisi sylihin
Lopulla pauhanna
Imeisten ihmetellä
Imatran koskena.

Sun paikkahan pahaan
Kuljetti kaupunkihin
Kadusta juoksemaan.
Ja ratki riemuton,

Kun läikkys, lähde parka,
Luvaton täällä on.

(Suometar 1853).

Suomalainen sonetti.

Ei tainnut vanha Wäinämöinen luulla,
Ett' oisi kenkään laulajoista meillä
Soveltuva sonettien siteillä
Runon tekoon Kalevalaisten kuulla.

Ei istukaan käkömmе mandelpuulla,
Ei *Laurat* meitä kohtaa kirkkoteillä;
Ei ihme siis, jos Pohjolan rämeillä,
Ei soi sonetti Arnolaisen suulla.

Suloinen kuulla kuitenkin tuo oisi,
Ja siitä Suomalainen toivojensa
Tulille uutta kiihoitusta toisi,

Jos kautta noiden laulukahleittensa
Sen kieli, halvaksi havaittu, voisi
Siteistä muista päästä irrallensa.

(Suometar 1854).

Kaarle Martti Kiljander,

Syntynyt Kaavilla 1817, tuli yliopistoon 1838, saarnaajaksi Lapinlahden rukoushuoneeseen 1842, Kuopion konsistorion varanotariukseksi 1851 ja varsinaiseksi notariukseksi 1856, Nilsiäen kirkkoherraksi 1866.

Hänen suomentamia ovat Stagnelius'en *Marttyrat*, Nikander'in *Taikamiekka*, ja Runeberg'in *Nadeshda*. Paitsi sitä on hän vielä suomentanut pienempiä runoelmia ja virsiä, jotka löytyvät Saimalehdessä, Suomettaressa ja Pääskyisen pakinoissa.

Merensankarin Laulu.

(Taikamiekan ensimmäisen näytöksen ensimmäisessä kohtauksessa.)

Jää hyvästi, jää,
Sä Päivytär paistavainen,
Sä kultani koittavainen!
Näen itkeväsi, no väleen
Se heitä! me yhdymme jälleen.
Jos yö jalo Pohjassa on,
Ei aamu oo joutumaton.

Josp' oisin, kuin sä
Jo toivoni rannalla vaan,
Sen uuden ja autuaan maan!
Pois, laivvani, laineilla lennä!
Levollepa saat heti mennä.
On maa, meri myös levoton,
Mä mullassa löydän levon.

Mä tuulta anon:
Merellen ehättäisin pois,
Kun tuuli ei tyyntynä ois.
Se muinen puhalteli seiliin,
Nyt kurkisteleksen se peiliin.
Ja Wellamon kasvoja vaan

Hyväilee puhaltimillaan.

Niin yksin kuin sä,
Oi aurinko, myös minä meen
Selällä sinertävän veen.
Lepäät sä omaisten majassa,
Sukuni on Tuonen tuvassa,
Ja nyt mull' ainoana
On miekkani kumppanina.

Noin hiljaan kuin sä
Nukahtava lien minäkin
Mun kultineni verihin.
Jo kasvosi peittyy, perästä
Sun retkesi rientelen tästä.
Sä paistava Päivytär, jää
Hyvästi, suloisesti jää!

(Suometar 1849).

Eerikki Juhana Blom.

Syntynyt 1817, tuli maisteriksi 1840, oli koulu-opettajana ensin Loviisassa, sitten Kuopiossa. On nyt kappalaisena Sysmässä.

On paitsi muuta suomentanut näytelmät *Emilia Galotti* ja *Minna von Barnhelm*. Hänen pieniä runoelmiansa löytyy Saimassa 1845 ja useammissa Suomettaren vuosikerroissa.

Savonmaalle.

Kun ma muistan muinoisia
Hetkiäni herttaisia,
Iltoja ikisuloja
Siellä sievässä kylässä
Kallaveden kainalossa,
Kohta sielu siipiänsä,
Levittääpi pyhä lintu,
Niinkuin kokko kohottaikse,
Tullaksensa tuttavainsa
Luokse, *Luonnon* ja *perehen*.

Ei ne eksy mielestäni,
Eikä muistosta murene,
Savon vuoret, Savon saaret,
Kotimaani mainittavat
Seudut ihmehen ihanat.
Wieläpä vihertelevät
Niinkuin ennen edessäni
Kaikki syntymäsijani,
Maat matalat, mäet yläiset,
Lehdot, laaksot lempeimmät,
Pujon ukko pilviharja,
Wesarinta Wannunvuori,
Sekä Uuhimäen sileät,
Kallaveden katselijat.
Wielä sieltä silmäelen
Ääret allani avarat
Kuinka järvet kuumoittavat
Sadan saarosen välissä,
Lahdet, salmet, lammit kaikki
Illan paisteissa palavat,
Sylissänsä sulo taivas.

Wielä kuulen kuikan äänen,
Walkorinnan valitukset,
Wielä virret venhemiesten,
Airon kolokkaissa kohoovan.
Kaikki soivat rintahani
Savonmaani moninaiset,
Lukemattomat lumoukset,
Koko luonto korvihini
Kutsumuksen kuiskuttaapi,
Sinne toivoni sitoopi,
Sinne hartahan haluni,
Halun muita hartahamman. —

Mut jos kuulen kulta-äänen,
Savomme soresan kielen
Miesten huulilta mehuuvan
Taikka naisten nauravaisten,
Kirkassilmäisien suusta,
Silloin vasta sydämeni,
Leviääpi, lämpiääpi,
Riemu rintahan kohoopi
Harvoin saaduista sanoista,
Etelähän eksyneistä.
Kieli mielen kihloaapi
Maamme kanssa, morsiamen
Köyhän kyllä, vaan ihanan.

(Saima 1845).

Walistuksen vaikutus.

"Nyt on taas vaikutus valistuksen
Nimiä muutellut mestaritten
Luopaisen ja Reijaisen.
Oletko sen kuullut?" — "En!
Kummanko Luopaisen? Sepänkö vai
Sen, joka kanttorin Annikan nai?" —
"Niin, sen Niilon". — "Niilon? ai!
Minkä nimen Niilo sai?" —
"Koska Annin arvo vaati
Sukunimen suuremman,
Niin hän Niilollensa laati
Nimen: Niklas Luuverman,
Niin, nimen Niklas Luuverman.
Hän ol' näet vannonunna:
Menen mar' monasteriin,
Itken ikäni kuin nunna,
Jos et muuta nimees niin! —
Kun ol' nimi muutettuna,
Piti Anni kihlat kiinn'."
"Luuverman vaimen? no viepäs nyt hiis!
Söikö nyt mieheltä mielenkin riis'?"
Opissa ol' vuotta viis,
Nahkansa jo heittää siis!
Reijo on taas, jos ma arvata saan,
Maltas — ma arvelen vähäisen vaan —
Reijoliin vai Reijolaan?" —
"Eipä niistä kumpikaan,
Reijo oli ensin *Grelsi*,
Siitä käänsi sitten *Slerg*;
Ollaksensa Retkunberg,
Hän on nyt mestar' *Retkunberg*.
Ken ei juur' kuin ojaajut
Paisuisi ja paljon vois,
Jos ne maataiset hajut

Saisi sarastansa pois,
Eikä pirun päässä ajut
Keksis kusta suku ois!"

Antero Warelius.

Talonpojan poika Tyrvällä, syntynyt 1821, tuli yliopistoon 1843, maisteriksi 1847, on nyt kappalaisena Röntämällä.

On kirjoittanut näytelmän *Wekkulit ja Kekkulit* ja luonnon-opillisen kansankirjan *Enon opetuksia*. Hänen pieniä runoelmiansa löytyy Suomettaressa v. 1847, 1848 ja 1854.

Uimalaulu.

Lapsukaiset! kaunis päivä paistelee,
Hauska on nyt juosta järven rannalle;
Siell' on kirkas laine läikkyväisenä,
Siellä ulpukkainen uljas hengittää,
Kaste virvoittaapi kasvut kukkasten,
Uiden, melskaten ja vettä viskoen,
Kasvaka te myöskin kilvoitellen!

Nuorukaiset! joukossanne joutukaat
Ulapalle, siihen huolet uppoovat.
Uimamies on raitis niinkuin tuore puu,
Muilta muoto, neste kesken kuivettuu.
Viina velttomaista hiukan hauskuttaa,
Meitä raikas vetten voima vahvistaa,
Hauin vilpas ruumis uijan palkka.

Neidot nuoret! niemen vihreäisen taa, —
Ett'ei kurkistella liiat silmät saa, —
Rientäkää, ja vettä viljoin loiskimaan
Tottukaa, jos ette uida taidakkaan.
Tanssi heikontaa ja kasvot kalpenee,
Mutta kauneus ja ruusu poskille
Uusi uimisesta virkeneepi.

(Suometar 1854).

Pohjalainen.

(Ruotsin mukaan.)

Iltaruskon loistamalla
Nuorukaisen istuvan
Kaukaisella lounasmaalla
Mieli juohtuu Pohjolaan.

Lakso kaunis on, ja siellä
Wisertävät lintuset;
Hän se huokaa: "Ah jos vielä
Maani saisin entiset!"

"Suomessa ei viinipuita
Lehteviä katsella,
Wiikunoita eikä muita
Hedelmöitä kohdata."

Mutta kuuset sorjat, roimat,
Wuoret jylhät suosittaa
Sydäntäni; luonnon voimat
Todistavat miehuutta."

"Pohjan mäet mäntyinensä,
Härmähelmet oksilla,
Kutsuvat mua lemmellänsä;
Heit' en taida unhoittaa."

"Elämässä, kuolemassa
Rakas mull' on Pohjanmaa,
Sydämessä puhtahassa
Tunto siell' on liikkuva."

"Neito siell' on punahuuli,
Punaposki; lämpöinen
Rintans on, ja talvituuli
Hoito voiman miehisen".

(Suometar 1847).

Ikävyys.

(Wenäjistä.)

Laaksossa täällä laulelevat
Puiden oksilla varpuset;
Minullen ne sanelevat:
"Poiss' on, poiss' on ystävät!"

Ruohot, kasvit kukkinensa,
Laihot, niityt viherjät
Wakuuttavat kuiskullansa:
"Poiss' on, poiss' on ystävät!"

Wirta pieni vierielee
Äyrästensä keskellä
Kohisten, ja muistuttelee:
"Ei sull' ole ystävää!"

Länsituuli leikitsevä
Lentelempi kedolla,
Korvissani puheleva:
"Istävyys on kaukana!"

Paimen rientää lauman luokse,
Sulho löytää armaansa;
Tyköni ei kukaan juokse,
Ystävääni en nähdä saa!

Ei, ei yhtään ainoata
Ole päivää iloista,
Sydän tuntee lakkaamatta
Puutosta ystävistä.

Ystävyys on elämässä
Lohduttaja kärsivän;
Mutt' ei ilo sydämessä
Pysy ystävättömän.

Teistä, rakkaat ystäväni,
Ei mull' ole hauskuutta;
Juoskaa, juoskaa, kyyneleni,
Kosk' en ystävääni saa!

(Suometar 1847).

Antti Puhakka.

Syntynyt Kontiolahdella 1816, sai isänsä kuoltua vasta aljetun uudistalon osaksensa, jonka ahkeruudellansa sai täyteen kuntoon. On ollut 1862 vuoden valiokunnan ja 1863 vuoden valtiopäiväin jäsenenä.

Hänen runoelmiensa löytyy suuri joukko Maamiehen Ystävissä ja Suomettaressa, ja muutamat ovat erikseenkin painetut.

Tuhman Jussin juttureissu.

Tämä laulu on laitettuna
Tuhman Jussin juttuteistä,
Kuin on Suomi sotkettuna,
Kovin peitossa pi'etty
Wanhan kielen vallan alla,
Ruotsin kielen kahlehissa.
Kun me kirjan kirjoitamme
Savon selvillä sanoilla,
Kohta kirja kiskaistahan,
Siihen venska viskataan,
Äkäisesti ärjytähän,
Wihapäässä viskataan:

"Mistäs tullut, tuhma Jussi,
Kuka konna kirjan tehnyt,
Kun on suomeksi soaissut,
Savon kieltä kirjoittanna?"

Jussi huono huokaiseksen,
Painuvi pahoille mielin,
Tuohon verkaksi vetävi
Äänen kainun kansselissa:

"Tuolta tullut Karjalasta,
Samonnut Savon rajoilta;
Luulin suomeni sopivan,
Kartan kanssa kelpoavan!"

Sitten pannahan paperit,
Ulos vieähän ovesta,
Pois pihallen potkitahan,
La'aistaan alas rapuista,
Sylki päälle sytkätähän,
Jussille julistetahan:

"Käy nyt karttakammarihin,
Ota sieltä uusi kartta,
Elä suomeksi sokaise,
Hae ruotsiksi lukia,
Wenskan kielen kirjoittaja!"

Jussi juoksi joutuisasti,
Haihatti hajalla hapsin
Kaupungin katua myöten
Kartanmyöjän kammarihin;
Lantit taskussa lapatti,
Waskikullat kukkarossa.
Tuli kauppa kartan kanssa,
Rahan maksu ränntterissä;
Rahat loppui lakkarista,
Waskikullat kukkarosta,
Uupui kartan kauppiaalle,
Tengan verta jäi velaksi.

Jussi puittaapi pihalle,
Pani kartan kainaloonsa,
Alkoi astua katua,

Painuipa pahoille mielin,
Katseli kivikatua,
Kun rahat rakosta loppui,
vaskikullat kukkarosta.

Tuli vanha virkaheitto,
Kelmi kapsutti katua,
Harjustakki hartioilla,
Suolilla on vyö sorea,
Napit vaskesta valettu,
Hopealla holvattuna,
Saappahat somannäköiset,
Kuultokengät kelvolliset;
Alkoi Jussille jutella,
Suomen miestä surkutella:

"Mitä oot pahoilla mielin,
Katselet katua pitkin?"

Jussi huono huokaiseksen,
Murehella muistelevi:

"Sitä oon pahoilla mielin,
Katselen katua pitkin,
Kun ei kirja kelvannunna,
Waikk' ol' suomi suorin pantu,
Savon selvillä sanoilla;
Pois pihalle potkittihin,
Sylki päälle sytkättihin."

Tuohon virkki virkaheitto,
Wenskan vejari vetäisi:

"Kuules ukko, kun sanelen
Jutustasi, Suomen Jussi!
Käyppäs karttakammarihin,
Osta sieltä uusi kartta,
Minä venskaksi vetäisen,
Ruotsin kieltä kirjoittelen."

Jussi päästääpi paperit,
Kaivoi kartan kainalosta.
Heitto karttaa katseleepi,
Kohta Jussille julisti:

"Käy nyt tänne kammarihin,
Kohta venska viskatahan,
Pannahan paperin päälle;
Saapi ruotsiksi lukea
Kaikki herrat kansselissa,
Kohta kirjat korjatahan,
Juttusi julistetahan!"

Jussi ei juljennut sanoa
Kartan kaupasta mitähä:
Jo rahat rakosta loppui,
Waskikullat kukkarosta;
Luuli Luojan laittanehen
Etehensä enkelinsä
Köyhille, varaksi varsin,
Huonon kansan hoitajaksi,
Jok' ei kultia kysele,
Hopeasta huolta kannan.

Kunpa oli kirjoittanut
virkaheitto valmihiksi,
Sitten Jussille julisti:

"Nyt on kirja kirjoitettu,
Saapi ruotsiksi lukea
Kuvernyöri kansselissa,
Eikä potkita pihalle;
Kuvernyöri kuulu herra
Lyöpi riitasi lopulle."

Jussi heikko henkäiseksen,
Murehella muistutteli,
Alas laski lattialle
Poloisille polvillehen,
Käet väänsi vastatusten,
Koprat yhtehen kokosi,
Sitten silmänsä ylenti,
Kohti taivasta kohotti:

"Nyt on julkinen Jumala
Edestuonut enkelinsä,
Köyhille varaksi varsin,
Huonon kansan hoitajaksi;
Antavi asiat juosta,
Jutut kaikki kansselissa,
Waikk' on kullatkin kulunna,
Hopeatkin huovennunna!"

Sitten nousi notkaltahan,
Pois kohosi polviltahan,
vielä virkaheittiöä,
Nälkäkurkea kumarti:

"Milläpä minä poloinen
Teillen atrian asetan,
Kun on kultani kulunna,
Rahat loppunna rakosta?"

Jopa tähän virkaheitto
Mutkan muisti, keinon keksi,
Palkkansa paraiten otti,
Keinon Jussille julisti:

"Muuta laukkusi rahaksi,
Rupiloiksi rukkasesi.
Sitten alttariin asetan
Tämän uhrin tyrihimmän
Suurten syntien edestä,
Anon armoa Isältä
Suomen kansan suosioksi!"

Jussi juoksi laukun kanssa,
Puitti pussinsa keralla
Kaupungin katuja myöten,
Huusi hullu juostessansa:

"Onko laukusta rahoa,
Rupiloita rukkasista?"

Jopa sattui laukun saksa,
Pussin kauppias kadulla,
Joka osto osasi,
Tehdä kaupan laukun kanssa.
Sai rupilan rukkasista,
Kaksi leipälaukustansa.

Kun sai laukkunsa rahaksi,
Rupiloiksi rukkasensa,
Pian juoksi, jotta joutui,
Luokse enkelin ehätti.

Kun tuo kelmi ketrotteli,
Pani Jussin paljahaksi,
Antoi kirjan arkustansa,
Käski käyä kansselihin!

Jussi juoksi joutuisasti,
Jätti karttansa katsella,
Heitti herroille etehen.

Kuvernyöri kuulu herra
Katsoi kirjan kansselissa,
Kohta Jussille julisti:

"Tämä on kelmin kirjoittama!
Oisit saatava sakolle,
veettävä rahaverolle!"

Sitten viskasi vihassa,
Laittoi kirjan kansselista,
Sanoi selvillä sanoilla:

"Ulos astu kansselista,
Käy kotihin kiirehesti,
Eläkä enää etsi
Kelmilöitä kaupungista."

Jussi huono huokaiseksen,
Mies parka pahoilla mielin
Alkoi astua kotihin.
Nälkä sylkytti syäntä,
Saattoi vahvan vatsan tuskan:
Eväslaukku enkelillä,
Rahat kartankauppiaalla;
Wielä auki kartan kauppa,
Tengan verta jäi velaksi.
Täytyi Jussin tallustella,
Kulkea talo talolta,
Atriaksensa anoa,
Palasia pakkoella,
Tulla kerjäten kotia.

(Suometar 1847).

Surulaulu 1850 vuoden kiellosta.

Ei ole vielä lintu raukat
Mitannunna mieltään
Pitämähän pienempänä
Liaan suurta kieltään.

Eikö liene asetusta
Ensinkänä tienneet,
Kun on aina rallatusta
Ennellähän pienneet.

Waan jos vanhat pitkäparrat
Rähinänne kuulee,
Niin ne meitä laulamahan
Opettavan luulee.

Sitte teidän rähinänne
Pian kohta puuttuu;
Kaikki koirankuonolaiset
Meidän päälle suuttuu.

Minä neuvon lempeästi
Asetusten mukaan:

Nyt ei ole laulannolle
Julkinaista lupaa.

Minun raukan laulantoni
Esivalta kielti,
Koska minä iloisesti
Joutohetket vietin.

Niin nyt soisin että vielä
Saisi linnut laulaa,
Eikä pantais milloinkana
Heille paula kaulaan.

Sitten riemurallatusta
Saisin vielä kuulla,
Waikka kohta laulun mahti
Unehtuupi multa.

Koska päästy enemmältä
Laulamahan yltyy,
Silloin vesi silmistäni
Yhtenähän hyrkyy.

Waan kun rastas lauleleepi
Lehdikossa salaa.
Sitten luonto laulamahan
Minullakin halaa.

Sitten laulan hiljaisesti
Siellä hänen mukaan:
Lillin, lallin, tillin, tallin,
Ettei kuule kukaan.

Käköseni kultarinta,
Älä kuku mäellä,
Siitä saapi paha huuto
Wäkivallan väellä.

Mene tuonne kukkumahan
Lehtovaaran rotkoon!
Minä tulen kuulemahan
Illoin, aamuin notkoon.

Ja jos siellä laulavani
Jonkun kerran kuulet,
Älä toki ilmoita, kun
Wenäjälle tullet!

(Tapio 1862).

Fredrikki Polén.

Kappalaisen poika, syntynyt Pieksämäellä 1823, tuli yliopistoon 1845, maisteriksi 1850 ja viisaustieteen tohtoriksi 1860. On nyt Suomen kielen kääntäjänä Uudenmaan läänihallituksessa, ja paitsi sitä kirjapainon isäntänä.

Tuli *Suomettaren* toimitukseen v. 1851 ja oli päätoimittajana 1852-56, sen perästä taas apumiehenä. On myöskin toimittanut lehtiä *Lasten Suometar* 1856 ja *Warpunen* 1860-1861 yksinään, sekä *Mehiläinen* 1859-63 muiden avulla. Hänen runoelmiansa löytyy Suomettaressa 1848-1852 ja 1855 sekä Mehiläisessä 1859.

Immelle.

Taivahan impynen, kuule,
Mistä sä tielleni lensit?

Lempeni kirkkahiin tähti,
Loistosi kusta se tuikki?
Silmäsi suihke sädehti,
Syömehen synnytti liekin;
Lempeni kuohuva lähde
Ei asetu lepohon.

Toivoni kaunihin kukka,
Millä sä lempeni nostit?
Riemuni tuoksuva ruusu,
Mistä sä hohtosi hajit?
Kasvosi loiste rusoitti,
Mieleni meltyi ja muuttui;
Lempeni kuohuva lähde
Ei asetu lepohon.

Aivoni aaltoova laine,
Kusta sä kuohusi kannoit?
Mieleni virtaava vuoksi,
Kunne nyt juoksusi jatkat?
Suutelin — kaste melahti,
Povehen paisutti virran;
Lempeni kuohuva lähde
Ei asetu lepohon.

Aamuni nouseva rusko,
Sultako onneni koitti?
Päiväni aattelo, lausu,
Toitko sä tuskan vai riemun?
Tulta sä rintahan tuikit,
Rintani raivos ja heltyi;
Lempeni kuohuva lähde
Ei asetu lepohon.

(Suometar 1849).

Huokaus Jumalalle.

Iltatähti taivahalta
Surumielin laskihen,
Maailmalle murhemielin
Jäähyväiset heittäen:
Wanha vuosi vajosi,
Silmissänsä tulenliekki,
Sydämässä huokaus.

Aamurusko uudellensa
Taivahalle nostihen,
Maailmalle uutta vuotta,
Uutta tointa toivoen:
Uusi vuosi heräsi,
Rinnallansa uskon kilpi,
Sydämässä rukous.

Jumalamme, auttajamme,
Hyvä Luoja laupias,
Taivaallinen tuomarimme,
Uutta vuotta valaise,
Tahtoamme totuutehen,
Hyvyytehen herätä!

Suojaa aina Suomensaarta,
Eloamme auttele;
Walistus on lietsarimme,
Sanas valo vartia.
Uskallusta, apua,

Toimillemme menestystä,
Lemmen tulta enennä!

(Suometar 1852).

Mitä laulat?

Mitä laulat, lintuseni,
Piipittelet pitkät päivät?
Onnen suuren kyllyyttäkö,
Waiko riemun runsautta,
Lemmen liekin ihanuutta?
Waiko muuten muille laulat,
Ajan kullan kulueksi,
Päivän pitkän rattoudeksi,
Itsellesi vaan iloksi,
Lemmen tulen kostannaksi?

Kyllä tiedän mitä laulat!
Sinä laulat maailmalle
Sovintoa, suosiota,
Lempeyttä, rakkautta,
Ilon, riemun runsautta,
Maan ja taivaan sointuisuutta.

(Suometar 1852).

Sormus.

Wieri viikko, vierä toinen,
Kului kuusta kolmikanta;
Nannoa en nähnytjänä,
Nannan silmän suihkamista,
Sulon suun myhäilemistä.

Tuli Nannani takaisin,
Joutui kohta kotihinsa,
Sormus sormessa sokea
Kullankarvainen kavala.

Aattelin alinomaa,
Povessain pidin puhetta:
Nyt on Nanna multa poissa,
Poissa multa poloiselta;
Muotonsa on muuttununna,
Suihke silmien sulannut,
Sormus sormehen sidottu,
Katsantonsa aivan kolkko,
Silmän iskunsa itara.

Kului kuuta kaksi, kolme
Päätti päiviä pahoja;
Jop' on Nanna toisellainen,
Katsantonsa ei kamala:
Niinpä nyt jo paisteleepi
Kuni kukkanen kedolla,
Silmät tulta tuikkailevat
Kuni tähti taivahalla,
Muiskut huulilta mehuuvat,
Meeksi suussani sulavat.
Sormessain on sormus sorja,
Sormus sorja, josta itkin,
Joka juoksetti jokena
Miel'-alain alinomia,
Hurjan lailla lennätteli.

(Mehiläinen 1859).

Antti Juhana Wäänänen.

Kirjakauppiaan poika Kuopiosta, syntynyt 1820, on suomentanut suuren joukon kaikenlaisia kirjoja, kuoli 1862.

Kuolevan Laulu.

(Bellman'in mukaan.)

Kun mua haudataan,
Ja maan-alaan mun viette,
Niin pulloin pukekootte
Suruliinoin huolimaan.
Oot konna konsanaan,
Jos kirstuin kannen kiinnät,
Ennenkuin eroviinat
Ja muistos juoda saan.
Hei haikea!
Woi vaike!
On erota
Pois pullosta.
Jos murhe murtaa voimat,
Niin, veikot, vuottakaa!

Jos olet oksallain,
Tuon seikan kyllä tiedät,
Ett' minne minun vievät,
Ei ryypyt roiskakaan.
Noin kyllä kuiskataan,
Ett' Manalan majoissa
On vettä joka joessa,
Waan puutos pulloista.
Siell' surkea
Mun muistella
Noit' aikoja
Runsaampia,
Kun harvoin huuhtoi veessä
Ees isäin pullonsa.

Tuo pyyntö mulla vain,
Sen veikkosilta toivon,
Ett' viinasammiohon
Mun pa'atte kuoltuain,
Sit' älkäät pelätkö,
Ett' viina maahan menee,
Mä mehun tahdon imee
Kuin laho pökkelö.
Kirjoittakaa
Se ristille:
"Täss' lepäjää
Luitansa se,
Jok' aina joi, ja juotti
Jokaista ystävää."

Wuoen päästä päättyneen
Kun kuolinpäiväin joutuu,
Niin täysi taskumatti
Pankaatte lieteheh!
Niin minä, haamuillen,
Paikasta totutusta
Saan pikku naukun ottaa

Ja hunhtoo huuliain.
Sill' vaikea
Oleskella
On haudassa
Ain' viinoitta,
Ja tuopa puute tuottaa
Maan päälle haamuja.

(Suometar 1848).

Opatti Lyytinen.

Talonpoika Rautalammin pitäjästä, syntynyt 1832.

Hänen runoelmia löytyy Suomettaresta 1855 ja 1856 sekä Lasten Suomettaresta 1856.

Linnun laulu.

Lintu läksi laulamahan,
Poies uni-uutustansa,
Jossa rauhassa lepäsi
Päivän vaihtuman väliä,
Pimeyden piilosilla.
Mut kuin valkeus valasi,
Alkoi koitto auringosta,
Niin hän nousi nopeasti
Luojaallensa laulamahan,
Aamukullan kunniaksi,
Wuoden alkavan iloksi.

Laulut ylhäälle ylensi,
Korkealle korotteli,
Tuolla toivolla sanovi,
Wielä armoa anovi,
Että oisi edespäinkin,
Wuoden alkavan ajaksi,
Rauhan majat maataksensa,
Aina ilolla herätä;
Niinpä mahtasi monetkin
Kiitosvirret veisaella
Luojaallensa, laupiaalle,
Aina armonsa edestä.

Eikös tulis vielä olla
Kielet kilvan kiittämässä
Herran armon avaruutta,
Kaikkivallan rakkautta,
Kun vuosilla kuluneilla
On kohtaamme koittanunna,
Että ovat avarasta
Rikkautensa lähtehestä
Wiljavarat kuohununna.

Jospa vielä viljavuodet
Meille vastakin tulisi,
Että saisi laululinnut
Ilovirttä viserrellä!

Sitte kaikuis kaunis ääni,
Laulu laksoista suloinen,
Weisu kaunis vetten päältä
Heliseisi herttasesti,

Harras huuto Suomessamme,
Koko lauma laululinnun,
Kaikki yksimielisesti,
Linnut pienet, peipposetkin
Kiitosvirttä visertäisi.

(Suometar 1856).

En laulamasta lakkaa.

Mä etsin huvitustani
Ja elän tällä lailla;
Kuin kesälintu laulelen
Näillä Pohjan mailla.

Waikk' on kylmät kylämme
Näillä sydänmailla,
vaan on luonto lämpeä
Laulamahan aina.

Kuullakseni kultani
En laulamasta lakkaa,
Kuin mä etsin ja nyt löysin
Ystäväni rakkaan.

Kun on meillä rakkaus,
Niin ei puutu mitään,
Ennen kaikki maailmassa
Unhottaman pitää.

Waan kussa puuttuu rakkaus,
Kaikki meiltä jääpi:
Maailma ja rikkaus
Karvahaksi käypi.

(Suometar 1856).

Rikas neito.

Täss' on tyttö, neito nuori,
Hieno, valkeahiveä,
Täss' on tyttö, tyyni mieli,
Sievä, kaunis ja siviä;
Mieleltänsä tyytyväinen,
Tekemähän taitavainen,
Paljon onpi aitoissani
Huonehissa huiviloita,
Orret täynnä täkkilöitä,
Naulat hameita nakattu;
Yksi seinä aivinata,
Toinen pantu palttinaista;
Aina on omilla mailla
Kilvan kihlan kantajia;
On niitä etempätäkin,
Aina markan antajia.
Pojat polkuja pitävät,
Aina luokseni ajavat
Orihilla välkkyvillä,
Hevoisilla hirnuvilla;
Kihlat kilkkavat povessa,
Kultarahat kukkarossa;
"Ota tästä, neitoseni,
Kihlat kullan kiiltäväiset!"
Kyll' on niitä monta käynyt
Hopealta hohtavata;
Waan ei ole vielä ollut

Lämpimältä läyhkävätä.

Enpä kullalla eroa
Kodistani kultaisesta,
Enkä taivu taalerilla
Wasten mielen vaatimusta.
Waan jos omani tulisi,
Näköseni näyttäyisi,
Wasta ottaisin omalta,
Kultakihlat kullaltani.

(Suometar 1855).

Kustaa Adolf Saxbäck.

Syntynyt 1805, tuli Yliopistoon 1825, kappalaiseksi Hattulaan 1832, viimein kirkkoherraksi Hailuotoon (Karlö).

Ehtootähti.

Kun iltasella katselen
Tuhansin tähtiä;
Min' ihmetellen aattelen
Ijäisen sääntöjä.

Minulle tähdet mieluisat,
Waan aina armahin,
On ehtootähti riemusa,
Se kaunis, kirkkahin.

Se sama tähti vuorostaan,
Taas aamutähtenä,
Käy aamunkoita ennustaan,
Ain' yhtä helevä.

Sit' ihaelless' usehin
Sumeesti sydän lyö:
Niin nousee toivon tähtikin,
Kun yltää kuolon yö!

Ijäistä uutta eloa,
Taas toivo odottaa,
Kun aamutähti ihana
Sen aamun alottaa.

(Suometar 1856).

Eero Salmelainen. (Eerikki Rudbäck.)

Henkikirjoittajan poika, syntynyt Iisalmissa 1830, tuli ylioppilaaksi 1849 ja maisteriksi 1857. Toimitti sitten kymnaasin-apulaisvirkaa Kuopiossa, johon pääsi varsinaiseksi 1858.

On painoon valmistanut *Suomen kansan satuja ja tarinoita*, toimittanut lastenlehtiä *Lukemista Nuorisolle* 1856 ja *Lasten Suometar* 1857 (puolen vuosikertaa). Hänen suomentamansa runoelmat löytyvät Lasten Suomettaressa, Tapiossa ja Pääskyisen Pakinoissa.

Wäsyneen valitus.

Jo hetken oon nyt heilunut
Mä, kirves käissäni,
Jo hongan oisin kaatanut,

Waan vaipui voimani.

Ol' ennen mulla kuntoa,
En silloin uupunut,
Waan vehkaleivän syötyä
On ruumis riutunut.

Jos kurja muunne muuttaisin
Jo tästä seudusta,
Niin leivän ehkä löytäisin
Ja palkan vaivasta.

Waan vaikka siellä saisinkin
Ma ruoan runsahan,
Niin vaikeaa on kuitenkin
Mun mennä matkahan.

Sill' oisko seudut, maisemat
Niin siellä herttaiset?
Ja oisko kummut, kukkulat
Kuin meillä metsäiset?

Ja tuoksuisiko tuomikko
Niin siellä laaksossa?
Ja kullan laulu soisiko
Noin mulle lehdoissa?

Kuin lehti kuiva lentävi,
Min tuuli tempasi,
Niin raukka hänkin eksyvi,
Ken maansa hylkäsi.

Waan ehkä Herra kuulevi
Jo köyhän kansansa,
Ja syksyn tullen siunavi
Sen vielä vuoronsa.

(Lasten Suometar 1856).

Yrjö Koskinen. (Yrjö Sakari Forsman.)

Koulu-opettajan poika, syntynyt Waasassa 1830, tuli 1847 yliopistoon, 1853 maisteriksi ja 1860 tohtoriksi. W. 1863 määrättiin hän yleisen historian provessoriksi.

Pää-asiallisesti historioitsijana ollen, jolla alalla mainittavimmat teoksensa ovat *Nuijasota* ja *Tiedot Suomensuvun muinaisuudesta*, on hän myös kuulunut *Helsingin Uutisten* toimitukseen 1863 ja Suomettareen 1864-65. Yksi hänen novellinsa, *Pohjan piltti*, löytyy Mansikoissa ja Mustikoissa 1859; pienempiä runoelmia samassa kirjassa ynnä Suomettaressa 1856-58.

Nuorelle naiselle.

Suin ja silmin kysyt, nuori nainen,
Mikä vaimon tehtävä on maassa:
"Onni miehen, jonka voimakkaassa
Kädessä on vahva tapparainen,
Jolla toden puollustaapi vainen,
Waleen sortaa rauta-sormikkaassa".

Kah, kun valittelet! vaimon valta
Toinen on ja väkevampi toista:
Liekki hellä sydämessä loistaa,
Toden turviin saattaa hallan alta.
Miehen vimma, jot'ei mieltä malta,
Tylstyy, ellei vaimo kylmän poista.

Liekkiäsi lietso, ilmitulta
Sytytä ja sydämmesi anna
Poltto-uhriks, — ethän muuta panna
Woikkaan parempata — tämä sulta
Totuudelle kalliimp' on kuin kulta. —
Näetkös! eikö voiton viljaa kannan!

(Suometar 1857).

Wauva nukkuu.

Pikku vauva riehaantuu,
Itkuun käypi pieni suu,
Ellei äiti mahdillansa
Laula unen loihujansa.

Nuku, nuku, poikainen,
Silmät paina umpehen,
Suu sioita kaunihiksi,
Kädet kierimättömiksi.

Unen ukko kaunoinen,
Nosta lapsi ainoinen,
Hartiolles kohottele
Lennä sitten liehuttele!

Lennä sulosaarillen,
Joissa asuu rauhanen,
Joissa kultakäet kukkuu,
Joissa ulpukkaiset nukkuu.

Souda lasta veneessä,
Sinisalmen perässä
Mansikkaisen mäen maille,
Rannikoille viljakkaille.

Tuopas sitten turvissas
Pikku kulta helmassas
Tänne oman äidin puoleen,
Jott'ei äiti joudu huoleen.

Äiti sitten naurattaa,
Puhuttaa ja taputtaa,
Toivoo lapsen kasvavaksi,
Lempeäksi varttuvaksi.

Isä lasta kantelee,
Suuta sitten antelee,
Toivoo poian varttuvaksi,
Miehen mieltä ottavaksi.

(Suometar 1857).

Kosken kuvia.

Ma seisoin kosken kuohun partahalla
Ja katsoin vaahtoharjain ottelusta,
Kuin nälin heitä nieli pyörre musta,
Mi määrätöinnä mylvi hourun alla.

Kuin oris karhun kourien alaisna,
Wapisi kalliokin tuskillansa;
Ja hätähiki hänen kupeiltansa
Yleni vihmana viluttavaisna.

Waan sumun suitevaisen harmahille,
Kirjoitti aurinkoinen taivon kaartta,

Kuvaillen tuohun päälle sulon saarta,
Asuttavaksi Päivän tyttärille.

Niin ihmissydänkin on tuima koski;
Syvyydessään on pyörre pauhaamassa.
Ja vaahto, vapistus on vaivoissansa;

Mut päältä paistaa päivän ruusuposki,
Luvaten rauhan runsaan kuolemassa,
Kun taistelus on viimein alallansa.

(Mansik. ja Mustik. I 1859).

Pietari Mansikka.

Talonpojan poika Wiipurin pitäjistä, syntynyt 1825. Oli jonkun aikaa kirjurina tuomarilla, sitten 1848-57 palovartiakapraalina Wiipurissa, ja on nyt siltavoutina Kivennavalla.

Hänen runoelmiansa on suuri joukko Sananlennätimessä.

Oravan valitus.

Kuulin kerran kuusikossa,
Mäen päällä männykössä,
Miten oksalla orava
Ruikutteli riekkohäntä:
Mihin lie minun sukuni,
Kuhun lapsikultaseni
Erillensä eksynynnä,
Hajallensa haihtununna?
Yks on Turjan tuntureilla,
Toinen Aunuksen ahoilla,
Kolmas on kovin etäällä
Aina Aasian perillä.
Siell' on kettu siepannunna,
Orjaksensa ottanunna
Poloiset mun poikaseni,
Katalat mun kantamani.

Tuota huolin tuon ikäni,
Panen pakkopäiviäni,
Itken aina itsekseni,
valittelen vaimoneni,
Miks ei mulla niinkuin muilla
Suku oo omilla mailla,
Lapset laulele kotona
Yhden kielen kiskomalla!

Wielä luulen viimeiseltä,
Toivonpa toden perästä
Purevamme yhtä puuta,
Yhtä kääntävän käpyä.
Sitten laitan laadullisen,
Wirren paljoa paremman,
Jota laulan lapsineni,
Kuikuttelen kultineni.

Merimiehen runo.

Wettä kynnän velloittelen,
Minä aaltoja ajelen,
Kynnän aika aurasella,
Hevolla syömättömällä,

Että vaahto vatsan alta,
Käypi selkeä selästä.
valan pitkiä vakoja,
Kynnän syltäkin syviä
Pellolla perättömällä.

Waikka tuuli tuudittaapi,
Ilma kiivas kiidättääpi
Laivaa lainetten välissä,
Jotta pauhaapi pahasti
Aalto laivan laitasella,
Wielä viskaapi sisälle
Myrskyn kourissa kovissa, —
Tok' on turva myrskylläkin,
Wesi veljenäin omana,
Sisarena aina aalto,
Isot lainehet isänä,
Äijät aallot äitinäni.

Ei ne painuta pahemmin,
Myrsky uhkaava upota,
Joll' ei päivät päätettyinä
Ole loppuhun osattu,
Että Tuoni etsiskellä,
Surma tahtoisii tavata
Myrskyn kautta kaatamalla
Syvyytehen syöksemällä!

Suonio. (Julius Leopold Fredrik Krohn.)

Syntynyt saksalaisista vanhemmista Wiipurissa 1835, tuli yliopistoon 1853, maisteriksi 1860, sekä Suomen kielen ja kirjallisuuden dosentiksi 1863.

On kirjoittanut runoelmia ja runollisia tarinoita kalenteriin *Mansikoita ja Mustikoita* I-IV, suomentanut Körner'in näytelmän *Syyt sovitus* ja toimittanut kuvalehteä *Maiden ja Merien takaa* 1864-66. Väitöksessään kertonut suomalaisuuden ja suomenkielisen runouden vaiheet Ruotsinvallan aikana.

Suksimiesten Laulu.

Ylös, Suomen pojat nuoret,
Ulos sukset survaiskaa!
Lumi peittää laaksot, vuoret,
Hyv' on meidän luiskuttaa.
Jalka potkee,
Suksi notkee
Sujuilevi sukkelaan.

Heräs tuuli tuntureilla,
Lehahtihe lentämään, —
Sukkelat on sukset meillä, —
Lähtään, veikot, kiistämään!
Saishan koittaa,
Kumpi voittaa,
Eikö tuulta saavuttais?

Koti kontion on tuossa, —
Siihen sukset kääntäkää!
Havuin alla korpisuossa
Wanhus nukkuu röhöttää. —
Kuules ukko,
Oves lukko
Miehissä jo murretaan!

Kohoaapi kämmenille
Metsän kuulu kuningas. —
Lähtään, otso, painisille,
Tässä löydät vertojas! —
Hammasluske,
Keihäsruske
Kaikuttavi korpea.

Jo on karhu kaatununna,
Keihäs sattui rintahan;
Ukko nukkuu uupununna
Sikeintä untahan. —
Riemuellen,
Soitatellen,
Wiekää saalis kotihin!

Waan kun verivainolainen
Suomehemme rynnättää,
Silloin saalis toisellainen,
Weikot, meitä hiihdättää.
Käsi sauvan,
Toinen raudan
Teräväisen tempoaa,

Werihinsä kohta nääntyy
Kuka meitä vastustaa,
Kenpä pakosalle kääntyy,
Senkin suksi saavuttaa.
Pelastettu
Rakastettu
Kohta onpi kotimaa!

(Suometar 1860).

Kova rangaistus.

Neito:

Hyi, poika häijy, sydämen
Kun ryöstit rinnastain!
Sua ilkiöt' en ikinä
Nyt laske linnastain!

Sa olet aartein armaimman,
Kalleimman ryöstänyt;
Siit' otan iki-orjakse
Sun sielus, ruumiis nyt.

Kovasti sormes sitonut
Oon kultapaulahan,
Ja kahleheksi kytkenyt
Käsvartein kaulahan.

Muill' leipeä ja vettäkin
Warkaill' on ruokanaan;
Sun rangaistukses julmempi, —
Saat suuteloita vaan.

Poika:

Oi, neiti rangaistukseni
On aivan armoton
Ja sieluinkin ett' orjana,
Se kauhe'inta on!

Niin vahvast' olet vanginnut
Mun sieluin, että sois,

Ett' ijät kaikki kestävä
Tää orjuutensa ois.

(Mansik. ja Mustik. III 1861).

Kuun tarinoita.

Kymmenes ilta.

Oli Toukokuun alku. Talvi jo oli muuttanut pois majoiltamme, mutta meri, manner oli vielä ramua, roskaa täynnä niinkuin muuttajilta aina jääpi.

Uusi asukas, kevät, oli vasta tullut, eikä vielä ollut kerinnyt huoneitansa siivoamaan. Pölyisinä hämähäkin verkkoina roikkui vielä harmaita pilviä laesta; särkyneitä jääsirpaleita ajeli aalloilla; nurmipermanto oli vielä lakaisematta; ei ollut kulo vielä peitetty kirjavalla kukkasmatolla; lehdeettömät puut näyttivät kuin ikkunan pielet, joista kartiinit on pois otettu. Kevät ei ollut vielä saanut huonettaan oikein lämmitetyksikään; ilma oli semmoinen, josta Wirolainen sanoo: "suven silmät, talven hampaat."

Illalla tuli kuu taas puheilleni. Ohoh, sanoi hän, myöhäisiä täällä ollaan. Toista on tuossa ikuisen kevähän kodissa. Ihana, sanomattoman ihana on Italia! Mitäs on tää vaalea hursti, joka teillä on kesällä laeksi levitetty, Italian tummansinisen taivahan verralla! Tässä ei tähtiä näy ollenkaan ja minäkin töin tuskin pääsen näkyviin. Toista on siellä! — Kuu oli nähtävästi pahalla tuulella; se oli ehkä matkalla vilustunut. Se vaikeni ja oli äkäisen näköinen. Mutta kohta se taas selkeni ja virkkoi: Niin, niin! Mutta kumma on kuitenkin että maneetin silmä aina kääntyy Pohjoseen päin, ja että

— syksylinnun lähtevän
Sävel niin on surullinen;
Keväillä mielimaillehen
Se rientää riemuiten.

Ei ole Pohja suotta mainio loihtimisestaan; hänessä pitää olla joku tietämätön taika.

Waan mitäs mä tyhjiä rupatan; parempi olis jotain ruveta tarinoimaan.
Ja koska Italian mainitsin, juttelen sinulle siitä.

Ma luikertelin kerran Nizzan yli. Teillä oli vielä tuima talvi, siellä oli jo suvi suloinen.

Meren maininki kohoeli hiljalleen niinkuin makaajan rinta. Ilma oli lämmin ja täynnä hajua. Sitruna- ja pomeransipuut olivat valkeilla kukkaskinoksilla peitetyt; tuolla taivaan äärellä näkyivät korkeat Alpit, tämän paratiisin vartiat Pohjan pahoja peikkoja vastaan. Ja meren, manteren yli kaarruttihe Etelän taivas, jonka pimeällä pohjalla tähdet välkkyivät niinkuin kultakirjat kuningattaren morsiuspeitossa.

Meren aalloilla keinui pienoinen vene; kaksi soutajaa sitä välistä kiidätteli kulkemaan: kultaisena kuohui silloin laine kokassa ja airoista tippui kultapisaroita; välistä soutajat levähtivät ja vene luikerteli hiljaan itsekseen. Perässä istui neito: se oli nähtävästi Italian ihana tytär. Mustana kuni yö liehuivat pitkät suortuvansa tuulessa, ja silmät tuikkivat kuni tähtien tulet. Hänen vieressään istui nuorukainen. Keltakähärät, sinisilmät, ja punaiset ruusut valkeilla poskilla ilmoittivat Pohjan poikaa. He istuivat käsityksin, kaulatuksin, ja huulet kuiskaeli suloisia sanoja. He katsahivat ylös taivaasen. Joutsenjoukko lensi heidän ylitse. Siivet suhahteli; heillä oli niin kiire; riemuhuuto kajahti; he olivat matkalla Pohjoseen. — Nuorukaisen sydän sykähti, silmäin kirkkaus sokastui, hän vaikeni ja istui synkkänä.

"Mitäs sinun taas on, armas Antonioni; jokos pilvi taas on peittänyt Pohjantähteni loisteen? Mitä sinä suret kun koko luonto autuaana riemuitsee?" — Nuorukainen viittasi joutsenia ja virkkoi: "Katso noita! he rientävät Pohjaan, ja minäkin olen Pohjan lapsi." — "Pohja, Pohja!" huokasi neito. "Mikä lumous Pohjassa on? — Tässä on paratiisi, siellä yön ja pakkasen valta; tässä olet terveytes jällehen saanut, siellä sinua odottaapi kuolema. Tässä on sinulla lempi, ja siellä" — — Nuorukainen huusi: "Siellä on syntymämaa!"

(Mustik. ja Mansik. II 1860).

Santala. (Kaarle Aleksanteri Slöör.)

Sepän poika Wiipurista, syntynyt 1833, tuli yliopistoon 1851 ja maisteriksi 1857. Oli Pietarissa

Suomen seurakunnan kouluin johtajana v. 1858-65, jolloin palasi Suomeen Wirallisen lehden toimittajaksi.

Antanut sekä omia että suomennettuja runoelmia kalenteriin *Mansikoita ja Mustikoita* II ja III; suomennanut Shakespearen *Macbeth'in* ja Scriben *Ensimäinen Rakkaus* näytelmistöön.

Muinoin mullakin...

Muinoin mullakin sydän sykki,
Riemu rintoa nosteli,
Sydän sykki ja silmä suihki,
Weri kuohuen aaltoili.

Silloin taivahan tanterella
Tähdet kirkkahat loistelit,
Tähdet loisti, ja lehdikossa
Lemmen lintuset laulelit.

Nyt en tiedä mi mielen muutti,
Kuka kumma lie tullutkaan,
Ei nyt tähtyet taivon loista,
Laula lemmen ei linnutkaan.

Surun pilvi on peittänyttä
Taivon tanteren tähtineen,
Kullan kylmyys on karkoittanna
Lemmen lintuset lauluineen.

Siit' ei sykkine sydän mulla,
Siit' ei rintani riemahda,
Siitä kurja jo huokailenki:
Terve tultuas kuolema!

(Mansikoita ja Mustikoita 1861).

Neidelle.

(Heine.)

Kuin kukka hellä, hemmyt,
Oot armas impyein!
Ma silmiisi kun katson,
Saa suru syömehein.

On kuin kädet päällesi pannen
Anoisin Herralta:
Armaani aina ett' oisit
Noin hellä, hempukka!

(Mansikoita ja Mustikoita 1860).

Tuokko (Antti Törneröös.)

Talollisen Poika Iitistä, syntynyt 1835, tuli yliopistoon 1858 ja maisteriksi 1864. On nyt opettajana Helsingin ala-alkeiskoulun suomalaisessa osastossa. Antanut sekä omia että suomennettuja runoelmia Suomettareen vuodesta 1858 alkain, kalenteriin *Mansikoita ja Mustikoita* III ja kuvalehteen *Maiden ja Merien takaa* 1865.

Illalla.

(Moore.)

Kuink' armas hetki on, kun illan tullen
Jo aurinkoinen aaltoon alenee!

Niin mennyt aika muistuu mieleen mullen.
Ja huokauksin luokses pakenee.

Kun katselen tuon valon kultakaarta,
Jon länsirannan laine kuvastaa,
Sen sätehillä etsiin rauhan saarta
Ma tahtoisin pois maasta matkustaa.

(Mansikoita ja Mustikoita III).

Kesän viimeinen kukka.

(Moore.)

Nyt kesän viime kukka
Kukoistaa yksin vaan;
Siskoistaan ruusu-rukka
Jäi myrskyn maailmaan.
Ei kukkaa ruusun laista
Syyslaaksoss' ollenkaan,
Mi voisi kaunokaista
Kuvastaa ruskoaan.

En suojatta ma sallis
Sun, kukka, kuihtuvan,
Waan siskojes luo, kallis,
Sun soisin nukkuvan.
Ma lehtes hiljaa heitän
Haudalle siskojen
Ja sunkin sinne peitän
Wienoisten vierehen.

Niin itse seuraan sitten,
Kun mennyt multakin
On joukko ystävitten,
Se mulle rakkahin.
Kun kuolon kello soipi
Jo veikon viimeisen,
Ken jäädä yksin voipi,
Maailman murheesen!

(Maiden ja Merien takaa 1864).

Syyslaulu.

(Mukailema.)

Syys on tullut,
Lehti kellastuu,
Hautahan jo lakastunut
Kukka kallistuu;
Kohta sen jo peittää hanki;
Mutta joille vaan sen henki
Antoi riemun kesän loistossa,
Kukoistaa se vielä muistossa.

Kauneus sen
Hetken kesti vaan;
Eipä aikaa kukoistuksen
Ihmiskukkakaan
Saanut kestäväistä täällä;
Hänkin kohta myrskyn säällä
Surkastuu ja hautaan kaatuupi
Ja myös vihdoin maaksi maatuupi.

Sä, kuin loit mun

Maasta maailmaan,
Suo mun puhtahana ruusun
Lailla loistamaan!
Että, kun on mennyt multa
Kukoistuksen aikakulta,
Jättäisin myös muiston armahan
Tänne, vaikka vaivun hautahan.

(Mansik. ja Mustik. III 1861).

Aleksis Kivi. (Stenvall.)

Räätälin poika Nurmijärveltä, syntynyt 1834, tuli yliopistoon 1857.

On kirjoittanut näytelmät *Kullervo* (Näytelmistössä III) ja *Nummisuutarit*. Pienempiä runoelmiansa löytyy runokalenterissa Mansikoita ja Mustikoita II 1860 ja Kirjallisessa Kuukauslehdessä 1866.

Nummisuutarit.

Ensimmäinen näytös.

Sepeteus ja Topias.

Sepeteus. Olitko kirkossa eilän?

Topias. Enhän ollut, Jumala paratkoon!

Sepeteus. Wahinko, vahinko, suuri vahinko. Siellä Kurkelan Juho saarnasi, että kajahtelit Herran temppelein seinät.

Topias. Kurkelan Juho! Kas niinpä rikas lapsensa mieheksi saa; mutta mitä auttaa täällä köyhän? — Wai jo mar Juho puusäkissä paukutteli? Hänen tunsin jo pienestä nallikasta ja tuntui hän mielestäni aina vähän tölhömäiseksi, mutta nyt on hän maisteri.

Sepeteus. Kimnasisti, kimnasisti vasta; mutta siinä pojassa asuu Herran henki. Jos olisit häntä katsellut saarnastuolissa ja sanansa kuullut, niin takaanpa, että olis hän selkämunaskin vapisemaan pannut. Tosin oli ensin nenänsä vähän kelmeä ja äänensä tärähteli hieman. Mutta pianpa perehtyi poika, ja nyt hän punotti kuin tulinen muuri ja, ravistellen päätänsä, hän kovasti huusi: "heräjä sinä, joka makaat, heräjä sinä, joka makaat". — Kahteen osaan jakasi hän saarnansa, ensimmäinen oli helvetin vaivasta, toinen taivaan ilosta. — Oih, oih! sitä poikaa, Herran enkeliksi hän tuntui, koska hän pohti, hikoili ja pohti ja puhalteli innossansa. Mutta näitpä huudostansa vaikutuksen viimein: kävipä äkisti ihana liikituksen humaus yli naisväen puolen kirkkoa, ja humauksen perään pientä ja kestäväää pirinätä kuulit, niinkuin sanan sattuessa tapahtuvan tiedämme.

Topias. Entäs miehet?

Sepeteus. He istuivat kauvan jäykkänä kuin kannot.

Topias. Kas sen mä luulen. Waimo on onnellinen täällä. Hän taipuvan sydämensä tähden sielunsa viimein pelastaa; meitä, sen varmaan päättää taidan, löytyy kuitenkin kaksi vertaa enemmän kuin akkoja kadotuksen syvyydessä. Uskooko kanttoori sitä?

Sepeteus. Walitettavasti kyllä mun se täytyy uskoa, koska jokapäiväiset esimerkit todistavat sanas. Sen tästäkin näemme, että tuon nuoren apulaisemme luonna — totisesti herännyt mies — käy monet verrat naisia enemmän kuin miehiä kokouksissa lauantai-ehtoina; sinne akkoja kirjavana liehtoo mennä, mutta harvon miehen sinne könöttävän näet. He ovat sitä paatunutta sukua, niin, paatunutta, mutta kas kun kova tulee niin koiraskin poikii, sanoo sananlasku, ja niinpä kävi nytkin Juhon saarnatessa. Kauan hän naisia itketti ennenkuin sana pystyi miehiin, mutta antoipas hän heille muutaman kiivaan silmänmulkauksen ja huusi kovasti, että "tästäkin saarnasta teidän kerran tulee tehdä ankara tili", ja järehtipä, järehtipä muutaman ukon leuka ja siellä täällä tutisi joku karhea tukka; ja koska hän nyt tuli saarnansa toiseen osaan ja taivasta oikein eteemme maalailemaan rupesi, niin kohina raskas kuului yli koko kirkon, kuin metsässä, koska rakeita sataa ja ukkonen pauhaa, herranvoima korkeudessa jylisee; ja yksikän silmä ei kuivaksi jäänyt. Tämän kaltainen eilinen kirkonmeno, jonka ihanuutta sinä, Topias, et saanut maistaa.

Topias. Kaiketi mun esti siitä perkele, se vanha juoninieikka. Mutta kaikkivalta suojelkoon tätä poikaa, joka kerran ehkä kääntää puolen maailmaa. — Kuinka suoritti hän itsensä kuulutuksissa?

Sepeteus. Totta sanoen, niin saattoipa hänen suomentaminen kovaan puuhaan, mutta eipä ihme vasta-alkavalta. Mutta kovissa kiipaleissa oli poika, ja, ilman apuani, tiesi kuinka käynyt olis.

Topias. Kuinka kävi häneltä Eskon naima-atestin kuuluttaminen?

Sepeteus. Kävihän se. — — —

Entiset sekä Esko ja Mikko Wilkastus.

Topias. Kas Mikkoa vaan! kaksi uljasta poikaa naimaan lähtee.

Mikko. Wiipymättä tulee meidän lähteä nyt.

Topias. Paikalla, Mikko, paikalla. — Kaksi uljasta poikaa, jotka eivät pelkää, vaikka kohtaisivat joukon nälkäisiä ryöväreitä.

Esko. Minä en pelkää koskaan, isä.

Topias. Sen tiedän. — Mutta tahdonpa teille muistuttaa jotain. Hiljan, niinkuin tiedätte, kävi kirkon kuulutus sen suuren varkaan perään, joka eräältä ulkomaan kreiviltä varasti niin monta tuhatta; aatelkaas nyt, jos kohtaisitte hänen tiellä, ottaisitte junkkarin kiinni ja saisitte palkinnon kouraanne. Kuinka paljon luvattiin sille, joka käsittäisi julmettuneen?

Mikko. Seitsemän sataa riksiä.

Topias. Seitsemän sataa riksiä! Minä sanon teille: teroittakaat silmänne tarkasti jokaisen päälle, joka vastaanne tulee. Muistakaat myös muotonsa: tiivistä keritty tukka, pieni piikkiporta ja muhea pilkku lähellä vasempaa sierainta, niinkuin kuulutuksessa mainittiin. Käykäätpäs myös kyselemään tietäjältä jotain, joka asuu samassa kylässä kuin Eskon morsian. Ja tapaisitteko tämän varkaan — joka tosin olisi erinomainen sattumus — niin tiedänpä, että taitaisitte hänen korjata, te kaksi.

Esko. Mies nuoriin vaan. Yksin hänen kiikkiin panisin, sitoisin hänen kovasti kuin lapsen kapaloon. Wai luuletteko, että pelkään yhtä miestä? Mikko, tunnustas tuota käsivartta, tunnustas tuota reittä, tunnustas tuota polvea!

Mikko (tunnustelee niinkuin Esko käskee). Ja-ah!

Esko. Ja-ah, Mikko! Sillä polvella, ihan paljaalla polvella minä vasaralla nahkaa kalkuttelen. Uskotko sitä?

Mikko. Minä uskon sinun vahvaksi mieheksi.

Topias. Wahva, vahva peijakas se on, minä tiedän sen.

Esko. Katsos näitä poskia sitten; sillä sinä mahdat tietää, Mikko, tämä kurkku ei ole viinan tippaa vielä tuntenut, minua ei ole krouvissa nähty eikä yökyöpelinä kävelevän ja luhtien ovia kolkuttavan, niinkuin moni muu, mutta ne kuuluvatkin siihen laumaan, jonka täytyy viimein seisoa vasemmalla puolella, ne kuuluvat vuohi-pukkien laumaan.

Topias. Totta, Esko, totta! Minä takaan sen.

Mikko. Luulenpa, Esko, sinun vielä joku aika sitten olleen siinä uskossa, että lapset löydetään saunan laattian alta.

Esko. Juuri niin uskoinkin.

Mikko. Ja ett'es vieläkään oikein tiedä, mitä tietä ihminen tähän maailmaan tulee.

Esko. Tähän syntiseen mailmaan. Juuri niin. — Mitä olet kuullut minusta neulomusretkilläni pitäjällä?

Mikko. Paljasta hyvää.

Esko. Minä en varasta, en.

Topias. Se ei tule kysymyksenkään, ei ensinkään.

Esko. Minä en varasta. Jumal' avita! sitä en tee.

Sepeteus. Hscht!

Topias. Hiljaa, pojat! Kanttoori kirjoittaa.

Esko. Sitä en tee.

Sepeteus. Topias!

Topias. Tarvitaanko puumerkkiä?

Sepeteus. Tuohon piirrä sen. (Topias panee puumerkkinsä valtuuskirjaan.)

Mikko (itseksensä). Mitä tästä hääretkestä viimein tulee, sitä en tiedä, mutta että koko asia, sekä tytön että isäntänsä puolesta, oli puhdasta pilaa, ehkä Eskon mielestä ankara totuus, sen tiedän varmaan. — Mutta käyköön miten tahansa, minä seuraa teen ja sulhasmiehen matkarahaa hoidan.

Sepeteus. Se kelpaa.

Topias. Se on vaan tuommoinen vuohen-sorkka, mutta piirtäköön sen siihen joku toinen.

Sepeteus. Kunnia pois!

Topias. Kunnia pois ja kelmi mies! Tuima laki! Mutta kuka käski, kuka käski toisen puumerkkiä väärin käyttämään? Se on vaan puumerkki, esimerkiksi tuommoinen vuohensorkka, mutta sen merkitys on suuri.

Sepeteus. Mikko Wilkastus!

Topias. Mikko, tules panemaan puumerkkis. Sinä todistat, että minä annan pojalleni naimaluvan.

Mikko. Sen todistan ja, jos tarvitaan, valallani vahvistaa tahdon.

(Piirtää puumerkkinsä.)

Esko (itseksensä). Sinne minunki puumerkkini vielä tuleman pitää.

Sepeteus. Lupauskirja on niinmuodoin valmis. (Topiakselle.) Minä annan tämän sinulle ja sinulla on sitten valta antaa se kelle mielit, se ei koske enään minua.

Topias. Minä annan sen Eskolle. (Antaa lupaus-kirjan Eskolle.)

Esko. Kanttoorin olisi pitänyt kirjoittaa, että minä otan tämän askeleen omasta, vapaasta tahdostani.

Sepeteus. Mitä minä kirjoitin sen minä kirjoitin.

Topias. Kaikki hyvin; eikä puutu enään, kuin eväänne, ja se on valmis paikalla. — Että saatte lähteä jalkataneissa ei ole minun syyntä; mutta tuletpepa takaisin aika jyryllä, sen tiedän varmaan. Morsiustalosta tänne teille kyllä annetaan hevoinen.

Mikko. Minä luulen, että antavat meille sieltä hyvän kyydin.

Topias. Ilman epäilystä, Mikko. Ja koska lähdette sieltä, niin lähtekäätkin kuin tuulis' ja pilvis', että morsiamen kaulaliina liehuu kuin sotalippu; se näyttää komealta, ylpeältä.

Mikko. Lähdemmepä vauhdilla, ettei yhdenkään silmä morsiusparia eroittaman pidä.

Topias. Uljaasti lausuttu, poikani. (Esko on istunut pöydän ääreen ja aikoo panna puumerkkinsä lupauskirjaan.) Mitä tekee Esko?

Esko. Puumerkkini täytyy löytyä kirjassa.

Topias. Esko on villitty. (Tempaa hänen kädestänsä valtuuskirjan).

Sepeteus. Mikä rohkeus, mikä hävyttömyys!

Topias. Sinä klöntti, lurjus, juutas! Onko tämä viisaan käytöstä? Sinä pöllö!

Esko. Jos et olisi isäni, niin löisin sinua, vasten kuonoa minä antaisin; mutta että olet isäni, niin en suinkaan sitä tehdä tahdo.

Sepeteus. Ynseys kova!

Topias. Esko, minä sanon sinulle: katso, etten anna sinulle hääporsaita, ja-a minä sanon sen.

Esko. Hääporsaita. — Wihani rupeaa vähitellen kiehumaan. (Ottaa tuolin ja lyö sen permantoon.)

Tämä mies ei huoli mistään. (Menee ulos.)

Topias. Herran Kiesus sitä poikaa!

Sepeteus. Hävytön ja uppiniskainen poika.

Topias. Onpa lasten kanssa tekemistä. Sitä ei usko se, jolla ei heitä ole. — Kiittäkää onneanne, kanttoori, että olette jääneet naimattomaksi mieheksi.

Sepeteus. Se onkin minulle parasta, nimittäin siltä kannalta katsottu, että minä olisin kova isä, ankaran kova.

Topias. Kiivas isä on minunki nimeni. Mutta auttaako tässä kiivaus aina? Se on luonto, joka vetää tikan poikaista puuhun. Ja puut metsässä, ehkä kaikki yhden ja saman viisaan käsialaa, ovat toki yksi oikea, toinen väärä.

Sepeteus. Mutta paljon riippuu myös siinä kohdassa, kuinka puu vesasta vääristyä saa.

Topias. Oikein haasteltu ja viisaasti. Jaa, kanttoori, niin on laita tässä mailmassa kuin sanon. Meitä vanhempia pitäisi jokaisen, jolla ei lapsia ole, katkerasti valittaman ja kunniaa pitämän. Mutta kuinka moni ajattelee sen päälle? (Esko tulee.) Tuletko sisään vielä, juupeli?

Esko (itseksensä). Mielisinpä osoittaa vihaani kauvemmin; mutta tämä hetki on tärkeä.

Mikko (erittäin Eskolle). Käy sovintoon, Esko!

Esko. Koetanpa mieltäni murtaa. (Topiakselle) Antakaat minulle anteeksi tämä tapaus, isä!

Topias. Sinä pyydät sitä sydämestäs?

Esko. Niin, minä pyydän sydämestäni sitä asiaa.

Topias. Noh, minä en ole se, joka pistää jotain hampaanne koloon ja kävelee kuin lautapää härkä! Mutta pyydä myös anteeksi kanttoorilta.

Esko. Antakaat minulle anteeksi, kanttoori, elkäät pistäkää mitään hampaanne koloon ja elkäät kävelkää kuin lautapää härkä. Se tapa ei käy konttoon tässä mailmassa. Sovinto ja ystävyys on paras. (Huokaavalla äänellä.) Heijuh!

Topias. Hän juttelee kuin poika. Mitä sanoo kanttoori hänestä nyt?

Sepeteus. Minä en vihaa häntä, en ensinkään, mutta mielipiteeni luontonsa laadusta on järkähtämätön.

Topias. Niin niin. Mutta äsköinen mutina on nyt unohdettu; ei sanaakaan enään menneistä asioista, vaan kaikki olemme drastu-kamraatia taas. Ja miksi pitäisi isän ja pojan vihamiehinä eroaman toinen toisestansa? Ja eronhetkihän on tämä. Esko jättää isänsä ja äitinsä ja vaimoonsa kiinni-liittyy. Mutta yhtä tahdon sinulta kysyä, tässä vierasmiesten kuullessa. Mitä ajattelit Jaanasta ennen Kreetaa?

Esko. Olisin nainut hänen, mutta pilkkaa teki hän vaan minusta, kutsui minun tarhapöllöksi.

Topias. Niin niin. Minä tiedän, että moni irvihammas tahtois antaa sinulle nimen yksitotinen ja tyhmä, mutta tämä tapahtuu heidän kiukustansa sinua kohtaan, jonka elämä on ollut siivo ja nuhteeton. Mutta sinulla on tavallinen, terve järki, sen takaan minä. — Tutkikaat häntä, kanttoori, koettakaat pistää häntä pussiin kysymyksillä ja solmusanoilla; tehkää se tässä meidän kuullessamme!

Sepeteus. Mitä kyselisin häneltä?

Topias. Esimerkiksi häistä ja niiden tarkoituksesta.

Sepeteus. Wastaa minua, poika! Mika on häitten tarkoitus?

Esko. Sillä on monta tarkoitusta.

Sepeteus. Sen päätarkoitus?

Mikko (erittäin Eskolle). Että mies tulee vaimonsa pääksi.

Esko. Että mies tulee vaimonsa pääksi.

Sepeteus. Mutta sen taivaallinen, sen juhlallinen tarkoitus?

Mikko (erittäin Eskolle). Peli ja musiikki ja palavat olkilyhteet.

Esko. Peli ja musiikki ja palavat olkilyhteet aidanseipäissä.

Sepeteus. Poika! Punnitse sanasi!

Topias. Esko!

Esko (itseksensä ja heittäen epäileväisen katsannon Mikkoa kohden.) Hän narraa minua, tai on hän tyhmä pässi koko mies. (Poistuu hänestä matkan.)

Topias. Kyselkäöpäs häneltä mailman luomisesta, Aabramista ja Iisakista.

Sepeteus. Minä kysyn sinulta: mistä on mailma luotu?

Esko. Se on, niinkuin Hannuksen ruoto-ukko sanoi, luotu saven palasta, vaan ei tyhjästä.

Sepeteus. Mutta mistä on sitten tämä saven pala luotu?

Esko. No no, ei nyt sentähden niin pitkälle mennä! — Ja siksi toiseksi, sitä ei taitaisi sanoa kukaan, vaikka olisi hän niin lukenut kuin pispat ja kirjan painajat. Se on ylönuonnollinen asia, ja ihminen on sokea, Jumala paratkoon!

Topias. Sokea, sokea! —

(Nummisuutarit 1864).

Aleksanteri Rahkonen.

Myllärin poika Wiipurista, syntynyt 1841, tuli yliopistoon 1862.

Antanut sekä alkuperäisiä että käännettyjä runoelmia Suomettaren ja kuvalehteen "Maiden ja Merien takaa," joista osa on painosta tullut vihkoksi kerättynä nimellä *Sääskiä* 1865. Suomentanut muutamia kirjoja.

Imatralla.

Hongat nuokkuu Imatralla,
Luonto näyttää huokaavan,
Pohjantähti taivahalla
On kuin silmä Jumalan;
Kun se loistaa,
Surut poistaa,
viittaa: tuoss' on kallis maa,
Sykkimään mi syömmet saa.

Wesi kiehuu, koski pauhaa,
Päilyilevät pisarat,
Aalto aalloss' etsii rauhaa,
Jylhät vuoret notkuvat.
Wuoksi jyskää,
Riehuu, ryskää:
On kuin jumalattaren
Kutsu taistoon vapauden.

Miksi makaat Suomalainen?
Herää, nouse unestais!
Taivas aukee loistavainen,
Sua kutsuu Jumalais.
Hän jo sulle
Walitulle
Walmistanut kruunun on.
Nouse valon voittohon!

(Maiden ja Merien takaa 1866).

Käen kukunta.

Käki kukkuilee,
Riemahuttelee
Oman kultans mieltä;
Wanhus, neitonen
Istuu, kuunnellen
Käen riemukieltä.

"Kuku kauvemmin
Lintu ihanin,
Ikäin aikaa soita",
Näinpä vanhus vaan
Lausuu lukeissaan
Käen kukunnoita.

Neito lempens kans',
Ollen toivoissans,
Kuiskaa vanhan luona:
"Kuku kerta vaan,
Niin mä kultain saan
Omaks tänä vuonna".

Kun se monesti
Kukkuu sulosti,
Wanhus riemuu sille;
Mutta neitonen
Lausuu huoaten:
"Terve kyöpelille!"

Kerran kukahtaa,
Silloin neito saa
Riemun rintahansa;
Mutta harmaapää
Polvens nöyristää,
Oottaa hautoansa.

(Maiden ja Merien takaa 1866).

Kevätlaulu.

(Unsre Wiesen grünen wieder.)

Niitty jälleen vihannoipi,
Nurmi kukkii tuoksuen,
Peipon riemusävel soipi,
Leivo lentää laulellen,
Metsä muuttuu ihanaksi,
Lemmen ääni kaikuvi,
Paimen yltyy rohkeemmaksi,
Neitonen on hellempi.

Kevät kukkaa verhoileepi
Lehtisillä hienoilla,
Wuokon terän valkaiseepi
Hopealla kirkkaalla,
Lehdistänsä kohouupi
Kielokainen tuoksuen,
Koristeeksi valmistuupi
Wiattoman rinnallen.

Nuokkuileepi varrellansa
Esikoinen kultainen,
Kuusain kiertää oksiansa
Suojaa suoden rakkailten;
Lämmin ilma kuiskuttaapi
Meille lemmen äänellä,

Kevään sulo vaikuttaapi
Tuntehia syömässä!

(Maiden ja Merien takaa 1865).

Tietymättömän sepittämiä runoelmia.

Kultaperhoset.

Tuli tuolta maista metisistä
Kaunis parvi kultaperhosia.
Lennossansa päivän paistehessa
Tuonne, tänne metisillä mailla
Havaitsivat ahon vieruksella,
Mehumättähällä kasvavaisen
Kevään lapsen, kukan kaunihimman.

Ihmetellen tämän ihanuutta,
Laskeusi yksi lennostansa
Alas aamukasteen kyynelieihin,
Mielistyen kukan kauniin muotoon
Ystäväksi antausi hänelle,
Lupaellen ikerakkautta.

Niinpä meni päivät parahimmat,
Niinpä aika armas helleyden,
Mutta mehun ma'un maistettua,
Nautittua hetket hellehimmät,
Lähti tämä korja herkkulintu
Taasen tuonne maille metisille
Toisten kultatovereinsa kanssa.
Siellä loisti monta muuta kukkaa,
Sinne houkutteli kaunihimmat
Hänen huoltaan huikentelevaista.
Siellä lennossahan ympärinsä
Unhotti hän halun ensimmäisen,
Oman onnettoman kukkasensa.
Tämä lakastuen murehesta,
Käänti päänsä maahan päin ja kuoli.

(Oul. W. sanomat 1829. Muualta.)

Palanen maailman viisautta.

Miss' on arvos? Aitassani,
Missä toivos? Tou'ossani,
Missä taitos? Tavarassa,
Missä turvas? Tutkaimessa,
Ystäväsi? Ylimäiset,
Joita juotan onnekseni.
Missä hupis? Hartioilla
Mierolaisten mielestäni.
Mik' on elos? Ravintoni,
Entä ilos? Nautintoni.
Missä valtas? Waimollani,
Miss' oot viisas? Wiinan luona,
Missä hurskas? Humalassa,
Missä rakas? Rahan luona,
Milloin hyvä? Hyötyessä,
Miksi elät? Ollakseni,
Miksi kuolet? Mädatäkseni.

(Oul. W. sanomat 1829. Muualta.)

Tuomio.

(Servial. kansalaulu Runeberg'in ruotsalaisesta.)

Kolme neitosta ja komeata
Kylvi kukkasia tarha'ansa.
Tuli pulska poika rohkeasti,
Noukki kukkasia kouran täyden.
Pani piiat sala-ansojansa;
Pulska poika tarttui niihin kiinni.
Silloin sanoi yksi piikasista:
"Poltettava on se paha poika!"
Toinen: "maasta on se ajettava!"
Kolmas: "eikä! hirtettävä hän on!"
Hulivili poika itse puhui:
"Enkä konna ajettava;
Poika olen, kovan onnen puuhun
Waimon kaulaan kerran hirtettävä!"

(Oul. W. sanomat 1831).

Uskon muutos.

Naimatoinna Matti muinoin
Pirun pääll' ei uskonunna.
Naituansapa hän noituin
Häpeällä havaitseepi
Ereyksensä epä-uskon.

Perhosen synty.

Perhonen pieni elävä,
Tuulen kukka, lemmen lehti,
Ilon ihana itikka,
Kukan kaunis kanneltava!
Mist' on syntysi, sukusi,
Kuka siipesi kuvasi,
Lentimesi levitteli,
Pyyhki huulilles hunajan,
Pani mettä mielehesi?

Tiedämpä sinun sukusi,
Selvitämpä syntymäsi:
Walo idästä yleni,
Ilo lännestä läheni.
Tuoll' oli tuliset vaunut,
Tällä vihriät venehet;
Tuoll' oli valoisat varsat,
Tällä purjehet punaiset.

Walon varsat valjahissa
Laukkasit linnun ratoa,
Samosit tulista tietä,
Tuli pyöristä tuhisi,
Liekki lensi kavioista
Menessä idän isännän,
Kuninkahan kulkiessa.
Kuului kumina kylihin
Näkyi pitkäinen pihoihin
Ilkeäin imehnolaisten,
Alaisihin asuntoihin.

Ilo, illan hallitsija,
Iloinen ihana neiti,
Laski selkeä sumuista,
Kulki pilven kukkuloita.

Eivät kukkulat kumoa
Wenettä tuulen vesillä,
Eikä alusta ajele
Sumu suunnalta hyvältä.
Nauru nakoitti perässä,
Liekki liehui purjehissa.
Sieltä kuumotti kujille,
Kuusikoille kankahille
Iltaisen punainen purje,

Tuonne nousit taivahalle
Silkkisillä siivillänsä,
Waahtisilla varsoillansa
Keskellä kesäistä yötä,
Ajalla tähdettömällä
Pitkän Pohjolan perälle,
Siellä suuta suihkasivat.

Tuossako vähä valahti
Mettä suusta morsiamen,
Tuossa rahtu rakkautta
Suusta sulhasen putosi.
Siihen pikkuisen punoa
Poskipäästä ilon immen;
Siihen vähäisen valoa
Silmistä valon isännän.

Nuotpa pyöri pisarana,
Yhtehen yhistyneenä,
Sitten neitosen nisille;
Siinä siinti sinervälle
Siitä valahti välehen
Walon vyölle vaskiselle,
Kupehelle kultaiselle;
Siitä sai se kultakuoren,
Suojan kiiltävän sivalsi.

Sitten sinkosi etemmä
Läpi laajan ilman kannen,
Kukan kuppihin putosi.
Siinä viipyi viikon päivät,
Puolen toista tuuditteli.

Eipä tuota tuoksi luultu,
Arvattu arvolliseksi,
Ennenkuin elävä lintu
Walmis puhkesi valohon,
Siinä suori siipiänsä,
Lentimiänsä levitti,
Noihin oli kun kuvattu;
Se on rahtu rakkautta.
Noissa paistoi päivän muoto;
Se on vähäinen valoa.
Noissa punaista punoitti,
Se on iltasen iloa.
Noissa kuulti kultasuomut;
Ne on aamun antimia.

(Oul. W. san. 1832 Nimimerkillä — —?).

Kova aika.

Kova, kallis, kolkko aika
Nykyinen on nähtävästi;
Pakko kaikki pakoittaapi
Säästöön varsin vaikeahan. —

Ei siis kumma, jos nyt kuulet,
Että häät ja ristiäiset
Pidetähän pikuudelta,
Molemmatkin moniaalta
Rintavasti rinnakkahan.

(Oul. W. san. 1833).

Kaipaas.

Lennä lintuisen
Wuorten päällitsen,
Metsän, korpien
Luoksi tyttöisen,
Ehk' on pitkä tie,
Sana sinne vie:

"Kultas kaukana
Wierahassa maas',
Muistaa nytkin taas,
Istuu surussa
Eikä löydä viel',
Lepoo kussaan siell'."

Kanssa kyynelten
Sanoo ittekseen:
"Kuss' on tyttöisen?"
Wielä hiljakseen:
"Ah, jos asus hän
Minun tykönän!"

Ja jos näkisin
Wielä kertakin,
Totta juoksisin
Kaulaan kohta kiin,
Enkä laskis' vaan
Poijes polveltaan.

Kultain ihana
Kuinka kauvan pois,
Jos toi lintu tois
Sanan sinulta,
Saattais sanoa!

Mutta toivon niin
Että tyttöisen,
Kerta kuitenkin
Näen kultaisen,
Sitt' en ensinkään
Laste ikänään.

(Maamieh. Yst. 1844. Nimimerkillä M.H.)

Kodostansa unia nähnyt.

Näin mä näkyjä yöllä
Unia unisialla;
Olimpa olevanani,
Kulkevanani kotona.
Äiti itki poikoansa,
Sureksui sukimoansa.
Ei unet toden tosia,
Näyt varmaan näyttäjiä;
Sanon sentänä sanani,
Laulan laulun pienoiseni.
Miksis, äitini minua

Sureksuit sukimoasi?
Kaukanako kamputtelen
Waiko vaaran suun esissä?
Älä itke armas äiti,
Sureksu sukimoasi,
Waivan jo minusta nähnyt,
Huolen pitkimmän pitänyt!
Olen täällä, kun olenkin
Kaukana kotomajasta,
Waan samanpa suojuksessa,
Isän ilman kannen alla.
Mut jos vaaran suun esissä,
Pyörin tuskan pyörteessä,
Niin ei sentään sen isämme
Tahtomatta taivahisen
Waivu varpuinen pyryssä,
Mato pieni maan raossa.

(Maamieh. Yst. 1844. Nimimerkillä —sk—).

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK HELMIVYÖ: SUOMALAISTA RUNOUTTA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or

creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.